

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 2019 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
(частина перша)
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання**

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	3
	1.2.	Лекції	6
	1.3.	Семінарські заняття	10
	1.4.	Самостійна робота студентів	41
	1.5.	Контрольна робота	52
	1.6.	Курсова робота	71
	1.7.	Підсумковий контроль	73
2.	Схема нарахування балів		78
3.	Рекомендовані джерела		80
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		97

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви теми	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Поняття приватного права	2	-	-	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 2. Цивільне право як галузь права.	6	2	2	-	-	2	6,5	1	0,5	-	-	5
Тема 3. Цивільне право як наука та навчальна дисципліна	2	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	3
Тема 4. Джерела цивільного права. Цивільне законодавство	6	2	2	-	-	2	6	1	-	-	-	5
Тема 5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 6. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин	11	4	4	-	-	3	11,5	2	1,5	-	-	8
Тема 7. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин	14	6	5	-	-	3	13	2	2	-	-	9
Тема 8. Публічно-правові утворення як учасники цивільних правовідносин	6	2	1	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 9. Об'єкти цивільних правовідносин	12	4	4	-	-	4	10,5	2	0,5	-	-	8
Тема 10. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин	12	4	4	-	-	4	10,5	2	0,5	-	-	8
Тема 11. Здійснення цивільних прав та	6	2	2	-	-	2	9	1	1	-	-	7

виконання цивільних обов'язків													
Тема 12. Захист цивільних прав та інтересів	9	2	2	-	-	5	8	1	-	-	-	-	7
Тема 13. Цивільно-правова відповідальність	9	2	2	-	-	5	8,5	1	0,5	-	-	-	7
Тема 14. Строки та терміни у цивільному праві	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	-	7
Тема 15. Поняття, види та захист особистих немайнових прав фізичних осіб	11	2	4	-	-	5	7	-	-	-	-	-	7
Тема 16. Загальні положення про право власності та інші речові права	16	6	6	-	-	4	12,5	2	0,5	-	-	-	10
Тема 17. Право спільної власності	7	2	2	-	-	3	11	1	-	-	-	-	10
Тема 18. Особливості права власності на окремі види майна	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	-	6
Тема 19. Речові права на чуже майно	9	4	2	-	-	6	11,5	1	0,5	-	-	-	10
Тема 20. Захист права власності та інших речових прав	9	4	2	-	-	3	13	2	1	-	-	-	10
Тема 21. Загальні положення про право інтелектуальної власності	6	1	1			4	6	1	-	-	-	-	5
Тема 22. Авторське право і суміжні права	11	3	3			5	10	1	1	-	-	-	8
Тема 23. Право промислової власності	13	4	4			5	12	2	1	-	-	-	9
Тема 24. Правові засоби індивідуалізації учасників	8	2	2			4	5	-	-	-	-	-	5

цивільного обороту, товарів, робіт та послуг												
Тема 25. Загальні положення про зобов'язання	<i>12</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	-	-	<i>5</i>	<i>13</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	-	-	<i>10</i>
Тема 26. Забезпечення виконання зобов'язань	<i>10</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	-	-	<i>4</i>	<i>7,5</i>	<i>1</i>	<i>0,5</i>	-	-	<i>6</i>
Тема 27. Цивільно- правовий договір	<i>11</i>	<i>3</i>	<i>2</i>			<i>6</i>	<i>11,5</i>	<i>1</i>	<i>0,5</i>	-	-	<i>10</i>
Усього	<i>240</i>	<i>72</i>	<i>70</i>	-	-	<i>98</i>	<i>240</i>	<i>28</i>	<i>12</i>	-	-	<i>200</i>

** - у межах обсягу годин для самостійної роботи.

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
2.	<i>Цивільне право як галузь права.</i>	2	1
2.1.	Поняття цивільного права як галузі права.		
2.2.	Цивільне право в системі галузей права України.		
2.3.	Предмет цивільного права як галузі права.		
2.4.	Метод цивільного права як галузі права.		
2.5.	Функції цивільного права. Принципи цивільного (приватного) права.		
2.6.	Система цивільного права як правової галузі.		
4.	<i>Джерела цивільного права. Цивільне законодавство.</i>	2	1
4.1.	Поняття і види джерел цивільного права.		
4.2.	Поняття і склад цивільного законодавства.		
4.3.	Дія цивільного законодавства в часі.		
4.4.	Застосування цивільного законодавства. Аналогія закону й аналогія права в цивільно-правових відносинах.		
4.5.	Тлумачення цивільно-правових норм.		
6.	<i>Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.</i>	4	2
6.1.	Поняття та ознаки фізичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин.		
6.2.	Цивільна правоздатність фізичних осіб.		
6.3.	Цивільна дієздатність фізичних осіб.		
6.4.	Опіка і піклування. Помічництво. Опіка над майном.		
6.5.	Місце проживання фізичної особи і його цивільно-правове значення.		
6.6.	Підстави, порядок і правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою.		
6.7.	Підстави, порядок і правові наслідки оголошення фізичної особи померлою.		
6.8.	Поняття, види і цивільно-правове значення актів цивільного стану.		
6.9.	Особливості цивільно-правового становища фізичних осіб як підприємців. Банкрутство фізичної особи як підприємця.		
7.	<i>Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.</i>	6	2
7.1.	Розвиток вчення про юридичну особу у науці цивільного права.		
7.2.	Поняття й ознаки юридичної особи.		
7.3.	Представництва і філії.		
7.4.	Види та форми юридичних осіб.		
7.5.	Порядок і способи створення юридичних осіб.		
7.6.	Порядок і способи припинення юридичних осіб.		
9.	<i>Об'єкти цивільних правовідносин.</i>	4	2
9.1.	Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин.		
9.2.	Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Класифікація речей та її правове значення.		
9.3.	Майнові комплекси як об'єкти цивільного обігу.		
9.4.	Гроші як об'єкти цивільних правовідносин.		

9.5.	Особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей.		
9.6.			
9.7.	Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.		
9.8.	Результати робіт і послуги як об'єкти цивільних правовідносин. Нематеріальні об'єкти цивільних правовідносин.		
10.	<i>Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.</i>	4	2
10.1.	Поняття і види юридичних фактів у цивільному праві. Юридичні склади та юридичні стани.		
10.2.	Поняття і види правочинів.		
10.3.	Умови дійсності правочинів.		
10.4.	Підстави недійсності правочинів. Види недійсних правочинів.		
10.5.	Правові наслідки недійсності правочинів.		
11.	<i>Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.</i>	2	1
11.1.	Поняття, принципи та способи здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання суб'єктивних цивільних обов'язків.		
11.2.			
11.3.	Поняття і види меж здійснення цивільних прав.		
11.4.	Поняття і форми зловживання правом.		
11.5.	Поняття і значення представництва. Види представництва. Поняття, види та форма довіреності.		
12.	<i>Захист цивільних прав та інтересів.</i>	2	1
12.1.	Поняття і види цивільно-правового захисту.		
12.2.	Захист цивільних прав та інтересів судом.		
12.3.	Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади АРК, або органами місцевого самоврядування.		
12.4.	Захист цивільних прав нотаріусом.		
12.5.	Самозахист цивільних прав.		
12.6.	Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади АРК, або органу місцевого самоврядування.		
13.	<i>Цивільно-правова відповідальність.</i>	2	1
13.1.	Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.		
13.2.	Види цивільно-правової відповідальності.		
13.3.	Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Поняття і склад цивільного правопорушення.		
13.4.	Поняття та різновиди «санкції» в цивільному праві.		
13.5.	Форми цивільно-правової відповідальності.		
13.6.	Розмір цивільно-правової відповідальності.		
14.	<i>Строки та терміни у цивільному праві.</i>	2	1
14.1.	Поняття і цивільно-правове значення строків та термінів.		
14.2.	Види строків у цивільному праві.		
14.3.	Обчислення строків у цивільному праві. Початок і закінчення перебігу строку.		
14.4.	Позовна давність.		
16.	<i>Загальні положення про право власності та інші речові права.</i>	6	2

16.1.	Поняття та ознаки речового права. Види речових прав.		
16.2.	Власність і право власності: співвідношення понять.		
16.3.	Поняття права власності. Зміст права власності.		
16.4.	Форми та види власності.		
16.5.	Довірча власність як різновид права власності. Повноваження власника в різних правових системах.		
16.6.	Підстави набуття права власності.		
16.7.	Підстави припинення права власності.		
17.	<i>Право спільної власності.</i>	2	1
17.1.	Поняття права спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності.		
17.2.	Право спільної часткової власності.		
17.3.	Право спільної сумісної власності.		
19.	<i>Речові права на чуже майно.</i>	4	1
19.1.	Поняття та види речових прав на чуже майно.		
19.2.	Право володіння чужим майном.		
19.3.	Право користування чужим майном (сервітут).		
19.4.	Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).		
19.5.	Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).		
20.	<i>Захист права власності та інших речових прав.</i>	4	2
20.1.	Поняття та значення захисту речових прав. Охорона і захист речових прав за законодавством України.		
20.2.	Види цивільно-правових способів захисту речових прав.		
20.3.	Витребування майна власником з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).		
20.4.	Вимога про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов).		
20.5.	Використання віндикаційного і негаторного позовів для захисту обмежених речових прав.		
20.6.	Позов про визнання права власності чи іншого речового права.		
20.7.	Вимога про звільнення майна з-під арешту (про виключення майна з акту опису).		
20.8.	Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності.		
20.9.	Інші способи захисту права власності та інших речових прав.		
21.	<i>Загальні положення про право інтелектуальної власності.</i>	1	1
21.1.	Поняття права інтелектуальної власності.		
21.2.	Джерела цивільно-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності.		
21.3.	Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.		
21.4.	Підстави набуття та зміст права інтелектуальної власності.		
22.	<i>Авторське право і суміжні права.</i>	3	1
22.1.	Поняття авторського права. Джерела авторського права.		
22.2.	Об'єкти авторського права. Твори, що не є об'єктами авторського права.		
22.3.	Суб'єкти авторського права.		
22.4.	Зміст суб'єктивного авторського права.		

22.5.	Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на		
22.6.	твір. Поняття суміжних прав. Джерела суміжних прав.		
22.7.	Об'єкти і суб'єкти суміжних прав. Взаємозв'язок суміжних і авторських прав.		
22.8.	Зміст суміжних прав виконавця, виробника фонограми, відеограми, організації мовлення.		
22.9.	Строки чинності суміжних майнових прав. Захист авторських і суміжних прав.		
23.	<i>Право промислової власності.</i>	4	2
23.1.	Поняття та джерела права промислової власності.		
23.2.	Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок.		
23.3.	Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.		
23.4.	Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.		
23.5.	Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.		
23.6.	Право інтелектуальної власності на селекційні досягнення (сорти рослин та породи тварин).		
23.7.	Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.		
25.	<i>Загальні положення про зобов'язання.</i>	3	2
25.1.	Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права.		
25.2.	Поняття зобов'язання. Зміст зобов'язання.		
25.3.	Види зобов'язань.		
25.4.	Суб'єкти зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Зобов'язання за участю третіх осіб.		
25.5.	Заміна осіб у зобов'язанні.		
25.6.	Принципи виконання зобов'язань.		
25.7.	Поняття і підстави припинення зобов'язань.		
26.	<i>Забезпечення виконання зобов'язань.</i>	2	1
26.1.	Загальні положення про способи забезпечення виконання зобов'язань.		
26.2.	Неустойка.		
26.3.	Порука.		
26.4.	Гарантія.		
26.5.	Завдаток.		
26.6.	Застава.		
26.7.	Притримання.		
27.	<i>Цивільно-правовий договір.</i>	3	1
27.1.	Поняття та основні ознаки договору.		
27.2.	Сутність принципу свободи договору.		
27.3.	Види договорів у цивільному праві.		
27.4.	Форма договору.		
27.5.	Зміст договору. Тлумачення умов договору.		
27.6.	Порядок та стадії укладення договору. Момент укладення		
27.7.	договору.		
27.8.	Підстави та правові наслідки зміни або розірвання договору.		
	<i>Усього:</i>	72	28

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 2, 6. Цивільне право як галузь права. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Предмет та метод цивільного права. Суб'єкти (учасники) цивільних правовідносин.
2. Принципи цивільного права.
3. Система та функції цивільного права.
4. Фізична особа як суб'єкт правовідносин. Цивільна правоздатність фізичних осіб.
5. Поняття та види цивільної дієздатності фізичних осіб:
 - ✓ Повна цивільна дієздатність.
 - ✓ Часткова цивільна дієздатність фізичних осіб віком до 14 років (малолітніх).
 - ✓ Неповна цивільна дієздатність неповнолітніх віком від 14 до 18 років.
 - ✓ Підстави, порядок та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичних осіб.
 - ✓ Визнання фізичної особи недієздатною.
6. Способи індивідуалізації фізичної особи.
7. Підстави, порядок та наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
8. Підстави, порядок та наслідки оголошення фізичної особи померлою.
9. Опіка та піклування.
10. Акти цивільного стану. Державна реєстрація актів цивільного стану фізичних осіб.
11. Особливості цивільно-правового статусу фізичної особи-підприємця. Банкрутство фізичної особи-підприємця.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

2. Вирішіть задачі:

Задача № 1

Визначте, чи можна вважати цивільно-правовими відносини, що виникли за наступних обставин, і чи можна застосувати до них норми цивільного права:

а) Акціонерне товариство передало Управлінню Південно-Західної залізниці для доставки в ХУУП свою продукцію - партію комп'ютерів - на суму 500 тис. грн. При прийнятті доставленого вантажу було виявлено нестачу цієї продукції на суму 20 500 грн.

б) Налагоджувач комп'ютерної техніки у науково-дослідному інституті Крот через недбалість вивів з ладу принтер вартістю 800 грн., а також знищив з пам'яті переданого йому для ремонту комп'ютера інформацію з результатами експерименту, над якими протягом декількох місяців працював колектив інституту.

в) Товариство з обмеженою відповідальністю (ТзОВ) "Корд" уклало договір з товариством "Металіст" про передачу останньому у безоплатне користування обладнання для виробництва металовиробів на загальну суму 820 тис. грн. Засновник "Корда" - механічний завод - заперечував проти безоплатної передачі обладнання та вимагав укладення договору оренди.

г) Водій рейсового автобуса Петренко збив пішохода Буркуна, який переходив через проїжджу частину у невстановленому місці. Після видужання Буркун звернувся до АТП, на балансі якого знаходився автобус, з вимогою відшкодування збитків. Проте, директор АТП відмовився відшкодувати Буркуну збитки, мотивуючи це наступним: по-перше, АТП не несе відповідальності за дії водіїв; по-друге, Буркун переходив проїжджу частину у невстановленому місці.

д) Сидорчук працював у складі бригади на будівництві виробничого приміщення ТзОВа «Світязь», працівником якої він був з 1992 року. Через три місяці з початку будівництва виник спір щодо оплати роботи членів його бригади.

Які правові відносини виникли виходячи з умов задачі? Які норми законодавства необхідно використати для врегулювання даного спору?

Задача № 2

Подружжя Ібрагімови, вирішивши розірвати шлюб, склали письмову домовленість про те, що Ібрагімов не претендуватиме на поділ квартири, покине Київ та буде постійно проживати зі своєю матір'ю у Старій Синяві. Ібрагімова, зі свого боку, зобов'язалася не вступати у новий шлюб до закінчення інституту їх дочкою - студенткою першого курсу. За посвідченням досягнутої домовленості Ібрагімова звернулася до нотаріуса. Останній відмовився її посвідчити, оскільки вона, на його думку, суперечить законодавству.

Чи правий нотаріус?

Задача № 3

Тринадцятирічний Вітя Морозов надіслав на конкурс у журнал «Юний технік» пропозицію про використання сили течії річки для розведення мостів. Його пропозиція отримала першу премію, і редакція журналу рекомендувала Віті оформити заявку на видачу патенту на винахід.

Батьки Віті вважали, що автором винаходу повинен бути хтось із них, оскільки Віті лише 13 років, і він самостійно не зможе здійснювати всі права та обов'язки, пов'язані з патентом на винахід. Батьки для підтвердження своєї позиції звернулися до знайомого винахідника, який засумнівався у правомірності визнання автором одного з батьків, але й Вітя, на його думку, не зможе самостійно здійснювати цілий комплекс прав та обов'язків, пов'язаних зі створенням винаходу.

Для отримання кваліфікованого роз'яснення батьки звернулися до юриста.

Яку відповідь їм належить дати?

Задача № 4

Директор автотранспортного підприємства видав наказ, яким заборонив бухгалтерії виплачувати слюсарю Воркуну належну йому заробітну плату та дав розпорядження видавати зарплату його дружині. Прийняття таких заходів у наказі було мотивоване тим, що Воркун зловживав спиртними напоями.

Проаналізуйте. Вирішіть питання правомірності.

Задача № 5

Новіков дізнався, що шістнадцятирічний син його сусідів Артем, студент технікуму, сам ремонтує теле- та радіоапаратуру. Новіков вирішив скористатися його послугами та доручив йому відремонтувати телевізор. Вони домовились, що за роботу Артему буде заплачено 100 грн.

Артем дуже довго ремонтував телевізор, намагався навіть його переобладнати за новою схемою, але налагодити його не зміг. Тоді Новіков відвіз телевізор у майстерню з ремонту телевізорів. Оглядаючи телевізор, майстер сказав, що після таких переобладнань та «виправлень», яким він був підданий, відремонтувати його неможливо.

Новіков звернувся до батьків Артема з вимогою відшкодувати нанесені йому збитки. Батьки відмовились це зробити, посилаючись на те, що вони не тільки не давали своєму сину згоди на укладення домовленості з Новіковим, але навіть не знали про це.

Новіков звернувся до суду з позовом до батьків Артема.

Визначте коло суспільних правовідносин. Яке рішення повинен винести суд? Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що батьки знали про укладення договору?

Яким повинно бути рішення суду, якщо батьки не тільки знали про договір, але й дали згоду а його укладення?

Задача № 6

Віктор Петров з нагоди закінчення школи отримав у подарунок від бабусі магнітофон. Через деякий час він запитав бабусю, чи не буде вона заперечувати проти того, щоб він обміняв магнітофон на відеокамеру, що належить його знайомому Нестеренку. Бабуся не заперечувала і письмово оформила свою згоду на вчинення правочину. Обмін відбувся.

Батько Віктора, дізнавшись про цей обміні, зажадав від Нестерова повернути магнітофон та взяти назад відеокамеру, оскільки він своєї згоди на обмін не давав. Нестеров відповів відмовою, пояснивши, що, наскільки йому відомо, магнітофон був подарований Віктору не батьком, а бабусею, яка дала письмову згоду на здійснення цього правочину. За цих обставин, як вважав Нестеренко, неповнолітній Віктор не потребував згоди батька на укладення договору.

Хто правий у цій суперечці? Чи зміниться рішення, якщо мати Віктора дасть згоду на обмін на прохання бабусі?

Задача № 7

Іван (8 років) та Денис (10 років), граючи надворі, розвели поблизу сараю багаття, від якого сарай спалахнув. Власник сараю звернувся до батьків Івана та Дениса з позовом про відшкодування збитків.

Батьки дітей заперечували проти позову, посилаючись на те, що їх діти ще недієздатні і тому відповідальність за завдану шкоду не несуть, а вони (батьки) у момент завдання шкоди були на роботі, тому також не повинні нести відповідальність.

Визначте коло суспільних правовідносин. Як вирішити справу?

Задача № 8

Визнаний у встановленому законом порядку недієздатним громадянин Белов протягом декількох місяців купував по одній авторучці у день в одному і тому ж магазині. Призначена його опікуном дружина принесла до магазину всі придбані авторучки і зажадала від директора магазину повернути сплачені за них гроші. Директор магазину відмовився виконати вимогу дружини Белова, пославшись на те, що Белов вчиняв дрібні побутові правочини, які самостійно вправі здійснювати будь-яка особа.

Хто правий у цій суперечці?

Задача № 9

Орленко у встановленому порядку був оголошений померлим. Його майно перейшло до його дружини як до єдиного спадкоємця першої черги. Через рік вона продала автомашину Воркуну, бібліотеку — Лушковой. Усі вони знали, що купують речі, які належали особі, яку оголошено померлою. Декілька цінних картин, а також ряд інших речей були продані невідомим особам. Скрипку, фотоапарат, телевізор дружина залишила собі. Частина грошей, одержаних від продажу картин, вона витратила на придбання меблів.

Через 2 роки після оголошення Орленка померлим він повернувся. До цього часу дружину вступила у шлюб другий раз з Сушком і відмовилась повернутись до Орленка, а також відмовилась віддати йому речі, які залишились та гроші, одержані за продані речі. Воркун та Лушкова також відмовились повернути йому речі. Тоді Орленко звернувся до суду з позовом до своєї колишньої дружини та до цих осіб. Від останніх він вимагав повернення автомашини та бібліотеки, а від дружини — скрипки, фотоапарату, телевізора, а також меблів, оскільки вони були куплені за гроші, одержані від реалізації картин та

інших речей, які належали йому. Орленко також просив суд визнати недійсним шлюб його колишньої дружини з Сушком.

Визначте коло суспільних правовідносин. Які вимоги Орленка підлягають задоволенню? Чи є правомірними дії Орленка?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття та місце цивільного права серед інших галузей права; система цивільного права як галузі права; поняття та види правовідносин, що регулюються цивільним правом; визначення цивільного права як галузі права.

фізична особа, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність, правосуб'єктність, малолітня особа, неповнолітня особа, законні представники малолітньої особи, часткова цивільна дієздатність, неповна цивільна дієздатність, визнання фізичної особи недієздатною ім'я фізичної особи, місце проживання фізичної особи, визнання фізичної особи безвісно відсутньою; оголошення фізичної особи померлою; опіка; піклування; акти цивільного стану; державна реєстрація актів цивільного стану фізичних осіб; фізична особа-підприємець; банкрутство фізичної особи-підприємця.

Основні положення для підготовки до семінару:

Предмет будь-якої галузі права становлять суспільні відносини, що врегульовані нею. Предмет цивільно-правового регулювання складають на сьогодні дві групи відносин: особисті немайнові та майнові (цивільні відносини). Особами, які беруть участь у товарно-грошових відносинах, є фізичні та юридичні особи, держава, територіальні громади.

Поняття методу цивільно-правового регулювання охоплює сукупність правових засобів і прийомів впливу на майнові та особисті немайнові відносини, які дістали відображення в цивільно-правових нормах.

Визначальною ознакою методу цивільно-правового регулювання суспільних відносин є юридична рівність сторін. Ні один із учасників цивільно-правових відносин не може примусити іншого учасника до певної поведінки за формою і суттю. З цією ознакою пов'язана і інша ознака, а саме: диспозитивність сторін у цивільно-правових відносинах.

Принципи цивільного права тісно пов'язані з предметом і методом регулювання цивільно-правових відносин. Вони мають визначальне значення при застосуванні цивільно-правових норм. До них належать принципи, що дістали відображення в ст. 3 ЦК України: 1) неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; 2) неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених законом; 3) свобода договору; 4) свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; 5) судовий захист цивільного права та інтересу; 6) справедливість, добросовісність та розумність. Крім того, до принципів цивільного права належить принцип юридичної рівності суб'єктів цивільного правовідношення перед законом, що міститься в ст. 1 ЦК України.

Суб'єктами права за законодавством зарубіжних країн є фізичні особи та організації, об'єднання громадян, юридичні особи. Під цивільною правоздатністю фізичної особи розуміють її здатність бути носієм цивільних прав і обов'язків за законодавством певної країни. У законодавстві зарубіжних країн закріплено принцип рівності цивільної правоздатності. Під цивільною дієздатністю фізичної особи розуміють її здатність своїми діями набувати цивільні права та обов'язки. Обсяг дієздатності пов'язується з досягненням певного віку та розумовим станом особи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

розмежування набуття та надання повної цивільної дієздатності фізичних осіб;

співвідношення понять «повноліття» та «фізична особа з повною цивільною дієздатністю»;

поняття дрібного побутового правочину, порядок визнання правочину дрібним побутовим;

спільне та відмінне між опікою та піклуванням, підстави розмежування; особливості інституту «помічництва» (ст. 78 ЦК України).

Для засвоєння матеріалу теми *обов'язково* слід ознайомитися з наступними нормативними актами:

Господарський кодекс України (гл. 13);

Сімейний кодекс України (ст. 243-251);

Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»;

Закон України від 14.05.1992 № 2343-XII «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (ст.90-92);

Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» (п. 3, 36-36, 38, 42-51);

Закон України від 20.11.2012 № 5492-VI «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус».

Семінарське заняття 2

Тема 7. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та ознаки юридичної особи. Правоздатність юридичної особи.
2. Дієздатність юридичної особи. Органи юридичної особи.
3. Філії та представництва юридичної особи.
4. Способи та порядок виникнення юридичної особи.
5. Припинення юридичних осіб: реорганізація та ліквідація.
6. Неплатоспроможність (банкрутство) юридичних осіб. Санація.
7. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб.
8. Характеристика окремих видів юридичних осіб:
 - ✓ Господарські товариства: їх види, особливості створення та діяльності.
 - ✓ Благодійні фонди.
 - ✓ Товарна та фондова біржа.
 - ✓ Політичні партії.
 - ✓ Кооперативи (виробничі, споживчі та обслуговуючі).
 - ✓ Кредитна спілка.
 - ✓ Релігійні організації.
 - ✓ Об'єднання співвласників багатопверхового будинку.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

2. Вирішіть задачі:

Задача № 1

ТЗОВ «Корнет» пред'явило позов до Хмельницького нафтопереробного заводу (НПЗ). У позовній заяві вказано, що за укладеним між сторонами договором ТЗОВ «Корнет» передало заводу 110 тис. т сирової нафти для переробки, а завод повинен був здійснити цю переробку в установлений сторонами термін. Однак завод не виконав своїх зобов'язань, отже, повинен сплатити неустойку та відшкодувати збитки.

Викликані на засідання господарського суду представники заводу заявили, що позивач неправильно вказав у позовній заяві відповідача. Справа у тому, що у зв'язку з приватизацією Хмельницького нафтопереробного заводу його було перетворено на відкрите акціонерне товариство «Бензос». Акціонерне товариство не уклало договору з ТзОВ «Корнет» та не брало на себе обов'язків щодо виконання зобов'язань, тому АТ «Бензос» не повинне нести відповідальність за цим договором. Представники підприємства «Корнет» наполягали на своїх вимогах, мотивуючи їх тим, що НПЗ було не ліквідоване, а реорганізоване, отже, АТ «Бензос» є правонаступником нафтопереробного заводу.

Вирішіть справу по суті.

Задача № 2

Сільськогосподарський кооператив “Колос” на протязі значного часу не міг виконати своїх зобов'язань перед кредиторами та сплатити податки до бюджету держави. Тому податкова служба району звернулася до господарського суду з проханням визнати СГК “Колос” банкрутом та стягнути з його майна у рахунок погашення заборгованості по сплаті податків суму 37 293 грн. 43 коп.

СГК “Колос” заперечувало проти необхідності визнання його банкрутом, а намагалось довести, що після збирання урожаю усі борги будуть погашені.

Яке рішення повинен прийняти господарський суд? Чи є підстава для визнання даного СГК банкрутом? Який порядок та правові наслідки визнання юридичної особи банкрутом? Складіть позовну заяву про порушення справи про банкрутство СГК “Колос” (усі необхідні дані вигадайте самі).

Задача № 3

ТзОВ “Тарти Трейд” було створене у 1996 році. У зв'язку зі складною економічною ситуацією у державі його директор, який був одним із засновників, у травні 2013 року вирішив підготувати документи з метою ліквідації товариства.

Хто приймає рішення про ліквідацію товариства? Який порядок ліквідації товариства передбачений законодавством? Чи буде за обставин задачі проведена ліквідація ТзОВ “Тарти Трейд”?

Задача 4

До господарського суду звернулося ТзОВ «Альма» з позовом про визнання недійсним договору, укладеного з відповідачем — Хмельницькою філією ТзОВ «Київбуддеталь». Позивач стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» ліквідовано внаслідок банкрутства понад рік тому, про що він дізнався лише через три місяці після укладення договору з філією.

Заперечуючи проти позову, директор філії стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» дійсно ліквідовано, але філія має самостійний баланс, перебуває на обліку як платник податків, має печатку та рахунок у банку, а тому філія продовжує існувати автономно від ліквідованого ТзОВ «Київбуддеталь». Тому підстав для визнання договору недійсним немає.

Вирішіть справу.

Задача № 5

Курбас, якому належить 67 % акцій АТ «Хмельницькгаз», перебуваючи у відпустці у США, уклав вигідний, на його думку, контракт з фірмою «Libman Corp.» про поставку на Україну товарів широкого вжитку на суму 1 000 000 доларів США.

Голова правління АТ «Хмельницькгаз» Сушко відмовився виконувати контракт, оскільки вважав, що Курбас не мав права його укладати без згоди правління. Курбас

вважає, що як акціонер, який володіє контрольним пакетом акцій, він мав право не узгоджувати ні з ким це питання.

Чи має, на Вашу думку, Курбас право укласти договори від імені товариства?

Задача 6

До державного реєстратора звернулася група громадян, які бажали створити кооператив з ловлі риби у Дніпрі. Вивчивши подані на реєстрацію документи, державний реєстратор повернув документи заявникам, вказавши на такі помилки:

1) назва юридичної особи - «Виробничий кооператив рибалок «Рейн» - не відповідає законодавству, оскільки Рейн - це німецька, а не українська річка;

2) засновницький договір підписаний головою та секретарем установчих зборів, а не самими членами кооперативу;

3) у статуті не обумовлені загальний розмір складеного капіталу та кількість членів кооперативу, а вказаний лише розмір пайового внеску;

4) у статуті передбачено, що розподіл прибутку між членами виробничого кооперативу та голосування на загальних зборах здійснюються пропорційно їх пайових внесків, причому кожен учасник може за бажанням внести кілька пайових внесків. Обидва ці положення суперечать законодавству;

5) відповідно до статуту голова кооперативу одночасно є головою його правління, а всі члени правління є членами наглядової ради з правом дорадчого голосу, що також не відповідає закону .

Заявники звернулися зі скаргою до начальника управління юстиції, вважаючи зауваження юриста такими, що не відповідають закону .

Дайте відповідь на скаргу, оцінивши вищевикладені зауваження.

Задача 7

Громадяни Іванов та Петров вирішили заснувати товариство з обмеженою відповідальністю. Але державний реєстратор відмовила у реєстрації, мотивуючи тим, що кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю повинна бути не менше трьох осіб, оскільки, за Законом України «Про господарські товариства» кількість членів ревізійної комісії повинна бути не менше 3-х осіб.

Чи є законними дії державної адміністрації?

В яких випадках може бути відмовлено у реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності?

Яким чином громадяни Іванов та Петров можуть захистити свої права та які аргументи при цьому вони повинні використати?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: юридична особа, теорії юридичної особи, ознаки юридичної особи, організаційна єдність, майнова відокремленість, найменування юридичної особи, органи управління, відокремлені підрозділи юридичної особи, філії юридичної особи, представництва юридичної особи, статут, засновницький договір, модельний статут, способи виникнення юридичної особи, порядок виникнення юридичної особи, припинення юридичних осіб; ліквідація юридичних осіб, правонаступництво, реорганізація юридичних осіб, способи реорганізації юридичних осіб, злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ, неплатоспроможність (банкрутство) юридичних осіб, задоволення вимог кредиторів, санація, організаційно-правові форми юридичних осіб, товариство, установа, види юридичних осіб; товариства, підприємницькі товариства, непідприємницькі товариства, господарські товариства, акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, командитні товариства, повні товариства, статутний (складений) капітал, асоціації, корпорації,

консорціуми, концерни, благодійні організації, товарна біржа, фондова біржа, громадські об'єднання, політичні партії, кооперативи, кредитна спілка, релігійні організації, об'єднання співвласників багатопверхового будинку.

Основні положення для підготовки до семінару:

Як і інші учасники цивільних правовідносин, юридичні особи мають правоздатність та дієздатність. Але, на відміну від фізичних осіб, право- та дієздатність юридичних осіб виникають одночасно, а саме в момент державної реєстрації, і припиняються також одночасно — в момент ліквідації юридичної особи та виключення її з державного реєстру.

Правоздатність юридичної особи може бути як універсальною, так і спеціальною. При універсальній правоздатності юридична особа не обмежується у своїх діях — вона може брати участь у будь-яких передбачених законом правовідносинах. Спеціальна правоздатність передбачає участь юридичної особи лише у певних правовідносинах, коло яких визначене статутом. Такі обмеження, як правило, встановлюються у зв'язку з тим, що юридична особа створюється з певною метою, визначеною засновниками, і не може самостійно визначати свою правосуб'єктність. Так, державні, громадські організації обмежені у своїй дієздатності. Для підприємницьких структур спеціальна правоздатність є негативним фактором, оскільки обмежує мобільність у зміні видів діяльності підприємства, основною метою діяльності якого є отримання прибутку, що можливо досягнути лише шляхом активізації господарської діяльності. Спеціальна правоздатність дещо уповільнює цей процес. Для заняття будь-яким новим видом діяльності юридичній особі необхідно здійснити державну реєстрацію змін до установчих документів. Новий ЦК України зробив значний крок вперед у цьому напрямку, оскільки надав юридичним особам можливість укладати будь-які угоди, не заборонені чинним законодавством, тобто універсальну правоздатність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту обов'язково слід ознайомитися з положеннями таких нормативних актів:

Цивільний кодекс України (ст. 80-166);

Закон України від 15.05.2003 № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (ст. 1, 4, розд. II,V);

Закон України від 14.05.1992 № 2343-XII «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (ст. 1-36);

Закон України від 19 вересня 1991 року N 1576-XII «Про господарські товариства»;

Закон України від 17.09.2008 р. № 4969-VI «Про акціонерні товариства»;

Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 р. № 1182 «Про затвердження модельного статуту товариства з обмеженою відповідальністю».

Окрім того, бажано ознайомитися з положеннями ще наступних нормативних актів:

Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність»;

Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

Закон України від 10.07.2003 р. «Про кооперацію»;

Закон України від 20.12.2001 р. «Про кредитні спілки»;

Закон України від 01.12.1998 р. «Про молодіжні і дитячі громадські організації»;

Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI «Про громадські об'єднання»;

Закон України від 29.11.2001 р. «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»;

Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III «Про політичні партії в Україні»;

Закон України від 15.09.1999 р. «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»;

Закон України від 23.04.1991 р. № 987-ХІІ «Про свободу совісті та релігійні організації»;

Закон України від 17.07.1997 р. № 469/97-ВР «Про сільськогосподарську кооперацію»;

Закон України від 10.04.1992 р. № 2265-ХІІ «Про споживчу кооперацію».

Семінарське заняття 3

Тема 9-11, 13. Об'єкти цивільних правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.

Цивільно-правова відповідальність

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.
2. Поняття та види речей.
3. Поняття та класифікація юридичних фактів у цивільному праві.
4. Поняття та види правочинів:
5. Загальні вимоги дійсності правочинів (ст. 203 ЦКУ).
6. Поняття та види недійсних правочинів: нікчемні та оспорювані.
7. Правові наслідки недійсності правочинів.
8. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом.
9. Поняття та види представництва.
10. Довіреність:
11. Органи, які здійснюють захист цивільних прав. Форми захисту цивільних прав:
1) юрисдикційна (судовий та адміністративний порядок захисту); 2) неюрисдикційна.
12. Поняття та види способів захисту цивільних прав. Вибір способу захисту.
13. Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.
14. Форми та види цивільно-правової відповідальності.
15. Підстава та умови цивільно-правової відповідальності.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

1. Вирішіть задачі:

Задача № 1

Під час розлучення подружжя Стеценків дружина вимагала включення до складу спільного сумісного майна, що підлягає поділу, усього майна ТзОВ «Імідж», заснованого її чоловіком під час спільного подружнього життя. Мотивувала вона це тим, що до статутного фонду було внесено 3000 гривень, які в свою чергу були їх спільною сумісною власністю. Чоловік проти цього заперечував, оскільки дружина участі у підприємницькій діяльності не брала, а тому може претендувати лише на половину від внеску до статутного фонду, тобто на 1500 гривень.

Дайте правову оцінку ситуації, що виникла. Вирішіть справу.

Задача № 2

ТзОВ «Ростр» (замовник) та будівельний трест (підрядник) домовились про будівництво споруди. Згідно укладеного договору підряду замовник повинен передати підряднику проектно-кошторисну документацію та рішення місцевої адміністрації про відведення землі під забудову, а підрядник повинен побудувати споруду із своїх матеріалів та передати її замовнику у строк, визначений договором.

Визначити, що є об'єктом даних правовідносин.

Задача № 3

Після публікації у газеті статті про Федоренка, останній, вважаючи, що викладені відомості про нього не відповідають дійсності, вирішив звернутися до суду з позовною заявою про спростування цих даних.

Проаналізуйте дану ситуацію та вкажіть, який об'єкт правовідносин, на думку Федоренка, було порушено? Які способи його захисту можуть бути застосовані?

Задача № 4

Після смерті Одайського його дітям залишився спадок, куди ввійшли: будинок з земельною ділянкою 0,25 га, автомобіль "Москвич-412", меблі, побутові прилади, гроші у сумі 2000 грн., акції АТ "Нива", ювелірні вироби та мисливська гвинтівка.

Охарактеризуйте, виходячи з умов задачі, які види об'єктів правовідносин входять у спадок, та їх правовий режим?

Задача № 5

Сидорчук прийшов в комісійний магазин купити скрипку. Скрипка разом зі смичком була поміщена у футляр, і поряд з ними була написана ціна. Сидорчук пішов у касу та пробив чек на вказану суму. Продавець подав Сидорчуку скрипку без смичка та футляра. Сидорчук став вимагати передачі йому смичка та футляра. Продавець відповів, що ціна була вказана тільки за скрипку.

Хто правий у цій суперечці?

Задача № 6

За договором між Об'єднанням та Тваринницьким комплексом останній зобов'язався передати Об'єднанню 60 голів телят і 50 поросят. За день до вивезення тварин за вказівкою директора комплексу поросята були відібрані та замкнені в окремому приміщенні. У результаті удару блискавки приміщення, в якому знаходилися поросята, згоріло, і всі 50 поросят загинули.

У зв'язку з цим тваринницький комплекс готовий був передати об'єднанню тільки 60 телят, а від передачі поросят відмовився, посилаючись на те, що поросята, які залишилися, необхідні йому самому для розведення свиней.

Об'єднання звернулося з позовом до суду.

Яке рішення повинен винести суд? Яка класифікація речей має бути застосована при вирішенні даного спору?

Задача № 7

Власник квартири Фоків перед від'їздом у довгочасне відрядження уклав на один рік договір житлового найму зі Стецьком.

Повернувшись із відрядження через два роки, він зажадав від наймача звільнення квартири, але той вимоги не виконав. При цьому пояснив, що за перший рік користування квартирою він розрахувався з наймодавцем безпосередньо. Оскільки через рік вимога про звільнення квартири не була заявлена, він продовжував користуватися житловою площею, відкривши депозитний рахунок у нотаріальній конторі (ст. 537 ЦК України), куди своєчасно вносив платежі. Пасивну ж поведінку (мовчання) Фокіна він розцінив як виявлення волі на укладення нового договору найму житла на невизначений строк і, оскільки іншого житла він не має, спірну квартиру звільняти відмовився.

На судовому засіданні Фокін настоював на тому, що мовчання ніколи не може розцінюватися як правочин і тому вимагав виселення Стецька.

Зробіть висновок у справі. Які форми волевиявлення передбачені цивільним законодавством?

Задача № 8

Адвокат Сірчан вирішив подарувати своєму племіннику Роману бібліотеку юридичної літератури до дня закінчення ним навчання на юридичному факультеті. Про своє рішення Сірчан повідомив рідним: дружині та дочці, а також написав листа племіннику Роману.

До моменту передачі книг обдаровуваному дарувальник помер. Донька останнього відмовилась передати бібліотеку Роману та попросила сплатити за неї 1500 гривень. Роман заперечував проти сплати грошей, пославшись на лист, в якому вказувалось, що бібліотеку йому подаровано.

Донька Сірчана послалась на заповіт свого батька, в якому вказано, що вона є спадкоємцем всього майна.

Як вирішити спір, який виник між донькою померлого Сірчана та Романом? В якій формі укладається договір дарування?

Задача № 9

Нотаріус з'явився на виклик додому для посвідчення заповіту. Родичі спадкодавця дали нотаріусу заповіт, власноручно підписаний спадкодавцем, який на момент приходу нотаріуса був уже непритомний. Нотаріус посвідчив цей заповіт.

Проаналізуйте ситуацію.

Задача № 10

Альошина та її колишній чоловік звернулися до нотаріуса з проханням посвідчити укладений між ними правочин (договір), згідно з яким батько не зобов'язаний утримувати своїх неповнолітніх дітей і водночас відмовляється від права на частку у спільно нажитому майні подружжя. Колишня дружина зобов'язувалась не одружуватись повторно до досягнення дітьми повноліття.

Нотаріус відмовився посвідчити даний правочин, мотивуючи тим, що він може бути визнаний недійсним.

Проаналізуйте ситуацію. Ознайомтеся з положеннями Сімейного кодексу України.

Задача № 11

Дієздатний громадянин Фонвізін дізнався, що його сусідові, 16-літньому Борису, дісталась у спадщину від дідуся ваза роботи відомого автора, звернувся до Бориса з пропозицією продати йому вазу. Договір купівлі-продажу було укладено без відома батьків Бориса.

Через деякий час, пошкодивши вазу, що призвело до зменшення її естетичної цінності та вартості, Фонвізін вирішив звернутись до суду з заявою про визнання правочину недійсним на підставі ст. 222 ЦК України.

Проаналізуйте ситуацію.

Задача № 12

31 січня 2013 року Зубик видав довіреність Пушкіну строком на шість місяців на продаж останнім магнітофона за ціною, не менше, ніж 12 мінімальних заробітних плат. Довіреність була посвідчена у житлово-експлуатаційній конторі. Оскільки комісійний магазин відмовився прийняти телевізор на комісію, а покупця Пушкін не знайшов, він, не повідомивши свого довірителя, 10 квітня того ж року у порядку передоручення видав просту письмову довіреність строком на шість місяців своєму синові. Магнітофон останній продав, але за ціною вдвічі меншою, ніж та, що вказана у першій довіреності.

Зубик зажадав від Пушкіна відповідної доплати або ж повернення магнітофону, на що останній відповів, що усі претензії слід адресувати на йому, а його сину.

Як повинна бути вирішена справа? Які порушення чинного законодавства були допущені сторонами? Чи змінилося б рішення, якщо б Пушкін видав довіреність своєму сину за згодою Зубика?

Задача № 13

20-ти річний військовослужбовець контрактної служби Морозов з метою продажу квартири, яку він одержав у спадщину, видав своїй матері довіреність на вчинення певних дій, пов'язаних з продажем квартири. При цьому довіреність посвідчив командир його військової частини.

Коли мати хотіла укласти договір купівлі-продажу квартири, то приватний нотаріус відмовився посвідчувати цей правочин і вказав, що з допомогою вказаної довіреності не можна розпоряджатися нерухомим майном, оскільки вона нотаріально не посвідчена.

Як в даному випадку необхідно вирішити спір?

Задача № 14

Іщук, як опікун малолітнього Годунова, від імені останнього продав належний тому на праві приватної власності автомобіль своєму братові. На такий правочин було отримано письмовий дозвіл органу опіки та піклування. Але прокурор заявив позов про визнання цього договору недійсним.

Як повинна бути вирішена справа? Чи змінилося б рішення, якби продаж автомобіля здійснив не опікун, а батько неповнолітнього, коли б він був живий?

Задача № 15

Бобрик видав Цвіркуну генеральну довіреність на продаж автомобіля марки «ВАЗ-21099» строком на один рік. Проте, через три місяці, після втрати довіри до Цвіркуна Бобрик вирішив скасувати довіреність, про що заявив Цвіркуну при першій зустрічі. Цвіркун повернути довіреність відмовився.

Які дії необхідно виконати Бобрику у цій ситуації? Який порядок припинення довіреності?

Задача № 16

Мироненко на стоянці таксі біля автовокзалу № 2 сів у таксі і попросив шофера Остапчука відвезти його у с. Червона Зірка. Шофер відмовився виконати його прохання, посилаючись на серцевий напад, і вийшов з машини до аптеки за медикаментами, залишивши ключ запалювання. Скориставшись тим, що машина без нагляду, Мироненко сів за кермо і поїхав по вул. Індустріальній. Проїхавши метрів 400-500, він учинив наїзд на машину Петрова, що стояла на узбіччі.

Внаслідок наїзду таксомоторному парку та Петрову було заподіяно шкоду. Петров звернувся з позовом про стягнення з таксомоторного парку та Мироненка 6.700 грн. (вартість ремонту автомобіля). Хмельницький міськрайонний суд стягнув з Мироненка на користь Петрова 6.700 грн., звільнивши таксомоторний парк від майнової відповідальності.

Не погодившись із рішенням суду, посилаючись на те, що шкоду повинен відшкодувати власник джерела підвищеної небезпеки, Мироненко оскаржив рішення суду.

Проаналізуйте на цьому прикладі підставу, умови та розмір відповідальності. Які особливості відповідальності у даному випадку? Як слід вирішити цю справу?

Задача № 17

За вироком суду Лис, Білка та Кіт були притягнуті до кримінальної відповідальності за пограбування магазину, а гр. Носоріг — за приховання вказаного злочину.

Магазин було пограбовано двічі. Перше пограбування (на суму 1800 грн.) вчинили Лис, Білка і Кіт, а друге (на суму 900 грн.) — Лис і Білка. Про ці пограбування знав Носоріг. Організатором пограбування був Лис. Розглянувши кримінальну справу та одночасно цивільний позов, суд у вирокі вказав: цивільний позов торговельного дому «Укрсібінкор» задовольнити у сумі 2700 грн., стягнувши цю суму із засуджених солідарно.

Повна сума збитків була стягнута з гр. Лиса, який потім звернувся до суду з позовом до інших засуджених про стягнення з них на його користь 2125 грн. У заперечення на позов Білка і Кіт показали на невірне стягнення збитків у солідарному порядку, тому що Лис як організатор пограбування повинен нести відповідальність у більшому розмірі, ніж вони.

Носоріг взагалі не згоден відшкодовувати збитки, оскільки не брав участі у пограбуванні.

Розгляньте доводи, наведені у вирокі суду та скаргах засуджених.

Чи є умови для солідарної відповідальності? Які умови для пред'явлення регресних вимог?

Задача № 18

Хоменко (власник автомобіля «Волга-4») по дорозі на роботу у листопаді 2018 р. учинив наїзд на одинадцятирічну Василю С., завдавши їй тяжких пошкоджень. Порушена проти Хоменка кримінальна справа була припинена за відсутністю у його діяннях складу злочину. Громадянин Славко, батько Василю, у квітні 2019 р. звернувся до суду з позовом до Хоменка про стягнення 3 тис. грн. (вартість приведеного у непридатність одягу; вартість санаторно-курортної путівки; вартість проїзду позивача до місця лікування його доньки і назад; сума, витрачена на додаткове харчування з листопада 2018 р. по квітень 2019 р.). Суд задовольнив позов Славка. Відповідач оскаржив рішення суду.

Чи правильне рішення прийняв суд? Яка шкода підлягає стягненню?

Задача № 19

Згідно з договором контрактації колективне сільськогосподарське підприємство повинно було продати заготконторі у серпні 18 т огірків (по 6 т кожної декади), а цукровому заводу у вересні — 500 т буряків. У зв'язку з тим, що КСП свого зобов'язання не виконало, заготконтора та цукровий завод звернулися до суду з позовом про стягнення на їх користь неустойки та збитків з колективного сільськогосподарського підприємства.

Заперечуючи проти позову, голова КСП зазначив: по-перше, огірки загинули внаслідок сильного граду, який пошкодив 20 серпня всі посіви; по-друге, підприємство не могло виконати зобов'язання щодо здачі буряка у зв'язку з пошкодженням його городніми шкідниками у червні на площі 15 га.

Місцевий суд у позові відмовив, посилаючись на ст. 614 ЦК України. У скарзі завод зазначив, що колективне сільськогосподарське підприємство мало можливість запобігти загибелі посівів, своєчасно обробивши їх отрутохімікатами. Не погодилася з рішенням суду і заготконтора.

Розгляньте доводи сторін. Чи є підстави для звільнення КСП від відповідальності? Напишіть мотивований висновок у справі.

Задача № 20

За договором перевезення залізниця зобов'язана була доставити товариству «Одяг» три контейнери трикотажних виробів на суму 4000 грн. Через аварію частина вантажу вартістю 2000 грн. стала непридатною, а решта — забрудненою. Внаслідок знижки

вартість трикотажу впала до 1000 грн. Залізниця претензію товариства «Одяг» задовольнила у сумі 3000 грн., а частину стягнення недоодержаного планового прибутку в сумі 2000 грн. відхилила.

У зв'язку з цим товариство, посилаючись на ст. 611 ЦК України, просив господарський суд стягнути з залізниці 2 000 грн.

Чи належить задоволенню позов товариства «Одяг»? Визначте, в якому розмірі несе відповідальність залізниця за пошкодження, втрату, недостачу та псування вантажу.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: речі, майно, цінні папери, гроші, цілісний майновий комплекс; нерухомі речі; майно; оборотоздатність об'єктів цивільних прав; об'єкти, вилучені з цивільного обороту; об'єкти, обмежено оборотоздатні;

юридичний факт; юридичний (фактичний) склад; правочин; види правочинів; односторонні, дво- та багатосторонні правочини; відплатні та безоплатні правочини; реальні та консенсуальні правочини; каузальні та абстрактні правочини; умовні правочини; строкові та безстрокові правочини; тлумачення змісту правочину; умови дійсності правочинів; вимоги до змісту правочину; вимоги до суб'єктів правочину; єдність волі та волевиявлення; форма правочину; конклюдентні дії; мовчання; усна форма правочину; письмова форма правочину; нотаріальне посвідчення; державна реєстрація правочину; нікчемні (абсолютно недійсні) правочини; оспорювані (відносно недійсні) правочини; двостороння реституція; одностороння реституція; стягнення всього одержаного за правочином у дохід держави; додаткові наслідки недійсності правочинів; застосування наслідків нікчемності правочинів;

здійснення суб'єктивного цивільного права, виконання цивільного обов'язку, межі здійснення цивільних прав, охорона цивільних прав, захист цивільних прав; юрисдикційна форма захисту; неюрисдикційна форма захисту; міри захисту; міри відповідальності; зловживання правом, шикана, представництво, договірне представництво, законне представництво, комерційне представництво, довіреність, форма довіреності, строк довіреності, генеральна довіреність, спеціальна довіреність, разова довіреність, передоручення, скасування довіреності, Єдиний реєстр довіреностей;

цивільно-правова відповідальність; функції цивільно-правової відповідальності; договірна та недоговірна (деліктна) відповідальність; повна, кратна, обмежена відповідальність; часткова, солідарна, субсидіарна відповідальність; підстава та умови цивільно-правової відповідальності; майнова і моральна (немайнова) шкода; випадок (казус); непереборна сила; форми цивільно-правової відповідальності; відшкодування збитків; сплата неустойки.

Основні положення для підготовки до семінару:

Об'єкти цивільних правовідносин — це матеріальні та нематеріальні блага або предмет їх створення, що складає предмет діяльності суб'єктів цивільного права. До об'єктів цивільних прав (правовідносин) належать: речі (в тому числі гроші й цінні папери); інше майно, в тому числі майнові права та обов'язки; результати робіт, послуги; результати інтелектуальної діяльності; інформація; інші матеріальні та нематеріальні блага (ст. 177 ЦК України). Хоча цей перелік сформульований законодавцем як вичерпний, його не потрібно сприймати саме так. Залишаються нерозкритими поняття «інше майно», «інші матеріальні та нематеріальні блага», «результати інтелектуальної діяльності».

Відповідальність може наступати у формі відшкодування шкоди, сплати неустойки, втрати завдатку, конфіскації та ін. Особливе місце серед форм цивільно-правової відповідальності посідає відшкодування шкоди.

Поділ цивільно-правової відповідальності на види може відбуватися за різноманітними критеріями залежно від того, з якою метою такий поділ здійснюється. Види цивільно-правової відповідальності розрізняються за інститутами цивільного права: інститутом договірних зобов'язань та інститутом недоговірних зобов'язань. Залежно від підстав застосування відповідальності розрізняють відповідальність договірну і недоговірну (деліктну); суб'єктів — цивільно-правова відповідальність може бути індивідуальною або спільною (частковою, солідарною, субсидіарною); характеру відповідальності — виокремлюють міри, що впливають безпосередньо на свідомість особи (міри особистого характеру), і ті, що впливають опосередковано через майнові права й інтереси правопорушника; цілей відповідальності — міри відповідальності можна поділити на відновлювальні (відшкодування шкоди) і каральні (репресивні і превентивні) (стягнення неустойки, конфіскаційні міри та ін.); розмірів і обсягу — відповідальність буває повна, обмежена, підвищена; характеру поділу відповідальності між кількома правопорушниками — виокремлюють часткову, солідарну і субсидіарну відповідальність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту обов'язково слід ознайомитися з наступними нормативними актами:

Постанова Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 р.;

Закон України від 23.02.2006 р. «Про цінні папери та фондовий ринок»;

Закону України від 22.11.96 р. № 543/96-ВР «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань».

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. Наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 (гл. 4);

Конституція України (ст. 21, 24, 55, 124);

Під час вивчення зазначеної теми обов'язково слід ознайомитись з актами вищих судових органів:

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними»;

Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 №11 (із змінами і доповненнями) «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними».

Окрім того, бажано ознайомитися з положеннями ще наступних нормативних актів:

Закон України від 21.02.2006 № 3447-IV «Про захист тварин від жорстокого поводження»;

Закон України від 04.06.2009 р. № 1445-VI «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин»;

Закон України від 13.12.2001 № 2894-III «Про тваринний світ»;

Закон України від 07.02.2002 № 3055-III «Про Червону книгу України».

Закон України від 21.09.1999 № 1068-XIV «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей»;

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання» від 12.08.1992 № 466;

Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-ВР;

Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-VI;

Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»;

Закон України від 18.01.2001 № 2245-III «Про об'єкти підвищеної небезпеки»;

Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї,

пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів».

Семінарське заняття 4

Тема 17, 20-21. Загальні положення про право власності та інші речові права.

Речові права на чуже майно

Захист права власності та інших речових прав

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, ознаки та види речових прав. Реєстрація речових прав за законодавством України.
2. Власність як економічна категорія та право власності: співвідношення понять.
3. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Зміст права власності.
4. Форми та види права власності за законодавством України.
5. Підстави (способи) виникнення права власності.
6. Підстави припинення права власності.
7. Характеристика інших речових прав:
 - ✓ Право володіння;
 - ✓ Сервітут;
 - ✓ Суперфіцій;
 - ✓ Емфітевзис;
8. Поняття та значення захисту речових прав. Охорона та захист речових прав у цивільному праві. Види способів захисту речових прав.
9. Віндикаційний позов.
10. Негаторний позов.
11. Позов про визнання права власності чи іншого речового права.
12. Вимога про звільнення майна з-під арешту (про виключення майна з опису).

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фаволою з теми заняття:

1. Вирішіть задачу:

Задача № 1

Художник Роцин, перебуваючи у Будинку творчості, написав картину, на якій зображений зимовий пейзаж. При цьому для написання картини він використав полотно та фарби художника Нікітіна, який у цей час був у відрядженні. Дізнавшись, що на картину пішли його полотно та фарби, Нікітін зажадав передати картину йому. При цьому він пояснив, що давно мріяв мати у своїй колекції картину Роцина - відомого пейзажиста та не хоче упускати такий щасливий випадок. На думку Нікітіна, картина особливо вдалася Роцину, оскільки на неї пішли фарби, привезені Нікітіним з Італії та виготовлені за рецептами старих майстрів. Працю Роцина з написання картини Нікітін готовий оплатити.

Роцин з цим не погодився та, у свою чергу, висловив готовність оплатити Нікітіну вартість фарб та полотна. Використання чужих полотна та фарб Роцин пояснив тим, що приїхав у Будинок творчості з порожніми руками. Однак, побачивши зимовий пейзаж, який його вразив, він використав приплив творчих сил та не втримався від спокуси написати картину.

Оскільки Рошин та Никітін домовитися між собою не змогли, суперечка був передана на вирішення погоджувальної комісії відділення Спілки художників. Художники звернулися за консультацією до юриста .

Яке роз'яснення їм належить дати ?

Задача № 2

Райвиконком прийняв рішення про взяття на облік безхазяйного будинку та іншого майна, серед якого було 2 картини відомого художника. Підставою для такого рішення стало те, що власник майна невідомий і не сплачує обов'язкові платежі і податки. Через два місяці після цього до виконкому звернувся Репін, який стверджував, що власником цього майна є його брат, місцезнаходження якого йому зараз невідоме, але рік тому він отримав від нього листа з м. Мурманська.

Голова райвиконкому пояснив Репіну, що з дня винесення рішення виконкому майно стало комунальною власністю.

Репін звернувся до юриста з такими питаннями:

1. Яке майно вважається безхазяйним і у якому порядку воно може надходити у комунальну власність?

2. Чи може брат власника звернутися до суду про повернення йому майна?

3. Чи відповідає закону твердження голови виконкому, що картини перейшли б у власність територіальної громади навіть і тоді, якщо би брат проживав у своєму будинку?

Як слід вирішити справу?

Задача № 3

Зі стада фермерського господарства (ФГ) «Ранок» пропало 20 корів з товарним клеймом. Через 7 місяців ці корови були знайдені у сільськогосподарському кооперативі (СГК) «Жовтень».

ФГ «Ранок» звернулося до адміністрації СГК «Жовтень» з вимогою повернути корів, але адміністрація відмовилась зробити це, посилаючись на ст. 341 ЦК України, згідно з якою, на її думку, корови стали власністю кооператива, оскільки вони прибули до стада СГК «Жовтень», про що було складено акт, і СГК «Жовтень» утримував їх більш ніж шість місяців.

Як слід вирішити справу?

Задача № 4

Мешканцю м. Хмельницького Супову на праві приватної власності належав будинок, розташований на околиці міста. Цей будинок бажав придбати у нього за 100 тис. гривень Безбородий, мешканець смт. Ярмолинці. 5 жовтня 2012 р. Супов та Безбородов уклали договір купівлі-продажу будинку у нотаріальній конторі, де Безбородий передав Супову 50 тис. грн., а решту (50 тис. грн.) за застереженням, зафіксованим у нотаріально посвідченому договорі Безбородий обіцяв передати 20 жовтня 2012 р., у день переїзду у будинок для проживання.

8 жовтня у місці розташування будинку стався вибух газу у газомережі та будинок повністю згорів. Безбородий звернувся з позовом про витребування у Супова 50 тис. грн. У свою чергу Супов заявив зустрічний позов до Безбородого, вважаючи, що власником будинку став останній.

На яке питання теми розраховане завдання? Що слід розуміти під передачею набувачеві? Хто несе ризик випадкової загибелі та пошкодження речі?

Задача № 5

Кукушкіна звернулася до суду з позовом до Носика про повернення належного їй годинника. Позивачка посилалася на те, що Носик знайшов загублений нею годинник та

відмовляється його повернути. Відповідач не визнавав позову, категорично заперечуючи факт знахідки.

Яким може бути рішення суду? Дайте правову оцінку ситуації.

Чи зміниться рішення суду, якщо:

а) Носик купив годинник у комісійному магазині?

б) годинник був подарований Носику його товаришем?

в) Кукушкіна здала годинник у майстерню на ремонт та не забрала його.

Майстерня через півроку реалізувала годинник через комісійний магазин.

Задача № 6

Користувачі сусідніх земельних ділянок їх приватизували. Після цього власник однієї з ділянок заборонив власнику іншої використовувати його ділянку з метою проходу та проїзду. У свою чергу власник іншої ділянки закрити сусідові доступ до колодязя, яким до приватизації вони користувалися спільно. Свої дії сусіди мотивували тим, що, ставши власниками земельних ділянок, вони можуть не допускати до них будь-яку особу.

При розгляді спору у відділі по земельних ресурсах та землеустрою було встановлено, що доступ до однієї з ділянок, минаючи іншу, вкрай ускладнений. Спроби забезпечити колодязями обидві ділянки не вдалися, оскільки, незважаючи на неодноразове буріння свердловин, вода не пішла.

Як розв'язати ситуацію, що склалася?

Задача № 7

Після смерті Петрова належний йому на праві власності дачний будинок та дачна ділянка були порівну поділені між його дочками – єдиними спадкоємцями усього його майна. Дачна ділянка, оточена капітальним забором, була розділена між спадкоємцями таким чином, що на території однієї виявилися ворота для в'їзду автомашин, а на території іншої – хвіртка чорного ходу. Власниця тієї частини ділянки, на якій виявилася хвіртка чорного ходу, звернулася з проханням до старшої сестри в офіційному порядку дозволити їй користатися воротами для в'їзду і виїзду автомашин і, відповідно, надати право проїзду через приналежний сестрі ділянку. Сестра відповіла відмовою, заявивши, що проїзд автомашин через її ділянку зашкодить частині насаджень і, крім того, ворота можна зробити й в іншому місці.

Молодша сестра звернулася в суд з вимогою підтвердити її законне право сервітутного характеру на проїзд через ворота і земельну ділянку сестри.

Що можна визнати правом сервітутного характеру? На якій підставі виникає сервітут? Чи можна вважати, що у даному випадку, з огляду на рівні права обох сестер на спадкування майна, сервітут виникає автоматично, без будь-яких додаткових умов: висновку, договору, державної реєстрації тощо? Якщо ні, то що може бути підставою для встановлення сервітуту у даному випадку? Чи вплине на рішення суду, з урахуванням викладених обставин наявність об'єктивної неможливості встановити другі ворота на ділянці позивача (через наявність перед забором комунікацій, інженерних споруджень, що виключають проїзд через них)? Яким повинно бути рішення суду по даній справі?

Задача № 8

Фурманов, що одержав у 1994 р. у власність земельну ділянку для організації фермерського господарства, побудував на ньому двоповерховий житловий будинок, ряд надвірних будівель, огородивши усі високим забором. На території його подвір'я виявилася джерело, водою якого до виділення ділянки Фурманову користувався Черепашкін, що постійно проживає у цьому селі.

Перший час Фурманов дозволяв сусіду брати воду з джерела, однак пізніше відносини між ними зіпсувалися. Він заявив, що не бажає, щоб з його колодязя, який він побудував над джерелом, що б'є з землі, брали воду сторонні люди.

Черепашкін вирішив не вступати у суперечку, а вирити колодязь на своїй ділянці. Проте спроби вирішити проблему власними силами виявилися безуспішними, воду знайти не вдалося. Запрошені ним працівники спеціалізованої фірми з'ясували, що колодязь на його земельній ділянці побудувати не можна, вода знаходиться на занадто великій глибині. У ситуації, що створилася, Черепашкіну прийшлося відстоювати своє право на забір води з джерела, що опинилось на ділянці сусіда. Він звернувся до суду з проханням визнати за ним таке право.

Яке рішення по даній справі повинен прийняти суд? Чи змінилося б рішення суду, якщо б земельна ділянка не належала Фурманову на праві власності, а він користується нею за договором оренди?

Задача № 9

Пенсіонер Кошкін, не маючи інших засобів для існування, крім пенсії, вирішив продати свою земельну ділянку. Покупцю, що з'явився до нього по оголошенню, він сказав, що продає землю, але зберігає за собою старенький будинок. Спадкоємців у нього немає, і він бажає дожити своє життя у цьому будинку.

Покупець з умовами, висунутими Кошкіним, погодився, і сторони уклали договір купівлі-продажу земельної ділянки. У договорі було зафіксовано, що будинок залишається у власності продавця, про умови користування земельною ділянкою нічого не говорилося. При будівництві будинку для покупця виникла необхідність визначити місце для складування будівельних матеріалів. Покупець заявив Кошкіну, що для цього треба знести дров'яний сарай, що розташований біля його будинку. Він вважає, що за умовами договору продавець вправі користатися тільки тією частиною землі, що знаходиться під його будинком. Кошкін заперечував проти цього, оскільки без запасу дров він не може зпроживати у будинку. Кошкін звернувся за порадою в юридичну громадську приймальню Хмельницького університету управління та права.

Яке роз'яснення повинен йому дати черговий по приймальні?

Задача № 10

Суворова, майно якої було конфісковано згідно із вироком суду, звернулася з позовом в інтересах своєї неповнолітньої дочки про звільнення з-під арешту належних їй золотих виробів, подарованих бабусею, а також грошових сум, накопичених за рахунок отриманих на дочку аліментів.

Суд відмовив Суворовій у прийнятті заяви на тій підставі, що зазначені кошти одержані за рахунок доходів Суворової.

Вирішіть справу. Проаналізуйте Постанову Пленуму Верховного Суду України від 27.08.1976 р. № 6 «Про судову практику в справах про виключення майна з опису».

Задача № 11

Громадянин Брюшко за нотаріально посвідченим договором подарував своєму племіннику Сірку піаніно. Той відразу не спромігся перевезти інструмент до себе додому.

Брюшко помер. Його невістка через три дні після смерті Брюшка передала піаніно Лісовому. Дізнавшись про це, Сірко звернувся до суду з позовом про витребування піаніно.

На яке коло питань розраховане дане завдання? Яке рішення повинен винести суд? Чи змінилося б рішення у випадку, коли б договір дарування не було нотаріально посвідчено?

Задача № 12

Карась передав Раку власний автомобіль в оренду строком на 6 місяців. Після спливу 6-місячного строку Рак відмовився повернути автомобіль.

Який спосіб захисту права власності слід застосувати? Що буде правовою підставою звернення Карася із заявою до суду?

Задача № 13

У січні 2015 р. Литвиненко придбав у Бовкуна трикімнатну квартиру, яка належала останньому на підставі свідоцтва про право власності на житло. Коли Литвиненко через деякий час вирішив продати цю квартиру він виявив, що Бовкун залишається прописаним у його квартирі. Бовкун відмовився виписуватися з квартири і Литвиненко звернувся з позовом до суду.

З яким позовом звернувся Литвиненко? Як слід вирішити справу?

Задача № 14

У Фоміної було викрадено корову. Через деякий час з'ясувалося, що її купила Некрасова, яка мешкає у сусідньому селі.

Фоміна подала позов про відібрання корови. Під час розгляду справи в суді виявилось, що Некрасова дійсно купила корову, яка належала Фоміній у невідомого їй чоловіка, але через деякий час корова захворіла і Некрасова змушена була її забити. Додавши до суми, одержаної від реалізації м'яса, ще 300 грн., Некрасова придбала іншу корову, яка і знаходиться зараз у неї.

На яке питання теми розраховане завдання? Яке рішення повинен винести суд?

Задача № 15

Івасюк перед від'їздом у довгострокове відрядження передав на зберігання сусідові Носорогову речі, зокрема й магнітофон. Носорогов за час відсутності Івасюка подарував магнітофон Дурову.

Повернувшись із відрядження, Івасюк подав позов про повернення магнітофону. На судовому засіданні Дуров проти позову про повернення магнітофону заперечував, посиляючись на те, що він не знав і не міг знати про те, що магнітофон не належить Носорогову.

Суд установив, що Дуров дійсно добросовісний набувач, і залишив позов без задоволення.

На думку адвоката, Івасюк повинен подати позов про відшкодування збитків до Носорогова.

На яке коло питань розраховане дане завдання? Чи правильно вирішив справу суд? Яким було б рішення суду, якщо б Носорогов не подарував магнітофон, а віддав його у рахунок боргу? Яким було б рішення суду, якщо б Носорогов під час відсутності Івасюка самовільно взяв у користування магнітофон, а потім розпорядився ним (пр. відсутності договору зберігання між сторонами)?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: речові права, власність, право власності, володіння, користування, розпорядження, форма права власності, суб'єкти права власності, рівність усіх форм власності, знахідка, скарб, бездоглядна тварина, набувальна давність, момент виникнення права власності за договором, конфіскація, націоналізація, реквізиція, спільна власність, спільна сумісна власність, спільна часткова власність, співвласники, право переважної купівлі частки у спільній власності, володіння, сервітут, земельний сервітут, особистий сервітут, суперфіцій, емфітевзис, захист, охорона, речово-правові способи захисту права власності, зобов'язально-правові способи захисту права власності, позов.

Основні положення для підготовки до семінару:

Право власності є найважливішим речовим правом, з яким пов'язуються всі інші речові права. У ст. 316 ЦК України вказується, що правом власності є право особи на річ

(майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Право власності, як і будь-яке право, має свій зміст, що полягає в єдності трьох правомочностей — володіння, користування і розпорядження. Цими правомочностями володіє власник, проте кожна з них, а в деяких випадках і всі вони разом, може належати не власнику, а іншій особі, правомочностями якій дозволив користуватися власник (наприклад, при договорі оренди).

Розрізняють право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Право власності в об'єктивному розумінні — це сукупність норм, які регулюють право власності. Право власності в суб'єктивному розумінні складають його правомочності — право володіння, користування і розпорядження.

Характерною ознакою права власності є його непорушність. Ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні. Це дуже важливе положення закону (ст. 321 ЦК України), яке дозволяє особам захищати свої права.

До первісних способів належать такі, при яких право власності на річ виникає вперше або незалежно від права попереднього власника на цю річ. До них належать: виготовлення або створення нової речі (виробництво), переробка речі (специфікація), привласнення загальнодоступних дарів природи, знахідка, бездоглядні домашні тварини, скарб та інші безхазяйні речі.

До похідних способів належать такі, при яких набуття права власності у суб'єкта виникає внаслідок волевиявлення попереднього власника. При переході права власності має місце правонаступництво, оскільки права на придбану річ внаслідок похідного способу такі, які вони були у попереднього власника. До похідних способів належать усі правочини, спрямовані на передачу майна у власність і спадкування, приватизація державного і комунального майна.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на з'ясуванні таких питань: 1) поняття права власності; 2) право власності як інститут цивільного права; 3) право власності як речове право; 4) зміст права власності; 5) форми права власності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

1) Основні нормативні джерела для підготовки до семінарського заняття:

Конституція України (ст. 13);

Цивільний кодекс України;

Земельний кодекс України;

Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Закон України від 19.06.1992 № 2482-XII «Про приватизацію державного житлового фонду»;

Закон України від 17.11.2009 № 1559-VI «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності»;

Закон України від 21.04.1999 р. «Про виконавче провадження».

Закон України від 03.03.1998 № 147/98-ВР «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності»;

2) Додаткові нормативні джерела для підготовки до семінарського заняття:

Закон України від 20.12.1991 № 2004-XII «Про обернення майна Компартії України та КПРС на державну власність»;

Рішення Конституційного Суду України від 27.12.2001 № 20-рп/2001 (справа про укази Президії Верховної Ради України щодо Компартії України, зареєстрованої 22 липня 1991 року).

Закон України від 14.05.2015 р. № 417-VIII «Про особливості здійснення права

власності у багатоквартирному будинку».

Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V «Про управління об'єктами державної власності»;

Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 1, 6, 16);

Закон України від 09.12.2011 № 4107-VI «Про Фонд державного майна України»;

Закон України від 16.06.2011 № 3531-VI «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі»;

Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності, затв. Постановою Кабінету Міністрів України у редакції від від 23 лютого 2005 р. № 142.

Тимчасове положення про порядок передачі громадянами житла, що перебуває у їх приватній власності, органу, який здійснює поліпшення житлових умов, затв. наказом Держжитлокомунгоспу України від 01.06.95 № 24.

Обов'язково слід ознайомитися з положеннями Постанови Пленуму Верховного Суду від 27.08.1976 № 6 «Про судову практику в справах про виключення майна з опису».

Для засвоєння змісту права господарського відання та права оперативного управління ознайомитись з положеннями Господарського кодексу України (ст. 22, 24, 136, 137).

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати відмінність застосування речово-правових і зобов'язально-правових способів захисту речових прав.

Закон України від 29.11.2001 р. «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»;

Особливу увагу слід звернути на питання розмежування спільної сумісної та спільної часткової власності.

Семінарське заняття 5

Тема 22-23. Авторське право і суміжні права.

Право промислової власності.

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та система права інтелектуальної власності. Авторське право та право промислової власності: спільне та відмінне.
2. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Співавторство.
3. Зміст суб'єктивного авторського права. Строк дії авторського права. Порядок державної реєстрації авторського права.
4. Поняття, види, зміст суміжних прав. Їх співвідношення з авторським правом.
5. Винаходи, корисні моделі, промислові зразки як об'єкти права промислової власності:

✓ *Поняття та умови патентоспроможності винаходу, корисної моделі, промислового зразку. Співвідношення понять «винахід» та «корисна модель».*

✓ *Поняття, значення, строк дії патенту. Одержання патенту на винахід, корисну модель і промисловий зразок.*

✓ *Права та обов'язки, що випливають з патенту.*

✓ *Припинення дії патенту та визнання його недійсним.*

✓ *Захист прав власника патенту.*

Ситуативні завдання

Виконайте завдання:

Завдання № 1

Визначіть, чи є об'єктами охорони авторського права названі результати творчої діяльності: 1) модель торгового кіоску, розроблена художником Мушком.; 2) комп'ютерна програма, розроблена оператором Піфагором згідно з плановим завданням фірми «PPC»;

3) музика композитора Маркова, підібрана на слова Пушкіна; 4) постановка балету «Лебедине озеро» балетмейстером Мусіякою; 5) запис альбому співака Поплавського; 6) збірник законодавства з питань авторського права.

Вирішіть задачі:

Задача № 1

У січні 2018 р. у Хмельницький міськрайонний суд звернувся з позовом художник-кераміст Буркін. Позивач просив визнати його автором ваз, які випускав керамічний завод та заборонити їх випуск, а також відшкодувати шкоду, заподіяну неправомірними діями відповідача у розмірі 10 тис. грн.

Комплексна художньо-технологічна експертиза, проведена філією академії мистецтв та представником Державної служби інтелектуальної власності встановила, що відповідач без відома автора з 2014 року випускав вази, використовуючи форми та інші розробки Буркіна.

Відповідач позову не визнав. Представник відповідача у судовому засіданні пояснив, що декоративне оформлення ваз, які випускав завод, було істотно змінено.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на питання:

Чи порушив завод авторські права Буркіна? Які вимоги позивача повинні бути задоволені і чому? Чи вправі суд заборонити випуск керамічним заводом ваз, автором яких є Буркін?

Задача № 2

У Хмельницький міськрайонний суд звернувся з позовною заявою Курочкін. Позивач зазначав, що він є автором архітектурного комплексу, будівельні роботи по спорудженню якого у повному обсязі давно завершені. Пам'ятник урочисто відкрито у день міста в присутності мешканців міста та гостей.

Оскільки міськвиконком міста відмовився виплатити авторський гонорар, позивач просив суд стягти з відповідача 140 тис. грн. Пізніше позивач збільшив свої позовні вимоги до 400 тис. грн.

Представник відповідача позову не визнав та обґрунтовував це тим, що:

1) міськвиконком міста договору з автором на створення пам'ятника не укладав, а тому не має жодних підстав і для виплати авторові авторського гонорару;

2) замовником збудованого комплексу виступала обласна Рада, а спорудження велось переважно за рахунок коштів пожертвувачів, міськвиконком виділив лише земельну ділянку під пам'ятник та здійснював організаційну роботу;

3) будівництво комплексу ще не завершено, оскільки офіційної передачі на баланс міста ще не відбулося.

У судовому засіданні було встановлено, що Державна служба інтелектуальної власності видала Курочкіну свідоцтво про реєстрацію його авторських прав на архітектурний комплекс.

Дайте відповіді на питання і вирішіть спір:

1. Чи підлягають позовні вимоги Курочкіна задоволенню?

2. Чи зобов'язаний автор реєструвати свої твори у Державній сліюбі інтелектуальної власності та які правові наслідки тягне така реєстрація?

3. Чи зміниться рішення суду, якщо позивач є працівником організації, яка здійснювала спорудження пам'ятника?

Задача № 3

Управління Південно-Західної залізниці доручило групі працівників підготувати до видання «Розклад руху приміських поїздів з вокзалу м. Хмельницького».

Упорядник розкладу поїздів із станції «Жмеринка» Іванченко звернувся до юриста за консультацією, чи можна вважати підготований до видання «Розклад» об'єктом авторського права.

Водночас його цікавило, чи поширюється авторське право на підготовлену ним брошуру, в якій викладені основні права і обов'язки пасажирів, які користуються приміським залізничним транспортом. Він має сумнів у цьому, тому що брошура написана на основі діючого законодавства, а у законі про авторське право говориться, що офіційні документи, до яких належать закони, не є об'єктами авторського права.

Яке пояснення повинно бути надано з цих питань? Які вимоги пред'являються до об'єкту авторського права?

Задача № 4

Художник-аматор Зозулін купив у магазині картину художника Якименка та зробив декілька копій, які підготував до продажу. Коли автор картини Якименко з'явився до покупця - художника-аматора Зозуліна, щоб скопіювати свою картину та побачив копії, зроблені із перекрученням кольорового фону, він запропонував ці копії знищити.

Зозулін не погодився з цією пропозицією та заявив, що він придбав картину у магазині, став її власником та як власник може розпоряджатися нею на власний розсуд. Тому він відмовляє авторові у копіюванні його картини.

Автор (Якименко) звернувся до суду за захистом своїх прав.

Які способи захисту можуть бути використані у даному випадку? Яке рішення повинен винести суд?

Задача № 5

Два автори створили малюнки, які були використані при випуску швейних виробів. Автори почали вимагати від адміністрації підприємства укладення з ними договору на використання їх малюнків, посилаючись на те, що на усі твори, зокрема й створені у порядку виконання службового завдання, авторське право належить самим авторам.

Адміністрація відхилила вимоги авторів, вказуючи на те, що у трудовому договорі прямо записано, що право на використання всіх творчих результатів праці авторів належить роботодавцю.

Хто правий у цьому спорі? Які права авторів службових творів?

Задача № 6

Композитор разом з поетом створили декілька весільних пісень, які були виконані у концертному залі. Видавництво звернулось до авторів з пропозицією про видання цих пісень.

З ким повинен бути укладений цей договір, якщо видавництво має намір водночас видати ноти з текстом, а також ноти і текст окремо? Які види співавторства передбачає закон?

Задача № 7

Позивач Саленко, що працює художником-фотографом звернувся з позовом до відповідача - координатора рекламного відділу торгової фірми «Ніка» про відшкодування шкоди, заподіяної порушенням його авторського права.

Було встановлено, що відповідач без дозволу Саленка використав його творчий об'єкт - художню фотографію жінки для оформлення рекламних плакатів вищезгаданої фірми. Саленко вимагає накласти арешт на зазначену продукцію та стягнути завдані майнові збитки у розмірі 10 тис. грн.

Як необхідно вирішити спір?

Задача № 8

На протязі декількох років власник патенту Куш відмовлявся від неодноразових пропозицій надати дозвіл на використання винаходу.

Зацікавлений у використанні винаходу автомобільний завод звернувся до суду з позовом про надання йому примусової ліцензії (дозволу) на використання винаходу.

Який строк дії патенту на винахід встановлює законодавство України? Чи вправі власник патенту заборонити іншим особам використовувати винахід? Які правові наслідки спливу строку дії патенту? Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача № 9

Патентне відомство отримало дві заявки. Заявнику пізніше поданої заявки було видано деклараційний патент на *корисну модель* «Електронний кодовий замок». За раніше поданою заявкою на одержання патенту на *винахід* «кодовий замок з ємкісною пам'яттю» рішення ще не було прийняте.

Автори раніше поданої заявки вважають, що технічне вирішення, подане у формулі корисної моделі, на яку вже видано деклараційний патент не нове, тому, що повторює сукупність суттєвих ознак їх заявки. Відмінність полягає лише у назві окремих елементів, а не їх сукупності. Тому автори звернулися до патентного повіреного з проханням надати їм допомогу у підготовці заперечення.

Власник деклараційного патенту на корисну модель, дізнавшись про підготовку опротестування виданого йому правовстановлюючого документа, у листі до авторів раніше поданої заявки повідомив, що він працював над винаходом самостійно та зі змістом їх заявки не був ознайомлений, а відтак його деклараційний патент не підлягає анулюванню. Крім того, що тотожність запропонованих вирішень виключена тому, що він подав заявку на корисну модель, а не на винахід.

В якому порядку можуть бути визнані недійсними видані патенти і яке рішення може бути прийняте у цьому випадку, зокрема при встановленні тотожності обох рішень?

Задача № 10

На підприємстві Українського народного декоративного розпису майстром Шулікою була розроблена нова модель новорічної іграшки. У зв'язку з наступним запуском моделі у виробництво виникло питання про необхідність забезпечення охорони прав підприємства та майстра-художника.

Юридична фірма, до якої звернулося підприємство за консультацією, пояснила, що найкращим засобом охорони було б визнання цієї моделі промисловим зразком тому, що художньо-конструкторське вирішення зовнішнього вигляду виробу не має промислової придатності, оскільки передбачає ручний розпис кожного виробу.

Проте, на думку юридичної фірми, третя особа все одно не зможе скористатися цією розробкою, яка є твором декоративно-прикладного мистецтва і не зможе використати без згоди її автора, тобто майстра-художника.

Чи є обґрунтованою така консультація?

Задача № 11

Двоє співробітників заводу побутових приладів: інженер-технолог та майстер розробили та застосували на виробництві засіб виготовлення ножниць. Впродовж п'яти місяців застосування цього засобу була виявлена висока його ефективність. Автори розробки запропонували адміністрації заводу запатентувати розробку як винахід, але, не одержавши відповіді протягом двох місяців, подали заявку від власного імені. Причому з метою прискорення набуття виключних прав на створений ними засіб, вони вирішили запатентувати його не як винахід, а як корисну модель.

Держслужба інтелектуальної власності відмовила у видачі патенту на корисну модель, посилаючись на порушення заявниками чинного законодавства.

Чи вірне рішення, прийняте по заявці? Якщо заявниками допущені порушення, назвіть їх та вкажіть чи збереглась можливість їх усунення.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інтелектуальна діяльність, інтелектуальна власність, право інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної власності, суб'єкти інтелектуальної власності, авторське право, твір; бази даних, комп'ютерні програми, суміжні права, майнові і особисті немайнові права, фонограма, відеограма, виконання, організація мовлення, організації колективного управління, право промислової власності, винахід, корисна модель, патент, деклараційний патент, експертиза заявки, наукове відкриття, раціоналізаторська пропозиція, топографія (компонування) інтегральної мікросхеми, селекційні досягнення, засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, робіт та послуг, комерційне найменування, торговельна марка, географічне зазначення, кваліфіковане географічне зазначення, експертиза заявки, свідоцтво.

Основні положення для підготовки до семінару:

Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності і ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Перелік об'єктів, на які можуть розповсюджуватися права інтелектуальної власності, не є вичерпним. Творча діяльність людини у руслі загального розвитку економічних відносин постійно дає привід говорити про появу нових подібних об'єктів. Зокрема, це назви доменів у Всесвітній електронній мережі Інтернет.

Спираючись на зазначені положення Конвенції, у ст. 420 ЦК України конкретизовано перелік об'єктів права інтелектуальної власності, яким в Україні надано правову охорону. Зокрема, до цих об'єктів належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, - промислові зразки; компоновання (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні тасмниці.

Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 419 ЦК України).

Суб'єктами права інтелектуальної власності є творець об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності може належати кільком особам спільно, тоді його реалізація здійснюється спільно або за договором між цими особами.

Зазначені суб'єкти відповідно до ЦК України наділяються такими особистими немайнновими правами інтелектуальної власності: 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; 2) право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдавати шкоди честі та репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності; 3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Згідно зі ст. 424 ЦК України майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання.

При підготовці до семінару необхідно:

ознайомитись з системою національних джерел та основними міжнародними нормативно-правовими актами з охорони інтелектуальної власності;

з'ясувати роль Всесвітньої організації інтелектуальної власності у сприянні охорони інтелектуальної власності, на міжнародному рівні.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

1) основні нормативні акти:

Цивільного кодексу України (гл. 35-37);

Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ «Про авторське право і суміжні права»;

Закон України від 15.12.1993 р. «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;

Закон України 15.12.1993 р. «Про охорону прав на промислові зразки».

Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір»;

2) додаткові нормативні акти:

Порядок визначення уповноважених організацій колективного управління, які здійснюватимуть збирання і розподіл винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм, затв. Наказом МОН України від 30.08.2013 р. № 12494;

Постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.1994 р. № 784 «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва»;

Семінарське заняття 6

Тема 26, 28. Загальні положення про зобов'язання.

Цивільно-правовий договір

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, види та особливості зобов'язань у цивільному праві. Підстави виникнення зобов'язань.
2. Суб'єкти зобов'язань. Види зобов'язань з множинністю осіб. Регресні зобов'язання.
3. Поняття та принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання зобов'язань. Предмет, спосіб, місце та строк виконання зобов'язань. виконання зобов'язань.
4. Припинення зобов'язань: поняття та підстави.
5. Поняття, функції, значення та види цивільно-правового договору.
6. Зміст договору. Тлумачення змісту договорів.
7. Укладення договору: стадії укладення договору, момент укладення, форма договору.
8. Припинення і зміна договору. Зміна, пролонгація та розірвання договору.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

1. Виконайте завдання:

Завдання № 1

Визначте, в якій із запропонованих ситуацій передбачено договір на користь третьої особи:

1) Куц уклав договір страхування, за яким була обумовлена виплата страхової суми у разі його смерті або втрати працездатності на користь його дочки.

2) Кум уклав договір страхування життя та здоров'я своєї 10-річної дочки.

3) Кут уклав з Лапою договір купівлі-продажу будинку. За цим договором власником будинку став його 14-річний син.

4) Кот позичив Луні 10 тис. гривень. У договорі було обумовлено повернення боргу його дочці.

5) У договорі перевезення було передбачено обов'язок перевізника доставити вантаж до місця призначення та здати його представнику одержувача.

2. Розкрити різницю між істотними, типовими, звичайними та випадковими умовами договору.

2. Вирішіть задачі:

Задача № 1

Антонюк домовився зі своїм приятелем Новіковим, артистом естради, що збере у себе вдома товаришів по роботі, які хотіли б послухати у виконанні Новікова естрадні пісні у домашній обстановці. Однак за годину до призначеного часу Новіков зателефонував Антонюку та повідомив, що не прийде, бо вирішив залишитися вдома, щоб подивитися по телевізору футбольний матч. Запланований захід довелося скасувати.

Антонюк вважає, що Новіков зобов'язаний відшкодувати йому всі витрати, пов'язані з підготовкою зустрічі (вартість закуплених ним продуктів та напоїв), а також компенсувати моральну шкоду.

Чи є у Антонюка юридичні підстави для пред'явлення такої вимоги до Новікова?

Задача № 2

Між колективним сільськогосподарським підприємством (КСП) та молодими працівниками був укладений договір, в силу якого КСП зобов'язувалося виплачувати останнім стипендії на період їх навчання у вузі, а молоді працівники прийняли на себе зобов'язання повернутися після закінчення вузу на роботу у КСП та відпрацювати там не менше 3 років за отриману у вузі спеціальністю.

Після закінчення вузу декілька працівників відмовилися повернутися на роботу у КСП та на роботу у місті. КСП пред'явило до них позов про стягнення коштів, витрачених КСП на навчання цих працівників. Заперечуючи проти позову, адвокат цих осіб звернув увагу суду на те, що укладення такого роду договорів не передбачено цивільним законодавством, тому між КСП та працівниками, направленими на навчання до вузу, не виникло цивільно-правового зобов'язання. Внаслідок цього, на його думку, у позові необхідно відмовити.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача № 3

Колишнє подружжя Іванови змушені проживати після розлучення у одній квартирі у Харкові. Самі перебували у вкрай неприязних стосунках. Після чергової сварки Іванова розіслала близьким родичам колишнього чоловіка телеграми, в яких повідомляла про його смерть.

Коли родичі Іванова прибули у Харків зі Львова, Владивостока, Астрахані, Кишинева та інших міст України та країн близького зарубіжжя та виявили, що Іванов живий, вони звернулися до адвоката з питанням, чи є у них юридичні підстави вимагати від Іванової відшкодування понесених ними витрат на авіаквитки, таксі, проживання у готелі та харчування, а також завданої їм моральної шкоди.

Яку відповідь має дати адвокат?

Задача № 4

На прохання свого сусіда та приятеля Вовка Заславський погодився привезти на своїй машині куплений Вовком кольоровий телевізор. Під час поїздки Заславський не справився з керуванням, та машина перевернулася. Водій та пасажир не постраждали, а телевізор розбився.

Вовк почав вимагати від Заславського відшкодувати вартість телевізора. Заславський заперечував проти цього, оскільки на його думку, він хотів надати Вовку суто дружню послугу на прохання самого Вовка, жодного договору вони не уклали, грошей за перевезення він не отримав і тому жодних зобов'язань між ними не виникло. Крім того, внаслідок аварії шкоду зазнав і сам Заславський, оскільки на ремонт машини йому прийдеться витратити суму набагато більшу, ніж вартість телевізора.

Хто правий у цьому спорі? Чи виникло у даному разі цивільно-правове зобов'язання?

Задача № 5

Квіточкін оформив в ательє замовлення на пошиття костюма. У підтвердження прийнятого замовлення він отримав квитанцію. Коли костюм був готовий, гр. Квіточкін забрав його, але квитанцію ательє не повернув, бо загубив її. Адміністрація ательє хоче отримати від замовника розписку про отримання виконаного замовлення.

Чи правомірною вимога адміністрації ательє? Який факт повинен бути засвідчений виданою Квіточкіним розпискою? Які наслідки могли б виникнути, якщо б Квіточкін, погоджуючись прийняти костюм, відмовився від видачі розписки про виконання замовлення?

Задача № 6

Лікарі поліклініки Круглов та Шаров вирішили разом придбати у вдови професора Матова спеціальну медичну бібліотеку. Договір був укладений, книги були перевезені у поліклініку, а обумовлену плату необхідно було сплатити через місяць. Поділити книги було майже не можливо, і лікарі домовились, що бібліотеку придбає один Шаров.

Через три тижні Шаров поїхав у тривале відрядження за кордон, і тому Матова подала позов до Круглова про стягнення усієї вартості бібліотеки, мотивуючи це наступним: 1) строк платежу вже наступив; 2) відсутність Шарова не перешкоджає розгляду позову, оскільки внаслідок неподільності предмету зобов'язання Круглов і Шаров є солідарними боржниками.

Круглов позову не визнав, оскільки вважає, що домовленість між ним та Шаровим свідчить про переведення його боргу на Шарова, і тому тільки до Шарова може бути поданий позов.

Проаналізуйте доводи сторін та вирішіть справу.

Задача № 7

Для придбання автомашини у Фірсова не вистачало 1 000 грн., які він взяв у борг під розписку у свого батька з обов'язком повернути борг через 2 роки. Через рік батько Фірсова помер. Після його смерті був оприлюднений заповіт, за яким єдиним спадкоємцем був призначений його син - Фірсов.

Яка доля грошового зобов'язання Фірсова?

Задача № 8

Художник Прохоров прийняв на себе зобов'язання на протязі року написати портрет Сорокіна. Виконавши лише половину роботи, художник помер. Син художника, будучи його спадкоємцем, почав вимагати від Сорокіна оплатити вартість виконаної Прохоровим частини роботи. Сорокін відмовився виконати вимогу, посилаючись на незавершеність роботи. Син художника для вирішення спору звернувся до суду.

Яке рішення повинен винести суд?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: зобов'язальне право, зобов'язання, кредитор, боржник, договірні зобов'язання, недоговірні зобов'язання, множинність осіб, активна множинність, пасивна

множинність, змішана множинність, часткові зобов'язання, солідарні зобов'язання, субсидіарні зобов'язання, право вимоги, регресна вимога, принцип реального виконання зобов'язання, принцип належного виконання зобов'язання, переадресування виконання, передоручення виконання, заміна осіб у зобов'язанні, цесія, уступка права вимоги, цемент, цесіонарій, перевід боргу, предмет виконання, альтернативне зобов'язання, факультативне зобов'язання, спосіб виконання, місце виконання, строк виконання, прострочка виконання, дострокове виконання, припинення зобов'язання, зарахування, домовленість сторін, новація, відступне, прощення боргу, неможливість виконання, поєднання боржника та кредитора в одній особі, невиконання зобов'язання, неналежне виконання зобов'язання, цивільно-правова відповідальність, відшкодування збитків, сплата неустойки, договір, консенсуальний договір, реальний договір, односторонній договір, двосторонній (взаємний) договір, договір на користь третьої особи, основний договір, попередній договір, договір приєднання, непоіменовані (нетипові) договори, публічний договір, зміст договору, істотні умови договору, звичайні умови договору, випадкові умови договору, оферта, оферент, акцепт, акцептант, пролонгація договору.

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття договору, види договорів в цивільному праві, зміст договору.

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття договору, види договорів в цивільному праві, зміст договору.

Основні положення для підготовки до семінару: На основі норм зобов'язального права за допомогою певних юридичних фактів виникає зобов'язання, під яким розуміють правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Для зобов'язань характерним є особливий правовий зв'язок між суб'єктами, що виражається таким чином: 1) зобов'язання опосередковують процес переміщення матеріальних благ; 2) уповноваженій особі кореспондується певний зобов'язаний суб'єкт, відомий уже на момент виникнення зобов'язання. Інше положення виникає у речових правовідносинах, в яких уповноваженому суб'єкту протистоїть необмежене коло осіб, тобто він має правовідносини з усіма іншими особами; 3) у змісті суб'єктивного права в зобов'язанні найбільше значення має можливість уповноваженої особи вимагати певної поведінки у зобов'язаних осіб, що іменується правом вимоги; 4) головний зміст обов'язку боржника в зобов'язанні становить перевага у здійсненні активних дій, причому їх зміст конкретизується в законодавстві чи договорі. Утримання від дій є лише додатковим елементом; 5) суб'єктивні права в зобов'язанні залежать від його виникнення, типу і виду зобов'язання. У речових правовідносинах суб'єктивні права спираються виключно на норми законодавства, що прямо передбачають види і зміст цих прав.

У зобов'язанні, як і в будь-якому іншому цивільному правовідношенні, беруть участь не менше двох осіб, які іменуються його суб'єктами. У визначенні зобов'язання, сформульованому у ст. 509 ЦК України, названі два суб'єкти — кредитор і боржник. Це загальне найменування сторін, в окремих видах зобов'язань вони мають спеціальні назви, наприклад, замовник та підрядник, страхуватель та страховик, довіритель та повірений, потерпілий та заподіювач шкоди.

Об'єктом зобов'язального правовідношення є дії, що становлять водночас і зміст зобов'язання. Дія, що становить предмет зобов'язання, може бути однократною, багатократною та тривалою.

Найважливішою є класифікація за такими ознаками: розподіл обов'язків між сторонами (односторонні та двосторонні); наявність зустрічного відшкодування (відплатні та безоплатні); момент виникнення договору (реальні та консенсуальні). Розрізняють також: договори основні і додаткові; основні та попередні; договори, укладені на користь контрагентів та на користь третіх осіб; договори речові та зобов'язальні тощо. Певна

класифікація за правовими наслідками здійснюється на такі групи договорів, як: договори про передачу майна у власність чи інше речове право (купівля-продаж, міна, дарування тощо); договори про передачу майна у тимчасове користування (оренда, лізинг, прокат тощо); договори про надання послуг (доручення, комісія, перевезення тощо); договори на виконання робіт (зокрема підряд); договори на передачу результатів творчої діяльності (авторські, ліцензійні тощо); договори про спільну діяльність (установчий договір тощо), інші групи договорів, виділені за окремими критеріями.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

Цивільний кодекс України;

Господарський кодекс України;

Закон України від 22.11.1996 «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань»;

Закон України від 10.12.1991 № 1956-ХІІ «Про товарну біржу»;

Закон України від 22.05.2003 № 851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг»;

Закон України від 22.05.03 № 852-IV «Про електронний цифровий підпис».

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1.

Поняття приватного права.

Питання для самоконтролю:

1. Право приватне і публічне. Цивільне право як основа приватного права.
2. Приватне право в іноземних правових системах.
3. Розкрити зміст поняття «дуалізм приватного права».
4. Дуалізм приватного права в континентальних правових системах.
5. Торгове («комерційне») право.
6. Критика концепції «господарського» («підприємницького») права.
7. Зазначити підгалузі та інститути цивільного права.

Тема 2.

Цивільне право як галузь права.

Питання для самоконтролю:

1. Визначення цивільного права як галузі права.
2. Охарактеризувати предмет цивільного права.
3. Розкрити функції та принципи цивільного (приватного) права.
4. Цивільне право в системі галузей права України.
5. Особливості речових, корпоративних, зобов'язальних і виключних відносин.

Тема 3.

Цивільне право як наука і навчальна дисципліна

Питання для самоконтролю:

1. Наука цивільного права як одна з галузей правознавства.
2. Поняття та предмет цивілістичної науки.
3. Наукові методи дослідження цивільно-правових явищ.
4. Взаємодія науки цивільного права з іншими галузями правознавства та іншими суспільними науками.
5. Основні етапи історичного розвитку світової та вітчизняної цивілістики.
6. Поняття і система цивільного права як навчальної дисципліни. Система навчального курсу цивільного права. Завдання курсу цивільного права.

Тема 4.

Джерела цивільного права. Цивільне законодавство

Питання для самоконтролю:

1. Міжнародні договори, загальновизнані принципи та норми міжнародного права як джерела цивільного права.
2. Кодифікація та інші форми систематизації цивільного законодавства.
3. Відомчі нормативні акти, що містять норми цивільного права, умови їх дієвості.
4. Нормативно-правові акти Союзу РСР та Української РСР як джерела цивільного права.
5. Співвідношення імперативних та диспозитивних норм у цивільно-правовому регулюванні.
6. Охарактеризуйте систему Цивільного кодексу України.
7. Поясніть значення вищих судових органів та судової практики у вітчизняній системі права.
8. Скласти перелік (6-8 пунктів):
 - а) чинних Декретів Кабінету Міністрів України;
 - б) чинних кодексів України (УРСР), найбільш наближених чи суміжних з ЦК України.

Тема 5.

Поняття, зміст та види цивільних правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. Поняття цивільного правовідношення. Елементи та структурні особливості цивільного правовідношення.
2. Поняття, зміст та види суб'єктивних цивільних прав. Поняття, зміст та види суб'єктивних цивільних обов'язків.
3. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
4. Види цивільних правовідносин.
5. Сформулюйте поняття цивільного правовідношення.
6. Розкрити зміст суб'єктивних цивільних прав.
7. Охарактеризувати зміст суб'єктивних цивільних обов'язків.
8. Пояснити, чому юридичні факти не відносять до елементів цивільних правовідносин.

Тема 6.

Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. «Людина», «особа», «особистість», «фізична особа», «громадянин»: співвідношення понять.
2. Ім'я, громадянство, стать та інші ознаки, що індивідуалізують правовий статус фізичної особи.
3. Рівність цивільної правоздатності фізичних осіб. Невідчужуваність цивільної правоздатності.
4. Опіка над майном.
5. Місце проживання переселенців і біженців.
6. Здійснити відмежування понять «людина», «особистість», «громадянин», «особа», «фізична особа».
7. Розкрити виникнення та припинення правоздатності фізичної особи.
8. Визначити завдання органів опіки та піклування.
9. Фізична особа-підприємець.
10. Банкрутство фізичної особи-підприємця.

Тема 7.

Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. Сутність юридичної особи. Розвиток вчення про юридичну особу у науці цивільного права.
2. Органи юридичної особи.
3. Установчі документи юридичних осіб.
4. Поняття та особливості цивільно-правового статусу залежних господарських товариств.
5. Установи як юридичні особи.
6. Охарактеризувати правосуб'єктність юридичних осіб.
7. Класифікація юридичних осіб.
8. Розкрити суть та зміст установчих документів.
9. Розкрити способи припинення юридичних осіб.
10. З'ясувати різницю між філією та представництвом юридичної особи.
11. Зазначити особливості цивільно-правового статусу залежних господарських товариств.

Тема 8.

Публічно-правові утворення як учасники цивільних правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. Поняття, зміст і особливості цивільної правосуб'єктності публічно-правових утворень.

2. Органи публічної влади та представники, що реалізують цивільну правосуб'єктність держави й інших публічно-правових утворень.
3. Особливості майнової відповідальності публічно-правових утворень.
4. Дослідити співвідношення статусу держави як носія суверенітету та правового положення держави як суб'єкта цивільного права.
5. Визначити поняття «Судовий імунітет держави», з'ясувати види імунітету держави.

Тема 9.

Об'єкти цивільних правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних правовідносин.
2. Майно як основний об'єкт цивільного (майнового) обігу.
3. Особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей.
4. З'ясувати види цінних паперів відповідно до ЦК України та Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок».
5. Пояснити різницю між такими об'єктами цивільних правовідносин, як *результат робіт* та *послуги*.

Тема 10.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. Поняття і види юридичних фактів у цивільному праві.
2. Провести класифікацію дій та подій.
3. Умовні правочини, їх види.
4. Розкрити поняття, ознаки і види правочинів.
5. Державна реєстрація деяких видів правочинів та її цивільно-правове значення.
6. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину.
7. Охарактеризувати суть тлумачення змісту правочину.
8. Дати визначення відмови від правочину.
9. З'ясувати максимальну кількість видів правочинів та критерії їх поділу.
10. Недійсність частини правочину.
11. Наслідки недійсності правочинів.

Тема 11.

Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків

Питання для самоконтролю:

1. Принципи та гарантії здійснення прав і виконання обов'язків у цивільному праві.
2. Способи здійснення цивільних прав і виконання цивільно-правових обов'язків.
3. Поняття і форми зловживання правом. Відмова у захисті права та інші юридичні наслідки зловживання правом.
4. Комерційне представництво.
5. Розкрити різницю між: обов'язковим, добровільним та комерційним представництвом.
6. Розмежувати поняття «недійсних» та «неукладених правочинів».
7. З'ясувати правові наслідки представництва без повноважень.

Тема 12.

Захист цивільних прав та інтересів

Питання для самоконтролю:

1. Судовий захист цивільних прав та інтересів, його способи.
2. Адміністративних захист цивільних прав та інтересів.
3. Самозахист цивільних прав.

4. Необхідна оборона і дії в умовах крайньої необхідності як способи самозахисту цивільних прав.
5. Заходи оперативного впливу на порушника цивільних прав, їх основні особливості і види.
6. Розкрити юрисдикційну і неюрисдикційну форму захисту цивільних прав.
7. Визначити способи самозахисту цивільних прав.
8. Охарактеризувати заходи оперативного впливу на порушника.
9. Знайти різницю між поняттями: «порушення», «невизнання» та «оспорювання» цивільного права.

Тема 13.

Цивільно-правова відповідальність

Питання для самоконтролю:

1. Види цивільно-правової відповідальності.
2. Поняття і склад цивільного правопорушення.
3. Причиново-наслідковий зв'язок між протиправною поведінкою і шкідливим результатом, що наступив.
4. Цивільно-правова відповідальність за дії третіх осіб.
5. Поняття «санкції» в цивільному праві.
6. З'ясувати співвідношення понять: «відповідальність», «захист» та «охорона» в цивільному праві.
7. Дослідити наукові підходи у розумінні *санкцій* у цивільному праві.

Тема 14.

Строки та терміни у цивільному праві

Питання для самоконтролю:

1. Строки захисту цивільних прав.
2. Обчислення строків у цивільному праві. Початок і закінчення перебігу строку.
3. Зупинення та переривання перебігу строку позовної давності.
4. Наслідки спливу строку позовної давності.
5. Розкрити порядок вчинення дій в останній день строку.
6. Назвати наслідки спливу строку позовної давності.
7. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
8. Виявити різницю між зупиненням та перериванням перебігу строку позовної давності.
9. Охарактеризувати заходи оперативного впливу на порушника.

Тема 15.

Поняття, види та захист особистих немайнових прав фізичних осіб

Питання для самоконтролю:

1. Система особистих немайнових прав фізичної особи.
2. Види особистих немайнових прав фізичних осіб.
3. Право на життя.
4. Право на сім'ю, опіку та піклування.
5. Право на свободу творчості та вибір роду занять.
6. Навести особливості здійснення особистих немайнових прав.
7. Охарактеризувати спеціальні способи захисту особистих немайнових прав.
8. Скласти перелік особистих немайнових прав інших суб'єктів цивільного права (окрім фізичних осіб).

Тема 16.

Загальні положення про право власності та інші речові права

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та ознаки речового права.
2. Власність як економічні відносини. Поняття права власності, форми та зміст права власності.
3. Підстави виникнення та припинення права власності.
4. Види речових прав. Речові права в системі цивільних прав.
5. Власність і право власності: визначення, співвідношення понять.
6. Розкрийте зміст права власності.
7. Форми власності, генеза їх розвитку.
8. Право приватної власності фізичних осіб.
9. Об'єкти права власності фізичної особи.
10. Особливості права власності фізичних осіб — підприємців.
11. Право власності юридичних осіб.
12. Об'єкти права власності юридичних осіб.
13. Особливості права власності господарських товариств.
14. Правовий режим складеного і статутного капіталу. Право власності виробничих кооперативів.
15. Право власності непідприємницьких товариств і установ.
16. Поняття і зміст права державної і комунальної власності.
17. Суб'єкти права державної і комунальної власності.
18. Правове становище Фонду державного власності.
19. Право власності Українського народу.
20. Виникнення права власності. власності.
21. Первісні і похідні способи виникнення права власності: дискусія щодо становлення критерію поділу.
22. Привласнення загальнодоступних дарів природи.
23. Правові наслідки самочинного будівництва.
24. Набуття права власності на безхазяйну річ та на рухоме майно, від якого власник відмовився.
25. Набуття права власності на бездоглядних тварин.
26. Знахідка.
27. Скарб.
28. Поняття та значення набувальної давності.
29. Приватизація державного та комунального майна та майна територіальних громад як підстава виникнення права власності фізичних осіб.
30. Особливості набуття права власності за договором.
31. Припинення права власності. Підстави припинення права власності з волі власника.
32. Випадки і порядок примусового вилучення майна у власника.

Тема 17.

Право спільної власності

Питання для самоконтролю:

1. Поняття права спільної власності.
2. Право спільна часткової власності.
3. Право спільної сумісної власності.
4. Підстави виникнення права спільної власності.
5. Види права спільної власності.
6. Розмежуйте спільну сумісну та спільну часткову власність.
7. Розкрийте особливості здійснення права спільної власності.
8. Припинення спільної власності.
9. Особливості здійснення права спільної часткової власності.
10. Відчуження частки співвласником, переважне право на купівлю його частки.

Виділення частки співвласником.

11. Поділ спільного майна.
12. Припинення спільної часткової власності.
13. Особливості виникнення, здійснення і припинення права спільної сумісної власності.
14. Право спільної сумісної власності подружжя.
15. Право спільної сумісної власності учасників фермерського господарства.
16. Різниця між поняттями «ідеальна частка» та «реальна частка» у праві спільної власності.
17. Види повноважень співвласників у праві спільної часткової власності.

Тема 18.

Особливості права власності на окремі види майна

Питання для самоконтролю:

1. Право власності на земельну ділянку.
2. Права та обов'язки власника земельних ділянок.
3. Право на земельну ділянку у разі набуття права власності на житловий будинок, будівлю або споруду, що знаходиться на ній.
4. Випуск земельної ділянки з метою суспільної необхідності (потреби).
5. Житло (житлове приміщення) як об'єкт права власності.
6. Співвідношення понять «земля» та «земельна ділянка».
7. Способи приватизації помешкання.
8. Земельна ділянка як об'єкт права власності.
9. Особливості права власності на житло.
10. Право власності громадян на земельні ділянки.
11. Право власності юридичних осіб на земельні ділянки.
12. Право власності іноземців, осіб без громадянства, іноземних держав та міжнародних організацій на земельні ділянки.
13. Право на забудову земельної ділянки.
14. Приватизація помешкань як підстава виникнення права власності фізичних осіб.
15. Права власника житлового будинку та квартири.
16. Правовий статус об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.
17. Різниця між поняттями «земля» та «земельна ділянка».

Тема 19.

Речові права на чуже майно

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та види речових прав на чуже майно.
2. Поняття речових прав на чуже майно.
3. Речові права на чуже майно і право власності.
4. Право володіння чужим майном.
5. Поняття та види, встановлення та припинення сервітутів.
6. Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
7. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
8. Поняття та зміст права володіння чужим майном.
9. Суб'єкти та об'єкти володіння.
10. Виникнення та припинення володіння.
11. Поняття та зміст права користування чужим майном.
12. Поняття та види сервітутів.
13. Земельні сервітути.
14. Особисті сервітути.
15. Особливості суб'єктного складу, змісту і здійснення сервітутних прав.

16. Припинення сервітутів.
17. Право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
18. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
19. Співвідношення права власності та речових прав на чуже майно».
20. Розкрити зміст понять: «особистий сервітут», «узуфрукт» та «узус».

Тема 20.

Захист права власності та інших речових прав

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та види цивільно-правових способів захисту речових прав.
2. Витребування майна власником з чужого незаконного володіння (виндикаційний позов).
3. Вимога про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов).
4. Позов про визнання права власності чи іншого речового права.
5. Вимога про звільнення майна з-під арешту (про виключення майна з опису).
6. Інші способи захисту права власності та інших речових прав.
7. Поняття та значення захисту речових прав.
8. Охорона і захист речових прав у цивільному праві.
9. Види цивільно-правових способів захисту речових прав.
10. Умови і відмінності застосування речово-правових і зобов'язально-правових способів захисту речових прав.
11. Речово-правові позови.
12. Виндикаційний позов.
13. Добросовісне і недобросовісне володіння річчю, його цивільно-правове значення.
14. Негаторний позов.
15. Використання виндикаційного і негаторного позовів для захисту обмежених речових прав.
16. Речово-правовий захист володіння.
17. Позов про визнання права власності чи іншого речового права.
18. Вимога про звільнення майна з-під арешту (про виключення майна з опису).
19. Позови до публічної влади про захист інтересів приватних осіб як суб'єктів речових прав.
20. Інші способи захисту права власності та інших речових прав.

Тема 21.

Загальні положення про право інтелектуальної власності

Питання для самоконтролю:

1. Цивільно-правовий режим результатів інтелектуальної діяльності.
2. Міжнародні угоди (конвенції) як джерела цивільно-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної діяльності.
3. Поняття права інтелектуальної власності, його відмінність від речових і інших цивільних прав.
4. Поняття інтелектуальної (творчої) діяльності.
5. Інститути цивільного права, що регламентують відносини з приводу охорони і використання результатів інтелектуальної діяльності і прирівняних до них засобів індивідуалізації товарів, робіт та послуг і їх виробників.

Тема 22.

Авторське право і суміжні права

Питання для самоконтролю:

1. Поняття авторського права, його основні функції.
2. Об'єкти авторського права.
3. Суб'єкти авторського права.
4. Зміст суб'єктивного авторського права.
5. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір.
6. Поняття та функції суміжних прав.
7. Захист авторських і суміжних прав.
8. Скласти таблицю «Об'єкти авторського права і суміжних прав».
9. Викласти співвідношення між авторськими і суміжними правами.
10. Джерела авторського права.
11. Міжнародно-правова охорона авторських прав.
12. Участь України в міжнародно-правових конвенціях по авторському праві.
13. Критерії охороноздатності об'єктів авторського права.
14. Види об'єктів авторського права.
15. Похідні і складені твори.
16. Твори, що не є об'єктами авторського права.
17. Співавторство.
18. Суб'єкти авторського права на службові твори.
19. правонаступники й інші суб'єкти авторського права.
20. Особисті немайнові права автора.
21. Майнові права автора.
22. Межі авторських прав.
23. Вільне використання твору.
24. Об'єкти і суб'єкти суміжних прав.
25. Взаємозв'язок суміжних і авторських прав.
26. Зміст суміжних прав виконавця, виробника фонограми, відеограми, організації мовлення.
27. Вільне використання об'єктів суміжних прав.
28. Особливості цивільно-правового захисту особистих немайнових прав авторів.
29. Державний департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти та науки України як орган реєстрації і захисту авторських та суміжних прав авторів.

Тема 23.

Право промислової власності

Питання для самоконтролю:

1. Поняття права промислової власності.
2. Поняття та умови патентоспроможності винаходу та корисної моделі.
3. Оформлення прав на винахід, корисну модель і промисловий зразок.
4. Особисті немайнові права автора винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
5. Виключні права патентоволодільця.
6. Захист прав авторів і патентоволодільців.
7. Джерела права промислової власності.
8. Міжнародні патентно-правові конвенції.
9. Об'єкти винаходу.
10. Поняття та умови патентоспроможності корисної моделі.
11. Співвідношення понять «винахід» і «корисна модель».
12. Поняття та умови патентоспроможності промислового зразка.
13. Суб'єкти патентного права.
14. Поняття і значення патенту.
15. Зміст заявки на видачу патенту.
16. Експертиза заявки, її види.
17. Видача патенту.

18. Патентування винаходу, корисної моделі, промислового зразка за кордоном.
19. Особисті немайнові права автора винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
20. Право авторства.
21. Право першокористувача.
22. Захист прав авторів і патентоволодільців.

Тема 24.

Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, робіт та послуг

Питання для самоконтролю:

1. Поняття і зміст комерційного найменування.
2. Поняття і види торговельних марок.
3. Поняття та зміст географічного зазначення.
4. Реєстрація комерційного найменування і його цивільно-правове значення.
5. Виключне право юридичної особи на комерційне найменування.
6. Оформлення прав на торговельну марку.
7. Виключне право на торговельну марку.
8. Набуття права на географічне зазначення.
9. Цивільно-правова охорона географічного зазначення.
10. Цивільно-правова відповідальність за незаконне використання торгівельної марки і географічного зазначення.
11. Знайти різницю між *комерційним найменуванням* та *торговельною маркою*.
12. Розмежувати поняття «назва місця походження» та «географічне зазначення походження товару».

Тема 25.

Загальні положення про зобов'язання

Питання для самоконтролю:

1. Поняття зобов'язального права.
2. Поняття зобов'язання.
3. Підстави виникнення зобов'язань, їх класифікація.
4. Класифікація зобов'язань.
5. Суб'єкти зобов'язань. Зміна осіб у зобов'язанні.
6. Виконання зобов'язань.
7. Поняття і підстави припинення зобов'язань.
8. Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права.
9. Система зобов'язального права.
10. Основні тенденції розвитку зобов'язального права.
11. Зміст зобов'язання.
12. Система зобов'язань, її поняття і значення.
13. Види зобов'язань.
14. Зобов'язання з множинністю осіб.
15. Зобов'язання за участю третіх осіб.
16. Принципи виконання зобов'язань.
17. Способи виконання зобов'язання.
18. Припинення зобов'язання виконанням.
19. Відступне.
20. Припинення зобов'язань зарахуванням.
21. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін.
22. Прощення боргу.
23. Припинення зобов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі.
24. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання.

25. Припинення зобов'язання смертю фізичної чи ліквідацією юридичної особи.
26. Знайти різницю між *дольовими*, *солідарними* та *субсидіарними* зобов'язаннями.
27. Опрацювати питання «Поняття та підстави припинення зобов'язань».

Тема 26.

Забезпечення виконання зобов'язань

Питання для самоконтролю:

1. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
2. Неустойка.
3. Застава.
4. Гарантія та порука.
5. Притримання.
6. Завдаток.
7. Поняття і види неустойки.
8. Співвідношення неустойки і збитків.
9. Порука. Ознаки і види поруки.
10. Зміст і виконання зобов'язання з договору поруки.
11. Гарантія. Зміст і види гарантії.
12. Виконання і припинення зобов'язань, що впливають з гарантії.
13. Завдаток. Доказова і забезпечувальна функції завдатку.
14. Відмінність завдатку від авансу.
15. Види застави.
16. Іпотека.
17. Суб'єкти заставного правовідношення.
18. Предмет застави.
19. Підстави виникнення заставного правовідношення.
20. Реєстрація застави.
21. Перезастава.
22. Зміст заставного правовідношення.
23. Звернення стягнення на заставлене майно.
24. Застава товарів в обороті та переробці.
25. Застава речей у ломбарді.
26. Притримання.
27. Предмет права притримання.
28. Скласти таблицю «Система способів забезпечення виконання зобов'язань».
29. Опрацювати питання: «Правове регулювання неустойки у ЦК України та ГК України».
30. Знайти різницю між *зкладом* та *іпотекою* як видами застави.

Тема 27.

Цивільно-правовий договір

Питання для самоконтролю:

2. Поняття договору. Роль договору в умовах ринкової економіки.
3. Види договорів у цивільному праві. Зміст договору. Істотні умови договору. Взірцеві та інші умови договору. Тлумачення договору.
4. Порядок і стадії укладення договору.
5. Припинення і зміна договору.
6. Сутність і значення цивільно-правового договору.
7. Функції договору.
8. Договір як юридичний факт і як засіб (інструмент) регулювання взаємин його учасників.
9. Свобода договору.

10. Зміст принципу свободи договору і його обмеження.
11. Непоіменовані (нетипові) договори.
12. Майнові й організаційні договори.
13. Змішані договори.
14. Публічний договір.
15. Договір приєднання.
16. Попередній договір.
17. Зміст договору.
18. Істотні та інші умови договору.
19. Тлумачення договору.
20. Укладення договору.
21. Оферта.
22. Акцепт.
23. Укладення договору в обов'язковому порядку.
24. Укладення договору на біржах, аукціонах, конкурсах тощо.
25. Врегулювання розбіжностей, що виникають під час укладення договору. Форма договору.
26. Момент укладення договору.
27. Наслідки припинення чи зміни договору.
28. Припинення чи зміна договору за згодою сторін.
29. Припинення чи зміна договору внаслідок односторонньої відмови від договору.
30. Припинення чи зміна договору за вимогою однієї зі сторін у судовому порядку.
31. Припинення чи зміна договору у зв'язку з істотною зміною обставин.

1.5. Контрольна робота

1.5.1. Організаційно-методичні рекомендації щодо написання контрольної роботи

Обсяг контрольної роботи повинен складати 12-20 сторінок друкованого тексту, не враховуючи список використаних джерел та додатків до роботи.

Контрольна робота за структурою складається з частин, що зазначені у завданні. Титульний аркуш оформляється за зразком 1. Вступ та висновки у контрольній роботі, яка включає різноманітні завдання (теоретичні та практичні), оформляти не потрібно.

Студент самостійно здійснює підбір нормативно-правових актів, загальної, навчальної, наукової та спеціальної літератури у систематизованих каталогах бібліотеки інституту, а також на місцях, у відповідних виконавчих та судових органах.

Матеріали, зібрані у процесі вивчення нормативно-правових актів, літератури повинні бути проаналізовані студентом, узагальнені і використані при написанні контрольної роботи.

Контрольна робота складається з таких складових:

титульний листок;

зміст контрольної роботи;

виконані завдання;

Список використаних джерел.

Контрольну роботу слід виконувати на папері формату А4 (203х297 мм). Контрольна робота може подаватися у рукописному варіанті або надрукована через 1,5 інтервали при комп'ютерному наборі.

Студент зобов'язаний при написанні та друкуванні тексту контрольної роботи залишити поля з країв аркуша: зверху — 20 мм, знизу — 20 мм, ліворуч — 30 мм, праворуч — 10 мм. Текст контрольної роботи повинен розміщуватись на одній стороні аркуша.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні контрольної роботи. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Кожна частина контрольної роботи повинна мати своє найменування відповідно до отриманого завдання. Кожна структурна частина контрольної роботи повинна починатися з нової сторінки. У кінці тексту в алфавітному порядку складається Список використаних джерел. Контрольна робота підписується студентом і вказується дата її виконання.

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
Юридичний факультет
Відділення заочної форми навчання**

Навчальна дисципліна:

Цивільне право

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

завдання 8

Виконав:

Коцюба І. О.,

студент 2 групи 2 курсу

Перевірила:

Бориславська М. В.,

кандидат юридичних наук, доцент

Хмельницький

2019

1.5.2. Завдання для контрольної роботи

Варіант № 1

1. Застава.

2. Поняття права промислової власності, об'єкти правової охорони.

3. Скласти таблицю «Види цивільно-правових договорів» (із зазначенням критеріїв розмежування).

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання правочинів недійсними (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Акціонерне товариство (АТ) «Хлібороб» закупило у сільськогосподарського кооперативу (СГК) 2 тони насінневої картоплі, повністю за неї розрахувавшись. Оскільки закупівля картоплі відбувалася взимку, сторони домовилися до весни залишити картоплю у СГК, щоб не підморозити насінневий матеріал при транспортуванні. Навесні, однак, внаслідок небувалого у цій місцевості паводку склад, в якому зберігалася насіннева картопля, зокрема й закуплена АТ, виявився затопленим водою, і картопля стала непридатною для посадки.

АТ зажадало від СГК або повернути за картоплю грошей за ринковими цінами на день сплати, або виділити для посадки таку ж кількість картоплі того ж сорту. СГК обидва ці вимоги відхилив, вважаючи, що куплена картопля була залишена йому на зберігання, а тому ризик пошкодження картоплі повинен нести покупець. Не може СГК виділити АТ для посадки й іншої картоплі, тому що внаслідок загибелі картоплі він сам залишився без насінневого матеріалу і змушений буде одержати картоплю з державних резервів. До того ж, навіть якби СГК і зміг би отримати для АТ додаткову кількість картоплі, то АТ повинне було б за неї заплатити.

Оскільки сторони не дійшли згоди, справа була передана до господарського суду. Як її вирішити?

Задача 2

Між власниками сусідніх земельних ділянок виник спір, хто має право на збір плодів фруктових дерев, коріння яких розташовані на одній ділянці, а гілки з плодами звисають на іншу ділянку. Власник ділянки, на якій ростуть дерева, наполягав на тому, що право збору плодів належить йому, оскільки саме коріння живлять дерево. Власник сусідньої ділянки вважав, що його влада поширюється не тільки на поверхню земельної ділянки, а й на все, що простягається над нею. До того ж плоди дозрівають завдяки сонячним променям, що падають на його ділянку, а він зовсім не зобов'язаний допускати сусіда на свою ділянку для збору плодів.

Як вирішити суперечку?

6. Виконати завдання:

Визначте, чи можна вважати цивільно-правовими відносини, що виникли за наступних обставин, і чи можна застосувати до них норми цивільного права:

а) Акціонерне товариство передало Управлінню Південно-Західної залізниці для доставки в ХУУП свою продукцію - партію комп'ютерів - на суму 500 000 грн. При прийнятті доставленого вантажу було виявлено нестачу цієї продукції на суму 20 500 грн.

б) Налагоджувач комп'ютерної техніки у науково-дослідному інституті Крот через недбалість вивів з ладу принтер вартістю 800 грн., а також знищив з пам'яті переданого йому для ремонту комп'ютера інформацію з результатами експерименту, над якими протягом декількох місяців працював колектив інституту.

в) Товариство з обмеженою відповідальністю (ТзОВ) «Корд» уклало договір з товариством «Металіст» про передачу останньому у безоплатне користування обладнання для виробництва металовиробів на загальну суму 820 000 грн. Засновник «Корда» -

механічний завод - заперечував проти безоплатної передачі обладнання та вимагав укладення договору оренди.

г) Водій рейсового автобуса Петренко збив пішохода Буркуна, який переходив через проїжджу частину у невстановленому місці. Після видужання Буркун звернувся до АТП, на балансі якого знаходився автобус, з вимогою відшкодування збитків. Проте, директор АТП відмовився відшкодувати Буркуну збитки, мотивуючи це наступним: по-перше, АТП не несе відповідальності за дії водіїв; по-друге, Буркун переходив проїжджу частину у невстановленому місці.

д) Сидорчук працював у складі бригади на будівництві виробничого приміщення ТзОВа «Світязь», працівником якої він був з 1992 року. Через три місяці з початку будівництва виник спір щодо оплати роботи членів його бригади. *Які правові відносини виникли виходячи з умов задачі? Які норми законодавства необхідно використати для врегулювання даного спору?*

Варіант № 2

1. Сервітути.

2. Принципи, система та функції цивільного права.

3. Скласти схему «Система зобов'язального права України».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо іпотеки (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Пенкін, Грачов та Шклярський заснували закрите акціонерне товариство. Через рік Шклярський заявив про вихід з числа акціонерів, та звернувся до загальних зборів із заявою про виділ йому у натурі вкладу, який він вніс у повному обсязі до статутного фонду товариства.

Загальні збори відмовили Шклярському у задоволенні його вимог, мотивуючи тим, що акціонер не має права вимагати виділу вкладу. Вони порадили йому передати свій вклад іншій особі, яка сплатить йому вартість вкладу. Шклярський не погодився з таким рішенням та звернувся до суду.

Як слід вирішити справу? Якими нормативними актами слід користуватися?

Задача 2

Два автори створили малюнки, які були використані при випуску швейних виробів. Авторі почали вимагати від адміністрації підприємства укладення з ними договору на використання їх малюнків, посилаючись на те, що на усі твори, зокрема й створені у порядку виконання службового завдання, авторське право належить самим авторам.

Адміністрація відхилила вимоги авторів, вказуючи на те, що у трудовому договорі прямо записано, що право на використання всіх творчих результатів праці авторів належить роботодавцю.

Хто правий у цьому спорі? Які права авторів службових творів?

6. Виконати завдання:

Визначте, офіційним чи неофіційним вважається тлумачення правових норм, здійснене у наступних випадках: а) у коментарі до Цивільного кодексу України; б) у телевізійному ток-шоу “Свобода”; в) у виступі народного депутата на міському мітингу, г) на прийомі у адвоката в юридичній консультації; г) на лекції з цивільного права на юридичному факультеті ХУУП; д) у підзаконному нормативному акті, який виданий на виконання закону; е) у постанові Пленуму Верховного Суду України; е) у рішенні Конституційного суду України.

Варіант № 3

1. Віндикаційний позов.

2. Підстави, порядок і наслідки оголошення громадянина померлим. Наслідки

явки громадянина, оголошеного померлим.

3. Скласти таблицю «Види цивільних правовідносин» (із зазначенням критеріїв розмежування).

4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо визнання фізичної особи недієздатною (обмежено дієздатною).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Між групою громадян-засновників приватного акціонерного товариства (ПАТ), та ПАТ виник спір про те, що слід їм виплатити при виході з ПАТ: вартість їх вкладів або вартість частини майна товариства пропорційно їх часткам у статутному капіталі.

ПАТ погоджувалося виплатити вибувшим з товариства акціонерам вартість їхніх вкладів, а також прибутку, отриманого товариством на момент виплати вкладів. Акціонери наполягали на виплаті їм вартості частини майна товариства пропорційно часткам у статутному капіталі.

Оскільки сторони домовленості не досягли, справа була передана до суду. Акціонери вважали, що майно ПАТ на момент утворення товариства і на момент заявлення ними своїх вимог було спільною частковою власністю акціонерів. До того ж, у статуті було закріплено право акціонерів при виході з товариства одержати вартість частини майна пропорційно часткам у статутному капіталі.

ПАТ, заперечуючи проти вимог акціонерів, вказувало на те, що майно належить на праві власності самому ПАТ, а у засновницькому договорі передбачено право акціонерів при виході з товариства отримати лише вартість вкладів.

Хто є власником майна господарських товариств? Як вирішити суперечку?

Задача 2

Турбіній на праві приватної власності належало 4/5 будинку, а 1/5 будинку належала Іванову. За договором міни Турбіна передала Кузіну свою частину. Іванов звернувся з позовом до суду про визнання договору міни недійсним, посилаючись на ст. 362 ЦК України.

На яке питання теми розраховане завдання? Як слід вирішити справу?

6. Виконати завдання:

Назвіть 4 випадки, коли для виникнення або припинення цивільних правовідносин недостатньо одного юридичного факту, а потрібно їх сукупність (юридичний склад). Для кожного випадку перерахуйте необхідні юридичні факти.

Варіант № 4

1. Правовстановлюючі документи власника.

2. Захист авторського права та суміжних прав.

3. Скласти схему чи таблицю щодо класифікації джерел цивільного права.

4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо визнання договору неукладеним.

5. Вирішити задачі:

Задача 1

В українське посольство у Франції звернувся французький громадянин Степанов. Він заявив, що до жовтневої революції 1917 р. його батькові на території України належала фабрика, яка була націоналізована за контрреволюційний саботаж. Батько Степанова до кримінальної відповідальності, однак, не притягувався. Йому вдалося виїхати до Франції, де Степанов і народився. Батько після революції зарив на території фабрики золоті монети, помістивши їх у скриньку, стійкої до корозії. Батько помер. Степанов пред'явив документи, що підтверджують, що фабрика дійсно належала його батькові. Він також сказав, що має план, за яким може бути знайдений ящик з золотими монетами.

Як єдиний спадкоємець Степанов зажадав повернення фабрики або виплати йому компенсації. Крім того, він заявив, що готовий вказати місце знаходження монет за умови передачі йому половини монет.

Яку відповідь належить йому дати ?

Задача 2

Громадянам Пушку та Цибульському на праві спільної власності належить автомобіль, який вони успадкували за заповітом. Громадянин Цибульський під час подорожі зіткнувся з іншим автомобілем, який несподівано зупинився через те, що на дорогу вибігла мала дитина. При зіткненні машину, якою керував Цибульський, було пошкоджено. Він відремонтував машину за власні гроші та звернувся до Пушка з проханням повернути йому половину вартості ремонту. Пушко відмовився це зробити, посиляючись на те, що під час зіткнення машиною керував Цибульський.

На яке питання теми розраховане дане завдання? Про який вид спільної власності йдеться? Як слід вирішити справу?

6. Виконати завдання:

Дайте характеристику наступних об'єктів з точки зору класифікації об'єктів цивільних правовідносин і класифікації речей: підприємство, земельна ділянка з пшеницею, що росте на ній, рушниця, арбалет, телевізор з пультом дистанційного керування, акція.

Варіант № 5

1. Майнові права автора та інших суб'єктів авторського права.

2. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.

3. Скласти схему «Класифікація юридичних фактів».

4. Навести положення Правил опіки та піклування (коротко) (Про затвердження Правил опіки та піклування : Наказ Держкомсім'ямолодь України, Міносвіти, МОЗ України Мінпраці та соц.політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88), що суперечать ЦК України та СК України (із зазначенням номерів статей). Пояснити, які із цих положень є чинними, і чому саме вони.

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Після десяти років спільного проживання подружжя Сіркови розірвали шлюб. У судовому засіданні при поділі спільно нажитого майна дружина Сіркова просила визнати за нею право на половину гонорару, який належить її чоловіку за видання книжки, написаної ним у період перебування їх у шлюбі.

На думку чоловіка, гонорар не можна вважати спільною сумісною власністю подружжя, передбаченою ст. 61 СК України, оскільки даний гонорар ним ще не отриманий. Дружина Сіркова звернула увагу суду на статтю доктора юридичних наук О. Л. Новака, в якій йде мова, що авторський гонорар є сумісною власністю подружжя вже з моменту його нарахування, а не з моменту фактичного отримання коштів.

Визначте коло суспільних правовідносин. Чим повинен керуватися суд при винесенні рішення по даній справі?

Задача 2

Патентне відомство отримало дві заявки. Заявнику пізніше поданої заявки було видано деклараційний патент на *корисну модель* «Електронний кодовий замок». За раніше поданою заявкою на одержання патенту на *винахід* «кодовий замок з емкісною пам'яттю» рішення ще не було прийняте.

Автори раніше поданої заявки вважають, що технічне вирішення, подане у формулі корисної моделі, на яку вже видано деклараційний патент не нове, тому, що повторює сукупність суттєвих ознак їх заявки. Відмінність полягає лише у назві окремих елементів, а не їх сукупності. Тому автори звернулися до патентного повіреного з проханням надати їм допомогу у підготовці заперечення.

Власник деклараційного патенту на корисну модель, дізнавшись про підготовку опротестування виданого йому правостановлюючого документа, у листі до авторів раніше поданої заявки повідомив, що він працював над винаходом самостійно та зі змістом їх заявки не був ознайомлений, а відтак його деклараційний патент не підлягає анулюванню. Крім того, що тотожність запропонованих вирішень виключена тому, що він подав заявку на корисну модель, а не на винахід.

В якому порядку можуть бути визнані недійсними видані патенти і яке рішення може бути прийняте у цьому випадку, зокрема при встановленні тотожності обох рішень?

6. Виконати завдання:

Напишіть проект заяви до суду від імені 17-тирічного громадянина про визнання його повністю дієздатним для зайняття підприємницькою діяльністю. Умова фабули: батько категорично проти, а мати висловила свою згоду, інші факти придумайте самостійно.

Варіант № 6

- 1. Підстави виникнення та припинення зобов'язань.**
- 2. Підстави, порядок і наслідки обмеження громадянина в дієздатності.**
- 3. Скласти таблицю щодо основних та додаткових наслідків недійсності правочинів.**
- 4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1

Троє конструкторів-винахідників створили корисну модель «Пристрій для демонтажу шин» та одержали деклараційний патент. Співвласники патенту на цю модель одержали від акціонерного товариства пропозицію про продаж патенту. Двоє з трьох співвласників висловили бажання продати деклараційний патент на умовах, запропонованих акціонерним товариством, але третій співвласник проти цього заперечував, доводячи, що вони самі повинні вдосконалити модель та одержати патент на винахід, який пізніше може бути реалізований з більшою вигодою.

Оскільки досягти домовленості не вдалося, власники патенту звернулись за консультацією до юриста.

Яке роз'яснення їм необхідно дати? Які способи передачі патентних прав на використання запатентованих розробок передбачає чинне законодавство? Чи може бути корисна модель одночасно запатентованою як винахід?

Задача 2

Після смерті батьків до їх чотирьох повнолітніх дітей, які проживали окремо від батьків, перейшов у спадщину житловий будинок. Троє спадкоємців хочуть будинок продати, а виручену суму поділити. Один із спадкоємців згоди на продаж будинку не дає. Він заявляє, що бажає використати свою частку у будинку для проживання. Оскільки згоди між спадкоємцями досягнуто не було, троє з них пред'явили позов до спадкоємця, який заперечує проти продажу будинку, про зобов'язання не чинити перешкод до продажу. Свої вимоги вони мотивували тим, що при продажу цілого будинку (а не $\frac{3}{4}$ його частини), його ринкова вартість буде набагато вище. *Вирішіть справу.*

6. Виконати завдання:

На кожен з видів об'єктів цивільних правовідносин наведіть по 3 приклади: а) нерухомі та рухомі речі; б) одухотворені та неодухотворені речі; в) об'єкти, вилучені з цивільного обороту, обмежені в обороті, та такі, що вільно обертаються; г) особисті немайнові блага; д) результати інтелектуальної діяльності.

Варіант № 7

1. Цивільне право в системі галузей права України (співвідношення з іншими галузями).

2. Поняття і форма довіреності. Види і строк довіреності.

3. Визначити класифікацію речей та критерії їх поділу. Викласти в таблиці.

4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо поновлення дієздатності фізичної особи (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Льотчик-винишувач Карпов після розформування полку був звільнений у запас, після чого уклав контракт з одним із військових формувань Кенії з умовою оплати 5000 доларів щомісяця. В одному з нальотів він був збитий та взятий у полон. Остання звістка про нього надійшла у січні 2015 року. Його дружина, що проживає у м. Київ, після безуспішних розшуків свого чоловіка у лютому 2016 року звернулася до суду із заявою про оголошення Карпова померлим. У процесі досудового розгляду з'ясувалось, що за скоєні воєнні злочини Карпов засуджений до страти. Однак відомостей про виконання вироку та місце його знаходження тіла встановити не вдалося. Суддя у позові відмовив. Карпова звернулася із скаргою до Київського апеляційного суду.

На яке питання розрахована задача? Яке рішення повинен винести суд?

Задача 2.

При розробці статуту виробничого кооперативу більшістю засновників було прийнято рішення про утворення в кооперативі неподільного фонду та визначений його розмір. У статуті передбачено, що до моменту реєстрації кооперативу члени кооперативу зобов'язані внести не менше 5% пайового внеску, а решту - протягом двох років з моменту реєстрації кооперативу. Кооперативу надано право випускати акції. Передбачено також, що у разі смерті члена кооперативу його спадкоємці не можуть бути прийняті до кооперативу, а мають лише право на отримання вартості паю.

Ознайомившись з протоколом загальних зборів засновників кооперативу та статутом, державний реєстратор відмовив у реєстрації.

Чи обґрунтована відмова у реєстрації, і якщо обґрунтована, то які зміни повинні бути внесені до статуту?

6. Виконати завдання:

Навести приклади цивільних правовідносин: 1) речові та зобов'язальні; 2) прості та складні; 3) регулятивні та охоронні; 4) абсолютні та відносні. Підібрати по два-три приклади на кожен різновид.

Варіант № 8

1. Форма правочинів. Наслідки недотримання форми правочинів.

2. Визнання громадянина безвістно відсутнім.

3. Скласти таблицю «Класифікація строків (термінів) у цивільному праві» (із зазначенням критеріїв розмежування та прикладами строків).

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання недійсними односторонніх правочинів (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

У рішенні засновників та у статуті АТ «Подільська писанка» засновники позначили його фірмове найменування: «Подільська писанка. Акціонерне товариство». Реєструючий орган запропонував привести цю назву у відповідність до законодавства.

Чи правомірні висунуті вимоги? Які дії слід вчинити засновникам?

Задача 2.

Двоє співробітників заводу побутових приладів: інженер-технолог та майстер розробили та застосували на виробництві засіб виготовлення ножниць. Впродовж п'яти

місяців застосування цього засобу була виявлена висока його ефективність. Автори розробки запропонували адміністрації заводу запатентувати розробку як винахід, але, не одержавши відповіді протягом двох місяців, подали заявку від власного імені. Причому з метою прискорення набуття виключних прав на створений ними засіб, вони вирішили запатентувати його не як винахід, а як корисну модель.

Патентне відомство відмовило у видачі патенту на корисну модель, посилаючись на порушення заявниками чинного законодавства.

Чи вірне рішення, прийняте по заявці? Якщо заявниками допущені порушення, назвіть їх та вкажіть чи збереглась можливість їх усунення.

6. Виконати завдання:

Дайте характеристику наступних об'єктів з точки зору класифікації об'єктів цивільних правовідносин і класифікації речей: годинник з зозулею, прибудова до житлового будинку, квартира, машина, шафа, теплогід «Айвазовський».

Варіант № 9

1. Порядок і способи створення юридичних осіб. Засновницькі документи.

2. Поняття та основні ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних правовідносин. Види цінних паперів.

3. Скласти таблицю «Види недійсних правочинів».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання недійсними односторонніх правочинів (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

До господарського суду звернулося ТзОВ «Альма» з позовом про визнання недійсним договору, укладеного з відповідачем — Хмельницькою філією ТзОВ «Київбуддеталь». Позивач стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» ліквідовано внаслідок банкрутства понад рік тому, про що він дізнався лише через три місяці після укладення договору з філією.

Заперечуючи проти позову, директор філії стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» дійсно ліквідовано, але філія має самостійний баланс, перебуває на обліку як платник податків, має печатку та рахунок у банку, а тому філія продовжує існувати автономно від ліквідованого ТзОВ «Київбуддеталь». Тому підстав для визнання договору недійсним немає. *Вирішіть справу.*

Задача 2.

Державне комерційне підприємство (ДКП) уклало договір з ТзОВ на реалізацію зайвого устаткування. Ще до початку виконання договірних зобов'язань ДКП було перетворено у казенне підприємство. Фонд державного майна України заборонив підприємству виконувати договір та вимагає його розірвання.

ТзОВ вимагає виконання договору під загрозою застосування штрафних санкцій, посилаючись на те, що рішення про перетворення підприємства у казенне не може зачіпати зобов'язання, яке виникло до того, як статус підприємства був змінений. Спир надійшов на розгляд господарського суду.

Як вирішити справу? Використайте Господарський кодекс України.

6. Виконати завдання:

У 5-річного хлопчика в автокатастрофі загинули мати і батько. Розберіться, які дії і ким повинні бути вжиті для захисту інтересів такого неповнолітнього. Зробіть посилання на відповідне законодавство.

Варіант № 10

1. Класифікація юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб.

2. Неустойка.

3. Скласти таблицю чи схему «Форми правочинів» (з прикладами).

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо поруки (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

До державного реєстратора звернулася група громадян, які бажали створити кооператив з ловлі риби у Дніпрі. Вивчивши подані на реєстрацію документи, державний реєстратор повернув документи заявникам, вказавши на такі помилки:

1) назва юридичної особи - «Виробничий кооператив рибалок «Рейн» - не відповідає законодавству, оскільки Рейн - це німецька, а не українська річка;

2) засновницький договір підписаний головою та секретарем установчих зборів, а не самими членами кооперативу;

3) у статуті не обумовлені загальний розмір складеного капіталу та кількість членів кооперативу, а вказаний лише розмір пайового внеску;

4) у статуті передбачено, що розподіл прибутку між членами виробничого кооперативу та голосування на загальних зборах здійснюються пропорційно їх пайових внесків, причому кожен учасник може за бажанням внести кілька пайових внесків. Обидва ці положення суперечать законодавству;

5) відповідно до статуту голова кооперативу одночасно є головою його правління, а всі члени правління є членами наглядової ради з правом дорадчого голосу, що також не відповідає закону .

Заявники звернулися зі скаргою до начальника управління юстиції, вважаючи зауваження юриста такими, що не відповідають закону .

Дайте відповідь на скаргу, оцінивши вищевикладені зауваження.

Задача 2.

Підприємець Вушкін звернувся до реєструючого органу з заявкою про реєстрацію в якості товарного знаку синьо-жовтого прапора. У заявці він зазначив, що має на дачі невелику пасіку та хотів би інколи збирати та продавати мед, а цей товарний знак зміг би підняти попит на його мед. На це реєструючий орган відповів, що право претендувати на реєстрацію товарного знаку (знаку для товарів та послуг) мають лише юридичні особи.

Чи правомірно було відмовлено у реєстрації?

6. Виконати завдання:

Скласти перелік документів, що подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи.

Варіант № 11

1. Завдаток, притримання, гарантія та порука як способи забезпечення виконання зобов'язань.

2. Міжнародні договори як джерела цивільного права.

Скласти таблицю (хему) «Ознаки самозахисту цивільних прав».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо неустойки (штрафу, пені) (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Громадяни Іванов та Петров вирішили заснувати товариство з обмеженою відповідальністю. Але державний реєстратор відмовила у реєстрації, мотивуючи тим, що кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю повинна бути не менше трьох осіб, оскільки, за Законом України «Про господарські товариства» кількість членів ревізійної комісії повинна бути не менше 3-х осіб.

Чи є законними дії державної адміністрації?

В яких випадках може бути відмовлено у реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності?

Яким чином громадяни Іванов та Петров можуть захистити свої права та які аргументи при цьому вони повинні використати?

Задача 2.

Громадяни Тушко та Бровко були співвласниками будинку, який належав їм на праві спільної власності. Бровко, який проживав на другому поверсі, збудував веранду. Після чого Тушко звернувся з позовом до суду про її знесення. У позовній заяві він зазначив, що веранда перекриває природне освітлення його кімнати та змушує його постійно користуватись електроосвітленням.

На яке коло питань розраховане дане завдання? Чи підлягає позов задоволенню? Чи змінилося б рішення суду в разі, коли б Бровко. був власником усього будинку, а Тушко — наймачем першого поверху цього будинку?

6. Виконати завдання:

Наведіть по 3 приклади з реального життя на кожне із завдань: 1) приклади нероздільного співавторства; 2) приклади торговельної марки (знаку для товарів та послуг).

Варіант № 12

- 1. Умови (підстави) цивільно-правової відповідальності.**
- 2. Встановлення, припинення опіки та піклування. Повноваження опікуна (піклувальника). Правочини, що вчиняються з дозволу органів опіки та піклування.**
- 3. Скласти схему «Фізичні особи з неповною дієздатністю».**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання недійсними способів забезпечення виконання зобов'язань (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1

У зв'язку з розірванням шлюбу між подружжям Малишко (Андрієм та Оленою) виник спір про поділ спільно нажитого майна.

Андрій Малишко наполягав на тому, щоб усе майно, яке складається з гарнітура меблів, столового та чайного сервізів, художньої бібліотеки та іншого майна, було поділено порівну з урахуванням їх вартості. Олена Малишко заперечувала проти такого поділу, вказуючи, що у результаті відбудеться знецінення речей, та запропонувала Андрію взяти меблевий гарнітур, а їй передати чайний та столовий сервізи. Що стосується книг, то вона згодна їх поділити по зібраннях творів авторів. При цьому вона просила лише з Повного зібрання творів І. Франка передати їй останній том, в якому опубліковано його листування.

Яку класифікацію речей необхідно враховувати при вирішенні спору, та як повинно бути поділено зазначене майно, якщо справа надійде до суду?

Задача 2.

Трест у відповідності до укладеного договору поставки повинен був відвантажити будівельній організації 20 тон оліфи. До закінчення дії договору трест відвантажив лише 8 тон, а решту (12 тон) відвантажив після закінчення договору, у січні наступного року. У зв'язку з тим, що з 1 січня урядом ціна на оліфу була підвищена, між сторонами виникла суперечка про оплату товару. Постачальник вимагав оплатити 12 тон оліфи за новою ціною. Покупець вважав, що розрахунки за всю оліфу повинні бути здійснені за старою ціною, оскільки рішення уряду про зміну цін може розповсюджуватись лише на відносини, що виникли після набрання чинності цим нормативним актом, і не застосовуються до відносин, що склались під час дії старих тарифів на ціну. У даному випадку договірні відносини виникли до прийняття урядом нового акту про ціну. У договорі є відсилка до раніше чинного нормативного акту.

Вимоги якої із сторін слід вважати обґрунтованими? Який нормативний акт застосовується для регулювання відносин, що впливають із договору поставки?

Зробіть правовий аналіз ситуації.

6. Виконати завдання:

Наведіть по 3 приклади з реального життя на кожне із завдань: 1) приклади географічного зазначення походження товарів; 2) приклади вчинення договору у формі конклюдентних дій.

Варіант № 13

1. Поняття, значення та система принципів цивільного права.

2. Суперфіцій.

3. Скласти таблицю (схему) «Акти цивільного стану».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо банкрутства юридичних осіб (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

На підприємстві Українського народного декоративного розпису майстром Шулікою була розроблена нова модель новорічної іграшки. У зв'язку з наступним запуском моделі у виробництво виникло питання про необхідність забезпечення охорони прав підприємства та майстра-художника.

Юридична фірма, до якої звернулося підприємство за консультацією, пояснила, що найкращим засобом охорони було б визнання цієї моделі промисловим зразком тому, що художньо-конструкторське вирішення зовнішнього вигляду виробу не має промислової придатності, оскільки передбачає ручний розпис кожного виробу.

Проте, на думку юридичної фірми, третя особа все одно не зможе скористатися цією розробкою, яка є твором декоративно-прикладного мистецтва і не зможе використати без згоди її автора, тобто майстра-художника.

Чи є обґрунтованою така консультація?

Задача 2.

У зв'язку з тривалим відрядженням за кордон Хромова передала своїй сусідці на час відсутності у користування корову, обумовивши, що вона повинна за нею доглядати та утримувати. Під час дії договору корова отелилася. Сусідка вирішила залишити теляти собі. Повернувшись із відрядження, Хромова зажадала повернення корови та теляти, заявивши, що отримане молоко від корови - цілком достатня компенсація за утримання корови.

Як має бути вирішений спір, виходячи з положень цивільного законодавства?

6. Виконати завдання:

Скласти проект заяви від імені неповнолітньої особи до органу опіки та піклування про надання повної цивільної дієздатності у зв'язку з тим, що він (вона) записані батьком (матір'ю) дитини.

Варіант № 14

1. Підстави, порядок та наслідки припинення юридичних осіб.

2. Виникнення і здійснення авторського права. Особисті (немайнові) права автора.

3. Скласти таблицю «Відмінність опіки та піклування».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо захисту права власності (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Восьмеро громадян стали учасниками командитного товариства «Квочка», взяли в оренду інкубатор та продавали курей. Під час роботи товариства виникли такі запитання:

1. Громадянин Зубок бажає передати право на половину своєї частки у майні дружині та цікавиться: чи набуває вона у такому випадку права та обов'язки, які належали йому як члену товариства?

2. Товариство взяло за договором з банком кредит, але розрахуватись у визначений строк не змогло. Банк пред'явив позов до учасника товариства Бурковського з вимогою про звернення стягнення на майно, що належить йому на праві приватної власності. Бурковський не погодився з вимогами банку та просив суд відмовити у задоволенні позову.

Як повинні бути вирішені дані питання? У чому полягає різниця між зобов'язаннями односторонніми, двосторонніми та зобов'язаннями з множинністю осіб? Дайте поняття часткових, солідарних та субсидіарних зобов'язань. Чи змінилося б рішення у випадку, коли б вказані особи об'єдналися для спільної діяльності та при цьому не створили організацію з правами юридичної особи?

Задача 2.

Грушко, зважаючи на фізичну ваду — сліпоту, попросив свою сусідку по поверху Антонюк підписати від його імені договір позики на суму 5 тис. гривень з Тишком. Після спливу обумовленого строку дії договору Тишко звернувся з вимогою до Грушка про повернення суми боргу. Грушко відмовився виконати цю вимогу, посилаючись на відсутність коштів. У судовому засіданні з'ясувалось, що підпис Антонюк ніким не заверено, а сама вона вибула на постійне місце проживання до іншого міста.

Чи дотримана форма договору у даній ситуації? Які вимоги закону були порушені? Які правові наслідки?

6. Виконати завдання:

Скласти проект заяви від імені опікуна малолітньої дитини до органу опіки та піклування про отримання згоди на продаж житла, власником якого є дитина.

Варіант № 15

1. Поняття, створення, припинення та майно кредитної спілки.

2. Емфітевзис.

3. Скласти схему «Банкрутство юридичної особи».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо самочинного будівництва (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Громадянам Пушку та Цибульському на праві спільної власності належить автомобіль, який вони успадкували за заповітом. Громадянин Цибульський під час подорожі зіткнувся з іншим автомобілем, який несподівано зупинився через те, що на дорогу вибігла мала дитина. При зіткненні машину, якою керував Цибульський, було пошкоджено. Він відремонтував машину за власні гроші та звернувся до Пушка з проханням повернути йому половину вартості ремонту. Пушко відмовився це зробити, посилаючись на те, що під час зіткнення машиною керував Цибульський.

На яке питання теми розраховане дане завдання? Про який вид спільної власності йдеться? Як слід вирішити справу?

Задача 2.

Козубей для проведення весілля своєї дочки взяв в оренду банкетний зал у ресторані, запросив інструментальний ансамбль, замовив автобус для перевезення запрошених. Великі суми грошей були використані на придбання різноманітних страв та напоїв, щоб на наступний день продовжити весілля вдома. В якості весільного подарунка батьки нареченої купили дві путівки на подорож по Чорному морю у каюті першого класу. Однак у день реєстрації шлюбу наречений Андрушко до органу ДРАЦСу не з'явився. Весілля не відбулося. Гроші, витрачені Козубеєм, повністю повернути не вдалося. Пропали й путівки.

Обурений поведінкою Андрушка Козубей звернувся до нього з позовом про стягнення збитків на суму 10 тис. грн. Заперечуючи проти позову, Андрушко зазначив, що він щиро хотів укласти шлюб, але в останній момент зрозумів, що робить велику помилку. А що стосується витрат, то Козубей взяли їх на себе добровільно, тому жодних зобов'язань перед ними він не має. Суд задовольнив позов Козубея частково та стягнув з Андрушка половину документально засвідчених видатків, оскільки на думку суду, затрати на весілля обидві сторони повинні нести порівну.

Чи правильне рішення виніс суд? Як повинен бути вирішений спір, якщо він виник після 1 січня 2004 року (діє Сімейний кодекс України 2002 р.)?

Як повинен бути вирішений спір, якщо він виник до 1 січня 2004 року (діяв Кодекс про шлюб та сім'ю України 1968 р.)?

6. Виконати завдання:

Скласти перелік осіб, які мають право вчиняти нотаріальні дії (із зазначенням видів нотаріальних дій, які вони можуть вчиняти).

Варіант № 16

- 1. Строк дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок. Припинення дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок. Визнання його недійсним.**
- 2. Зміст та форма цивільно-правового договору.**
- 3. Скласти схему «Порядок створення юридичної особи».**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання дійсними договорів, укладених без дотримання необхідного нотаріального посвідчення (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1

При вступі у шлюб подружжя уклало між собою шлюбний договір, згідно із яким набуто кожним з них майно під час шлюбу є особистою приватною власністю.

Під час спільного життя чоловік успішно займався підприємницькою діяльністю і за рахунок отриманих доходів придбав цінне майно (зокрема, дачу, машину, картини, антикваріат, відеоапаратуру). Дружина присвятила себе веденню домашнього господарства та вихованню дітей.

Після декількох років спільного життя шлюб розпався. Розірвавши шлюб, подружжя роз'їхалися, причому двоє малолітніх дітей залишилися з матір'ю. При поділі майна дружина, пам'ятаючи про умови шлюбного контракту та побоюючись, що чоловік відмовить їй у виплаті коштів на утримання дітей, взяла з собою лише найнеобхідніше - одяг, речі першої необхідності, запаси продуктів.

Через три роки після розірвання шлюбу дружина за порадою адвоката поставила перед колишнім чоловіком питання про поділ решти майна. Він відповів відмовою, мотивувавши тим, що:

по-перше, у період шлюбу утримував дружину та дітей;

по-друге, за умовами договору все майно, що виходить за межі необхідного для забезпечення сім'ї, належить йому;

по-третє, поділ майна вже зроблений;

і по-четверте, дружина пропустила строк для пред'явлення до нього будь-яких вимог.

У даний час у нього є нова сім'я і він повинен думати про те, як її забезпечити.

Як вирішити спір? Для розв'язання задачі використайте положення Сімейного кодексу України про майно подружжя та шлюбний договір.

Задача 2.

Петро заповів усе своє майно, зокрема, і будинок, своєму брату Івану. Заповіт було складено і підписано на прохання Петра медичною сестрою лікарні, де він знаходився на

лікуванні у стаціонарі. Дата і місце складання заповіту не вказані. Після смерті Петра його дружина подала позов про визнання заповіту недійсним.

Яка форма заповіту? Як обґрунтувати позовні вимоги дружини Петра? Яке рішення повинен винести суд?

6. Виконати завдання:

На кожен з видів об'єктів правовідносин наведіть по 3 приклади: а) нерухомі і рухомі речі; б) подільні і неподільні речі; в) прості і складні речі; г) головну річ і приналежність; д) речі, вилучені з обігу і обмежені в обороті; е) індивідуально певні речі і певні родовими ознаками; ж) майнові права.

Варіант № 17

- 1. Підстави (способи) виникнення права власності.**
- 2. Фізична особа-підприємець.**
- 3. Скласти схему «Порядок ліквідації юридичної особи».**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по в'їдикаційних позовах (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1

Майстерня з виготовлення та ремонту меблів уклала договір з клубом про ремонт п'яти крісел. Крісла були вивезені до майстерні та відремонтовані достроково (за п'ять днів до закінчення строку). Адміністрацію клубу повідомили про виконання замовлення, але крісла забрані не були.

Через 10 днів у майстерні виникла пожежа, внаслідок якої частина майна була пошкоджена, зокрема повністю згоріли крісла.

Адміністрація клубу вимагала від майстерні виготовити нові крісла, посилаючись на те, що такі можливості у майстерні є. Однак дирекція майстерні, не заперечуючи знищення крісел внаслідок пожежі, заново виготовити їх відмовилася. Своєю відмовою вона мотивувала неможливістю виконати зобов'язання: замовлення було прийнято на ремонт крісел, а не на виготовлення, замовник же (клуб) не вивіз своєчасно відремонтовані крісла.

Обдумайте доводи сторін. На що ще слід звернути увагу? Як повинен бути вирішений даний спір?

Задача 2.

Торговельно-посередницька фірма за договором поставки зобов'язана була поставити покупцю - АТ офісні меблі за узгодженою ціною. Після укладення договору постачальник письмово повідомив покупця про збільшення ціни, мотивуючи це тим, що зросли ціни на паливо.

Відповіді на повідомлення покупець не дав. Постачальник припинив виконання договору.

Проаналізуйте ситуацію.

6. Виконати завдання:

З'ясуйте, чи можуть сторони встановлювати у договорі пеню за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань за договором не у грошовому, а у натуральному вигляді? Відповідь аргументуйте.

Варіант № 18

- 1. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичний склад.**
- 2. Спільна часткова власність.**
- 3. Скласти таблицю «Поняття, умови патентоздатності та об'єкти винаходу, корисної моделі та промислового зразка».**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо спільної сумісної власності подружжя (не менше 2).**

5. Вирішити задачі:

Задача 1.

Суркова влітку 2010 р. купила у Валуєвої будинок. Договір було укладено письмово, але у нотаріуса посвідчено не було. Через рік Суркова звернулася до нотаріуса з проханням посвідчити договір дарування цього будинку на користь своєї племінниці, однак нотаріус відмовився, пояснивши, що Суркова за «домашньою угодою» не набула права власності на будинок, а тому й не має права ним розпоряджатися.

Тоді Суркова звернулася до Валуєвої з проханням з'явитися до нотаріуса та посвідчити договір купівлі-продажу будинку, але остання зажадала доплати великої суми, оскільки гроші за останній рік значно знецінились. Не отримавши від покупця згоди на свої вимоги, Валуєва від нотаріального посвідчення договору стала ухилятися.

Суркова звернулася за юридичною допомогою до адвоката. *Від імені останнього зробіть висновок у справі, проаналізувавши правила ст. 209, 219 ЦК України.*

Задача 2.

Завод під'ємно-транспортного обладнання відповідно до укладеного договору повинен був поставити порту кран у четвертому кварталі 2012 року. Однак завдяки деяким удосконаленням, проведеним на заводі, поставка крана виявилась можливою вже у червні 2012 року. Сподіваючись на те, що порт схвалить дострокову поставку крана, постачальник терміново відвантажив його та пред'явив рахунок до сплати.

Отримавши платіжні документи, покупець не тільки не оплатив їх, але й подав постачальнику претензію про стягнення штрафу за дострокову поставку продукції.

Чи підлягає претензія задоволенню?

6. Виконати завдання:

Навести приклади цивільних правовідносин: 1) речові та зобов'язальні; 2) прості та складні; 3) регулятивні та охоронні; 4) абсолютні та відносні. Підібрати по два-три приклади на кожен різновид.

Варіант № 19

1. Особливості цивільної правосуб'єктності публічно-правових утворень. Форми участі публічно-правових утворень у цивільних правовідносинах.

2. Патентно-правова охорона селекційних досягнень.

3. Скласти таблицю «Класифікація особистих немайнових прав фізичних осіб за різними критеріями».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо по справах щодо спільної часткової власності (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1.

В результаті зіткнення двох автомобілів, що належать Куликовій та Яблучку, обидві машини отримали серйозні пошкодження. Винуватцем ДТП за висновком автоінспекції був визнаний Яблучко, який не впорався з керуванням. Яблучко погодився у добровільному порядку відшкодувати Куликовій вартість ремонту автомобіля відповідно до оцінки, даної експертом.

Куликова, проте, заявила, що її влаштовує лише надання їй іншого автомобіля тієї ж моделі з аналогічною ступенем зносу. Не дійшовши згоди, сторони звернулися до суду.

Чюю позицію підтримає суд? Яким буде рішення, якщо у судовому засіданні Куликова змінить свої вимоги та погодиться лише на те, щоб їй було повернуто її автомобіль у відремонтованому вигляді?

Задача 2.

Грищук за договором купівлі-продажу переселився у квартиру, яка до цього належала Сому. Незабаром з'ясувалося, що квартира волога, перекриття під паркетом погнило, горизонтальна гідроізоляція має дефекти, на стінах виявлено грибок.

У судовому засіданні було встановлено, що про вказані недоліки Сом знав, напередодні продажу провів ремонт, завдяки чому була прихована вологість стін.

Проаналізуйте ситуацію. Спрогнозуйте правові наслідки.

6. Виконати завдання:

Дайте характеристику наступних об'єктів з точки зору класифікації об'єктів цивільних правовідносин і класифікації речей: картина художника Айвазовського, «ноу-хау», програма для ПК, музей, книга, упряж верхового коня, товарний знак, акція, замок і ключ, комп'ютер.

Варіант № 20

1. Поняття та види представництва. Повноваження представника.

2. Поняття та обчислення строків у цивільному праві. Виконання обов'язку в останній день строку.

3. Визначити спільне та відмінне між опікою та піклуванням, підстави їх розмежування. Викласти у вигляді таблиці. Для виконання використати ЦК України та Сімейний кодекс України.

4. Напишіть проект заяви до суду від імені 17-тирічного громадянина, який хоче займатися підприємницькою діяльністю, про надання йому повної цивільної дієздатності для (ч. 3 ст. 35 ЦК України). Умова фабули: батько категорично проти, а мати висловила свою згоду, інші факти придумайте самостійно.

5. Вирішити задачі:

Задача 1.

Гончарова звернулася до суду з позовом про визнання за нею права власності на ½ будинку та про виділення її частки у натурі.

Позивачка зазначила, що у 1995 р. вона вступила у шлюб із сином відповідачки Кротової. У цей час, доки вони перебували у шлюбі, вона (Гончарова), її чоловік та відповідачка Кротова побудували будинок на земельній ділянці, що була відведена Кротовій. Після смерті сина Кротова вимагає, щоб Гончарова звільнила кімнату, яку вона займає з новим чоловіком, бо вона, на її думку, не має права на цю кімнату, а її новий чоловік має власну квартиру.

На яке коло питань розраховане завдання? Як слід вирішити справу? За яких умов може виникнути право спільної власності на жилий будинок? В якому порядку здійснюється виділення частки у будинку, що належить на праві спільної власності?

Задача 2.

72-річна Федорова пред'явила до суду позов про розірвання договору довічного утримання, укладеного з Нікітіним. У позовній заяві Федорова вказала, що житловий будинок, що належить їй на праві власності, вона нікому не збиралася відчужувати, оскільки має намір передати його за заповітом своїй внучці, яка не має житлової площі. Що ж стосується договору довічного утримання, то він був укладений без її відома племінником Васильєвим.

Набувач будинку Нікітін, заперечуючи проти позову, пояснив, що він дійсно уклав договір з Васильєвим, але в останнього є належно оформлена генеральна довіреність на управління майном Федорової. Тому він вважає, що підстав для розірвання договору немає. Він запевнив суд, що виконуватиме усі прийняті на себе зобов'язання належним чином, що інтереси Федорової, яка дійсно потребує коштів та додаткового догляду, жодним чином порушені не будуть. Незважаючи на це, Федорова наполягала на розірванні договору.

Яке рішення має прийняти суд? Аргументуйте.

6. Виконати завдання:

Визначте поняття "дрібний побутовий правочин". Використайте наукові публікації та судову практику. У яких статтях ЦКУ і в зв'язку з якими обставинами це поняття вживається?

Варіант № 21

1. Фізична особа як суб'єкт цивільного права. Ознаки, що індивідуалізують фізичну особу. Правоздатність фізичної особи і її зміст. Набуття та надання фізичній особі повної цивільної дієздатності.

2. Позовна давність та її строки. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

3. Скласти схему «Результати інтелектуальної (творчої) діяльності» або «Об'єкти права інтелектуальної власності».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) щодо виконання договірних зобов'язань в натурі (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача № 1.

Директор торгівельно-закупівельного підприємства "Яна" уклав із Київською торгівельно-посередницькою компанією "Миронов і К" договір про продаж оптом партії солодошів західного виробництва.

Після надходження придбаного товару було встановлено, що вся партія має прострочені строки придатності та реалізуватись не може, хоча сертифікат свідчив про інше. На заявлену претензію надійшла відповідь, що якість та строки придатності у договорі не обумовлювались; таку партію компанія одержала від своїх зарубіжних контрагентів та забирати проданий товар не збирається.

Директор "Яни" дав юрисконсульту вказівку написати та подати позов до господарського суду.

Яке рішення повинно бути винесене по справі?

Задача 2.

В результаті зіткнення двох автомобілів, що належать Куликовій та Яблучку, обидві машини отримали серйозні пошкодження. Винуватцем ДТП за висновком автоінспекції був визнаний Яблучко, який не впорався з керуванням. Яблучко погодився у добровільному порядку відшкодувати Куликовій вартість ремонту автомобіля відповідно до оцінки, даної експертом.

Куликова, проте, заявила, що їй влаштовує лише надання їй іншого автомобіля тієї ж моделі з аналогічною ступенем зносу. Не дійшовши згоди, сторони звернулися до суду.

Чью позицію підтримає суд? Яким буде рішення, якщо у судовому засіданні Куликова змінить свої вимоги та погодиться лише на те, щоб їй було повернуто її автомобіль у відремонтованому вигляді?

6. Виконати завдання:

Навести приклади (по 3 на кожен пункт): 1) реальних договорів; 2) односторонніх правочинів; 3) адміністративних актів, які є підставою виникнення, зміни, припинення цивільних правовідносин).

Варіант № 22

1. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення.

2. Приватизація помешкань як підстава виникнення права власності громадян.

3. Скласти таблицю «Види юридичних осіб» (за різними критеріями).

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо завдатку (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача № 1.

При укладанні договору на постачання теплової енергії у вигляді пари за спільною

згодою сторін у договір було включено умову про те, що усі спори між сторонами будуть вирішуватися тільки шляхом переговорів без звернення до господарського суду або до інших органів.

Протягом декількох місяців обидві сторони належним чином виконували свої обов'язки за договором, проте надалі споживач став систематично затримувати оплату поставленої йому теплоенергії. Оскільки безпосереднє звернення до споживача не дало жодного результату, енергопостачальна організація звернулася до господарського суду з позовом про сплату штрафних санкцій, передбачених правилами подачі теплової енергії.

У запереченні на позовну заяву споживач просив господарський суд провадження у справі припинити, посилаючись на пункт договору, що виключає можливість звернення до господарського суду.

Чи буде прийнято позов до розгляду? Як повинен вчинити господарський суд, якщо б у договорі містилася вказівка про те, що спори між сторонами передаватимуться на розгляд третейського суду, але конкретний третейський суд не визначено?

Задача № 2.

Користувачі сусідніх земельних ділянок їх приватизували. Після цього власник однієї з ділянок заборонив власнику іншої використовувати його ділянку з метою проходу та проїзду. У свою чергу власник іншої ділянки закрив сусідові доступ до колодязя, яким до приватизації вони користувалися спільно. Свої дії сусіди мотивували тим, що, ставши власниками земельних ділянок, вони можуть не допускати до них будь-яку особу.

При розгляді спору у відділі по земельних ресурсах та землеустрою було встановлено, що доступ до однієї з ділянок, минаючи іншу, вкрай ускладнений. Спроби забезпечити колодязями обидві ділянки не вдалися, оскільки, незважаючи на неодноразове буріння свердловин, вода не пішла.

Як розв'язати ситуацію, що склалася?

6. Виконати завдання:

Скласти проект заяви від імені батьків малолітньої дитини до органу опіки та піклування про отримання згоди на продаж житла, власником якого є дитина.

1.6. Курсова робота

1.6.1. Загальна інформація про курсову роботу

Курсова робота – вид самостійної навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується студентами протягом семестру з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Метою написання курсової роботи є: поглиблення знань студентів з актуальних проблем науки цивільного права; систематизація отриманих теоретичних знань з певної навчальної дисципліни; розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел; формування дослідницьких умінь студентів; стимулювання студентів до самостійного наукового пошуку; розвиток уміння аналізувати передовий досвід та узагальнювати власні спостереження; формування вміння практичної реалізації результатів дослідження проблеми в самостійно виконаних розробках.

Для виконання курсової роботи студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, судову практику, статистичні дані, аналітичну інформацію органів управління.

Роботи виконуються комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів : лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – не менше 10 мм.

Курсова робота повинна відповідати встановленим в Університеті вимогам. Титульний аркуш оформляється за зразком 2.

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
Юридичний факультет
Відділення заочної форми навчання**

Навчальна дисципліна:

Цивільне право

**КУРСОВА РОБОТА
на тему**

«АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО»

Виконав:

Коцюба І. О.,

студент 2 групи 2 курсу

Перевірила:

Бориславська М. В.,

кандидат юридичних наук, доцент

1.6.2. Тематика курсових робіт

1. Цивільне та інші галузі права України: питання співвідношення.
2. Джерела цивільного права України.
3. Основні етапи історичного розвитку вітчизняної цивілістики.
4. Загальна характеристика приватного права.
5. Принципи цивільного права.
6. Презумпції в цивільному праві.
7. Цивільна правоздатність суб'єктів цивільного права.
8. Підстави, порядок та наслідки оголошення фізичної особи померлою.
9. Опіка та піклування в цивільному праві.
10. Правовий статус опікуна, піклувальника.
11. Акти цивільного стану.
12. Порядок створення юридичних осіб в Україні.
13. Цивільно-правовий статус юридичної особи за сучасним українським законодавством.
14. Ліквідація юридичної особи.
15. Акціонерне товариство.
16. Благодійні організації як юридичні особи.
17. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку як юридична особа.
18. Неспроможність (банкрутство) юридичних осіб.
19. Санація за законодавством України.
20. Участь територіальної громади у цивільних правовідносинах.
21. Державна реєстрація прав на нерухоме майно (проблемні питання).
22. Автомобіль як об'єкт цивільних правовідносин.
23. Право фізичної особи на життя та здоров'я (охорону здоров'я).
24. Адвокатська таємниця.
25. Честь, гідність та репутація як особисті немайнові блага.
26. Проблема правового регулювання, дотримання та захисту лікарської таємниці.
27. Довіреність.
28. Способи та порядок захисту особистих немайнових прав фізичних та юридичних осіб.
29. Захист прав та інтересів в цивільному праві.
30. Право державної власності та його здійснення в Україні.
31. Комунальна власність в Україні.
32. Право приватної власності юридичних осіб.
33. Речові права на земельні ділянки.
34. Сервітути в цивільному праві.
35. Емфітевзис.
36. Право власності на земельну ділянку: цивільно-правовий аспект.
37. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.
38. Поняття та види цивільно-правових способів захисту речових прав.
39. Поняття права інтелектуальної власності.
40. Твір як об'єкт авторського права.
41. Промисловий зразок як об'єкт права інтелектуальної власності.
42. Суб'єкти прав на винахід та корисну модель.
43. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
44. Судовий захист об'єктів інтелектуальної власності.
45. Грошові зобов'язання.

46. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
47. Порука як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
48. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань
49. Іпотека.
50. Укладення та динаміка цивільно-правового договору.

1.7. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного чи письмового заліку та усного іспиту.

1.7.1. Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Поняття, предмет та метод цивільного права.
2. Принципи, система та функції цивільного права.
3. Цивільне право в системі галузей права України.
4. Поняття та система цивільного законодавства.
5. Значення актів Конституційного Суду України, вищих судових органів і судової практики у вітчизняній та у закордонних правових системах.
6. Поняття цивільного законодавства. Дія цивільного законодавства в часі (офіційне опублікування і набуття чинності нормативним актом; зворотна сила цивільного закону). Дія цивільних законів у просторі та по колу осіб.
7. Прогалини у цивільному законодавстві. Аналогія закону і аналогія права в цивільно-правових відносинах. Значення аналогії. Інші способи подолання прогалин в праві.
8. Поняття і загальна характеристика цивільних правовідносин.
9. Класифікація та структура цивільних правовідносин.
10. Фізична особа як суб'єкт цивільного права. Ознаки, що індивідуалізують фізичну особу. Правоздатність фізичної особи і її зміст. Набуття та надання фізичній особі повної цивільної дієздатності.
11. Дієздатність фізичної особи.
12. Підстави, порядок і наслідки обмеження громадянина у дієздатності.
13. Визнання громадянина недієздатним.
14. Визнання громадянина безвістно відсутнім.
15. Підстави, порядок і наслідки оголошення громадянина померлим. Наслідки явки громадянина, оголошеного померлим.
16. Поняття, значення опіки та піклування. Вимоги до опікунів (піклувальників).
17. Встановлення, припинення опіки та піклування. Повноваження опікуна (піклувальника). Правочини, що вчиняються з дозволу органів опіки та піклування.
18. Фізична особа-підприємець (ЦКУ, Закон України „Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань”).
19. Поняття та ознаки юридичної особи. Правоздатність юридичної особи.
20. Порядок і способи створення юридичних осіб. Установчі документи.
21. Державна реєстрація юридичних осіб та її правове значення (Закон України „Про реєстрацію юридичних осіб фізичних осіб-підприємців та громадських формувань”).
22. Класифікація юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
23. Виробничий кооператив як юридична особа (ЦКУ, Закон України „Про кооперацію”).
24. Поняття та види господарських товариств. Їх створення та припинення.
25. Споживчі та обслуговуючі кооперативи (Закон України „Про кооперацію”).
26. Громадські об'єднання (Закон України „Про громадські об'єднання”).
27. Благодійні організації як юридичні особи (Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»).
28. Поняття, створення, припинення та майно кредитної спілки (Закон України «Про кредитні спілки»).
29. Фермерське господарство (Закон України „Про фермерське господарство”).
30. Підстави, порядок та наслідки припинення юридичних осіб.
31. Неспроможність (банкрутство) юридичних осіб. Санація.

32. Поняття, зміст і особливості цивільної правосуб'єктності публічно-правових утворень.
33. Випадки і порядок участі публічно-правових утворень у цивільних правовідносинах.
34. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.
35. Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Класифікація речей за цивільним правом України та її значення.
36. Поняття та основні ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних правовідносин.
37. Види цінних паперів.
38. Результати робіт (дії), послуги, інформація як об'єкти цивільних правовідносин.
39. Поняття особистих немайнових прав. Їх особливості як об'єктів цивільних правовідносин.
40. Особисті немайнові права, які забезпечують природне існування фізичної особи.
41. Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне буття фізичної особи.
42. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичний склад.
43. Поняття та види правочинів.
44. Форма правочинів. Наслідки недотримання форми правочинів.
45. Поняття та підстави недійсності правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини.
46. Правові наслідки недійсності правочинів. Недійсність частини правочину.
47. Поняття і способи здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання суб'єктивних цивільних обов'язків.
48. Межі здійснення суб'єктивного цивільного права. Поняття, форми і правові наслідки зловживання правом.
49. Поняття та види представництва. Повноваження представника.
50. Поняття і форма довіреності. Види і строк довіреності.
51. Передоручення. Припинення довіреності.
52. Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав.
53. Система органів, які здійснюють захист цивільних прав.
54. Судовий захист цивільних прав та охоронюваних законом інтересів.
55. Поняття та види цивільних строків (термінів). Порядок обчислення строків у цивільному праві. Початок та закінчення перебігу строку.
56. Позовна давність та її строки. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
57. Зупинення перебігу строків позовної давності (поняття, підстави, наслідки).
58. Переривання перебігу строків позовної давності (поняття, підстави, наслідки).

1.7.2. Питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Поняття, предмет та метод цивільного права.
2. Принципи, система та функції цивільного права.
3. Цивільне право в системі галузей права України.
4. Поняття та система цивільного законодавства.
5. Значення актів Конституційного Суду України, вищих судових органів і судової практики у вітчизняній та у закордонних правових системах.
6. Поняття цивільного законодавства. Дія цивільного законодавства в часі (офіційне опублікування і набуття чинності нормативним актом; зворотна сила цивільного закону). Дія цивільних законів у просторі та по колу осіб.
7. Прогалини у цивільному законодавстві. Аналогія закону і аналогія права в цивільно-правових відносинах. Значення аналогії. Інші способи подолання прогалин в праві.
8. Поняття і загальна характеристика цивільних правовідносин.
9. Класифікація та структура цивільних правовідносин.
10. Фізична особа як суб'єкт цивільного права. Ознаки, що індивідуалізують фізичну особу. Правоздатність фізичної особи і її зміст. Набуття та надання фізичній особі повної цивільної дієздатності.

11. Дієздатність фізичної особи.
12. Підстави, порядок і наслідки обмеження громадянина у дієздатності.
13. Визнання громадянина недієздатним.
14. Визнання громадянина безвістно відсутнім.
15. Підстави, порядок і наслідки оголошення громадянина померлим. Наслідки явки громадянина, оголошеного померлим.
16. Поняття, значення опіки та піклування. Вимоги до опікунів (піклувальників).
17. Встановлення, припинення опіки та піклування. Повноваження опікуна (піклувальника). Правочини, що вчиняються з дозволу органів опіки та піклування.
18. Фізична особа-підприємець (ЦКУ, Закон України „Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань”).
19. Поняття та ознаки юридичної особи. Правоздатність юридичної особи.
20. Порядок і способи створення юридичних осіб. Установчі документи.
21. Державна реєстрація юридичних осіб та її правове значення (Закон України „Про реєстрацію юридичних осіб фізичних осіб-підприємців та громадських формувань”).
22. Класифікація юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
23. Виробничий кооператив як юридична особа (ЦКУ, Закон України „Про кооперацію”).
24. Поняття та види господарських товариств. Їх створення та припинення.
25. Споживчі та обслуговуючі кооперативи (Закон України „Про кооперацію”).
26. Громадські об'єднання (Закон України „Про громадські об'єднання”).
27. Благодійні організації як юридичні особи (Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»).
28. Поняття, створення, припинення та майно кредитної спілки (Закон України «Про кредитні спілки»).
29. Фермерське господарство (Закон України „Про фермерське господарство”).
30. Підстави, порядок та наслідки припинення юридичних осіб.
31. Неспроможність (банкрутство) юридичних осіб. Санація.
32. Поняття, зміст і особливості цивільної правосуб'єктності публічно-правових утворень.
33. Випадки і порядок участі публічно-правових утворень у цивільних правовідносинах.
34. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.
35. Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Класифікація речей за цивільним правом України та її значення.
36. Поняття та основні ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних правовідносин.
37. Види цінних паперів.
38. Результати робіт (дії), послуги, інформація як об'єкти цивільних правовідносин.
39. Поняття особистих немайнових прав. Їх особливості як об'єктів цивільних правовідносин.
40. Особисті немайнові права, які забезпечують природне існування фізичної особи.
41. Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне буття фізичної особи.
42. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичний склад.
43. Поняття та види правочинів.
44. Форма правочинів. Наслідки недотримання форми правочинів.
45. Поняття та підстави недійсності правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини.
46. Правові наслідки недійсності правочинів. Недійсність частини правочину.
47. Поняття і способи здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання суб'єктивних цивільних обов'язків.
48. Межі здійснення суб'єктивного цивільного права. Поняття, форми і правові наслідки зловживання правом.
49. Поняття та види представництва. Повноваження представника.
50. Поняття і форма довіреності. Види і строк довіреності.

51. Передоручення. Припинення довіреності.
52. Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав.
53. Система органів, які здійснюють захист цивільних прав.
54. Судовий захист цивільних прав та охоронюваних законом інтересів.
55. Поняття та види цивільних строків (термінів). Порядок обчислення строків у цивільному праві. Початок та закінчення перебігу строку.
56. Позовна давність та її строки. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
57. Зупинення перебігу строків позовної давності (поняття, підстави, наслідки).
58. Переривання перебігу строків позовної давності (поняття, підстави, наслідки).
59. Власність та право власності. Право власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Зміст права власності.
60. Форми та види власності в Україні.
61. Підстави (способи) виникнення права власності.
62. Підстави (способи) припинення права власності.
63. Правовстановлюючі документи власника.
64. Приватна власність фізичних осіб: поняття, зміст, об'єкти. Підстави виникнення та припинення. Здійснення права приватної власності.
65. Приватна власність юридичних осіб: загальна характеристика.
66. Спільна часткова власність.
67. Спільні сумісна власність подружжя.
68. Право власності на землю (земельну ділянку). Право власності на житло.
69. Закон України "Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку" (від 29 листопада 2001 року).
70. Інші речові права: загальна характеристика. Право володіння чужим майном.
71. Сервітути.
72. Емфітевзис. Суперфіцій.
73. Загальна характеристика способів захисту права власності та інших речових прав.
74. Віндикаційний позов.
75. Негаторний позов. Позов про визнання права власності.
76. Спільні та відмінні ознаки авторського права та права промислової власності. Об'єкти та суб'єкти авторського права та права промислової власності.
77. Поняття авторського права, об'єкти та суб'єкти авторських відносин.
78. Виникнення та здійснення авторського права. Особисті (немайнові) права автора.
79. Майнові права автора та інших суб'єктів авторського права.
80. Державна реєстрація авторського права та договорів, які стосуються права власності на твір (Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права власності на твір" // Укр. - 2002. - 13 березня).
81. Суміжні права.
82. Захист авторського права та суміжних прав.
83. Поняття права промислової власності, об'єкти правової охорони.
84. Права та обов'язки, що випливають з патенту на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.
85. Припинення дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок. Визнання його недійсним.
86. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку, географічне зазначення (гл. 43-45 ЦКУ).
87. Поняття та склад зобов'язання. Система зобов'язань у цивільному праві.
88. Підстави виникнення та припинення зобов'язань.
89. Поняття та система цивільно-правових договорів.

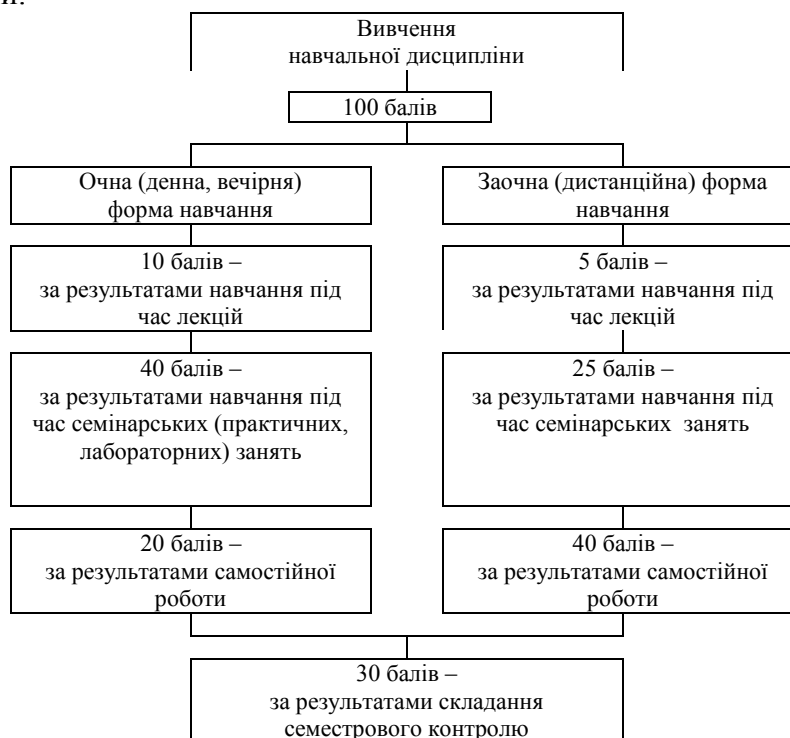
90. Укладення, зміна, розірвання та пролонгація цивільно-правового договору.
91. Місце, спосіб, строк та суб'єкти виконання зобов'язання.
92. Застава. Іпотека.
93. Завдаток, притримання, гарантія та порука як способи забезпечення виконання зобов'язань.
94. Неустойка.
95. Поняття, значення та види цивільно-правової відповідальності.
96. Умови (підстави) цивільно-правової відповідальності.

1.7.3. Приклад екзаменаційного білету

1. Визнання фізичної особи недієздатною.
2. Виникнення та здійснення авторського права. Особисті (немайнові) права автора.
3. Неустойка.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни за заочною формою навчання передбачено проведення двох видів семестрового контролю – заліку та екзамену.

З цієї навчальної дисципліни перед кожним із видів семестрового контролю передбачено проведення 7 лекційних занять та 3 семінарських занять.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій						
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Заочна	7	0,5	1,5	2,0	3,0	3,5	4,5	5,0

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни за заочною формою навчання перед кожним із видів семестрового контролю передбачено проведення 3 семінарських занять. За результатами кожного семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 8,5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. В першому семестрі вивчення навчальної дисципліни (до заліку) на самостійну роботу студентам виноситься 15 тем, в другому семестрі (до екзамену) – 12 тем.

Розподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів наведено в наступних таблицях:

1 семестр

№ з/п	15 тем	Номер теми															Усього балів			
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.				
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	40
	Усього балів																40			

2 семестр

№ з/п	12 тем	Номер теми												Усього балів					
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.						
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	40
	Усього балів													40					

3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

3.1. Основні джерела

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ОВУ. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
2. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник] / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін. : [за заг. ред. С. С. Бичкової]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Алерта, 2014. – 496 с.
3. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник / З. В. Ромовська. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : «ВД» Дакор». – 2013. – 672 с.
4. Майданик Р. А. Цивільне право: Загальна частина. / Т. І. Вступ у цивільне право / Р. А. Майданик. – К.: Алерта, 2012. – 472 с.
5. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Старцев О. В. Цивільне право України : Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Істина, 2011. – 808 с.
6. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. – К. : Істина, 2003. – 776 с.
7. Договірне право України: навч. посіб. / Т. В. Бондар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін. : [за ред. О. В. Дзери]. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
8. Цивільне право України : [навч. посіб.] / Ю. В. Білоусов, А. В. Ватрас, С. Д. Гринько та ін. ; [за ред. Р. О. Стефанчука]. – К. : Правова єдність, 2009. – 536 с.
9. Цивільне право України. Загальна частина : [підручник] / [за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
10. Цивільне право України. Особлива частина : [підручник] / Т. В. Бондар, С. І. Бервено, С. М. Безклубий та ін. ; [за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.
11. Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар / Є. О. Харитонов, О. А. Підпригора, Ю. С. Червоний та ін. ; [за ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко]. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2003. – 856 с.
12. Цивільний кодекс України : коментар / [за заг. ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко]. – Одеса : Юрид. л-ра, 2004. – 1112 с.
13. Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар / Є. О. Харитонов, І. М. Кучеренко, О. І. Харитонova та ін. ; [за ред. Є. О. Харитонova]. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2006. – 1200 с.

3.2. Допоміжні джерела

Тема 1-4.

Поняття приватного права. Цивільне право як галузь права.

Цивільне право як наука та навчальна дисципліна.

Джерела цивільного права. Цивільне законодавство

1. Азімов Ч. Про предмет і метод цивільного права / Ч. Азімов // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 1. – С. 18-22.
2. Бориславська М. В. Окремі питання місця і ролі сучасного цивільного права в системі права України / М. В. Бориславська // Університетські наукові записки. – 2008. – № 4. – С. 114-117.
3. Васильєв І. Про Цивільний кодекс України / І. Васильєв, В. Мамутов // Голос України. – 1996. – 19 листопада.
4. Віхров О. Щодо співвідношення Цивільного та Господарського кодексів України / О. Віхров // Право України. – 2003. – № 10. – С. 13-17.
5. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. // ВВР. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // ОВУ. – 2003. – № 11. – Ст. 462.
7. Дзера О. В. Поняття цивільного права та його місце в системі права України /

- О. В. Дзера // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 23-28.
8. Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 р. // ВВР. – 1983. – Додаток до № 28. – Ст. 573.
9. Заїка Ю. О. Деякі колізійні питання сучасного цивільного та сімейного права // Вісник Хмельницького ін-ту регіонального управління та права. – 2004. – № 4. – С. 55–60.
10. Земельний кодекс України від 20.10.2001 р. // ОВУ. – 2001. – № 2001. – № 46. – Ст. 2038.
11. Кузнецова Н. Проблеми співвідношення земельного та цивільного законодавства при вирішенні господарських спорів з питань земельних відносин // Право України. – 2009. – № 9. – С. 19-21.
12. Майданик Р. Правовий звичай як джерело цивільного права / Р. Майданик // Юридична Україна. – 2009. – № 6. – С. 67-72.
13. Мамутов В. До питання про поняття приватного права / В. Мамутов // ВАПНУ. – 1999. – № 2. – С. 11-14
14. Мусіяка В. Проблеми розвитку цивільного законодавства / В. Мусіяка, П. Орлов, О. Ярмиш // Право України. – 1993. – № 5-6. – С. 14-16
15. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. // ВВР. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
16. П'янова Я. В. Деякі питання застосування аналогії закону та аналогії права господарськими судами при здійсненні захисту цивільних прав / Я. В. П'янов // Проблеми законності. – Х., 2004. – Вип. 59. – С. 39-44.
17. Паліюк В. П. Щодо справедливості, добросовісності та розумності в чинному законодавстві України / В. П. Паліюк // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 18-21.
18. Панасюк О. З приводу співвідношення трудового та цивільного права (з поверненням у «лоно» слід зачекати) // Право України. – 2009. – № 9. – С. 140-147.
19. Первомайський О. До питання про джерела цивільного права / О. Первомайський // Право України. – 2001. – № 2. – С. 34-37
20. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. // ОВУ. – 2010. – № 92. – Ст. 3248
21. Прилуцький Р. Поняття джерел цивільного права України: потрібні нові підходи / Р. Прилуцький // Право України. – 2008. – № 12. – С. 66-71.
22. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 р. // ВВР. – 2004. – № 14. – Ст. 192.
23. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р. // ВВР. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
24. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. // ОВУ. – 2004. – № 35. – Ст. 2317.
25. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. // УК. – 1997. – 14 червня. – № 107–108.
26. Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР: постанова Верховної Ради України від 12.09.1991 р. // ВВР. – 1991. – № 46. – Ст. 621.
27. Русу С. Д. Проблеми визначення поняття добросовісності та розумності у Цивільному кодексі України / С.Д.Русу, М.О. Стефанчук // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2003. – № 2 (6). – С. 15-19.
28. Селиванов В. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права в системі права України / В. Селиванов // ПУ. – 1996. – № 12. – С. 29-32
29. Сибільов М. Загальна характеристика сфери приватного права / М. Сибільов // ВАПНУ. – 2001. – № 2. – С. 32-36.
30. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. // ОВУ. – 2002. - № 7. – Ст. 273.

31. Соснін О. Передумови формування в Україні інформаційного права / О. Соснін // Право України. – 2005. – № 11. – С. 99-102.
32. Спасибо-Фатеева І. Взаємодія цивільного законодавства з іншими галузями законодавства: проблеми і перспективи / І. Спасибо-Фатеева, М. Ус. // Університетські наукові записки. – 2006. – № 3-4. – С. 108-113.
33. Стефанчук Р. О. До питання третьої кодифікації приватного законодавства в Україні / Р. О. Стефанчук // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 15-18
34. Стефанчук Р. Шляхи реформування цивільного законодавства: погляд на Захід та Схід / Р. Стефанчук // Право України. – 2009. – № 8. – С. 53-61.
35. Харитонов Є. До питання про значення дихотомії «приватне право-публічне право» / Є. Харитонов, О. Харитонova // ВАПНУ. – 2000. – № 2. – С. 82-88.
36. Харитонova О. І. До питання про співвідношення цивільних та адміністративних правовідносин / О. І. Харитонova // Часопис цивілістики. – 2007. – № 3. – С. 10-15.
37. Харитонova О. І. Поділ права на приватне і публічне: теоретичні питання / О. І. Харитонova // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 21-25
38. Цікало А. Проблеми застосування земельного, цивільного, господарського та екологічного законодавства при вирішенні господарських спорів з питань земельних відносин / А. Цікало // Право України. – 2009. – № 9. – С. 74-82
39. Червоний Ю. С. Предмет гражданского права Украины / Ю. С. Червоний // Актуальні проблеми держави і права. – Випуск 4. – Одеса, 1997. – С. 22-31.

Тема 5-8.

Поняття, зміст та види цивільних правовідносин. Фізичні особи як суб`єкти цивільних правовідносин. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.

Публічно-правові утворення як учасники цивільних правовідносин

1. Анікіна Г. В. Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних зі смертю фізичної особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2014. – 16 с.
2. Білоусов Ю. В. Участь органів державної влади у цивільних відносин : монограф. / Ю. В. Білоусов, С. О. Іванов. – Х. : Харків юридичний, 2012. – 484 с.
3. Бориславська М. В. Нові підходи до конструкції призначення опікуна над малолітньою особою при удосконаленні сучасного законодавства України / М. В. Бориславська // Пан`європейська кодифікація приватного права та її вплив на кодифікацію цивільного законодавства України: збірник наукових праць [за результатами науково-практичного круглого столу (м. Хмельницький, 19 листопада 2010 року)]. – К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. – С. 122-129.
4. Борисова В. Інститут юридичної особи у праві України / В. Борисова // Право України. – 2010. – № 12. – С. 25-31.
5. Борисова В. Органи управління юридичної особи як її інституціонально-функціональні представники / В. Борисова // Право України. – 2006. – № 6. – С. 97-102.
6. Борисова В. Питання управління юридичними особами і їх вирішення за чинним законодавством України / В. Борисова // Право України. – 2009. – № 5. – С. 113-120.
7. Васильченко С. Порядок реорганізації і ліквідації АТ (порівняльний аналіз законодавства України та РФ) / С. Васильченко // Юридичний журнал. – 2003. – № 6. – С. 36-38.
8. Винар Л. В. Правоздатність юридичних осіб, заснованих державою / Л. В. Винар // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2003. – № 3-4 (7-8). – С. 145-149.
9. Вінник О. Методи правового регулювання акціонерних відносин: проблеми відповідальності акціонерних товариств, пов'язаних з їх капіталом / О. Вінник // Право

України. – 2009. – № 8. – С. 32-37.

10. Вінник О. М. Господарське товариство однієї особи / О.М. Вінник // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С. 42-46.

11. Водоп'ян Т. В. Проблема правового становища зачатої, але ще народженої дитини в цивільному праві / Т. В. Водоп'ян // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2. – С. 133-138.

12. Гуцалюк М. Ідентифікація фізичних осіб / М. Гуцалюк // Право України. – 2006. – № 5. – С. 123-126.

13. Довгерт А. С. Поняття та класифікація юридичних осіб у новому Цивільному кодексі України / А. С. Довгерт // Актуальні проблеми держави і права. – О. : Юрид. літ., 2004. – Вип.23. – С. 3-10.

14. Жабреев М.В. Публичные образования и их органы: гражданско-правовой статус и участие в гражданских правоотношениях. – Цивилистические записки. Межвуз.сб. научн. трудов. – М. : Статут, 2001. – С. 177-219.

15. Іванов С. О. До питання поділу юридичних осіб на юридичні особи приватного та публічного права / С. О. Іванов // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького ун-ту управління та права. – 2005. – № 3. – С. 100-106.

16. Карнаух Тетяна Петрівна. Особисті немайнові права юридичних осіб у цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. внутр. справ. – К. , 2014. – 19 с.

17. Кібенко О. Місцезнаходження юридичної особи: новації у законодавстві України / О. Кібенко // Юридичний радник. – 2004. – № 2. – С.10-12.

18. Кібенко О. Проблемні питання затвердження установчих документів юридичної особи / О. Кібенко // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 3. – С.45-48.

19. Кібенко О. Р. Реорганізація АТ: «гра за новими правилами» / О.Кібенко // Юридична газета. – 2004. – № 6 (18). – С.1-14.

20. Козуліна С. Проблемні питання законодавчого регулювання прав неповнолітніх осіб / С. Козуліна // Право України. – 2007. – № 2. – С. 134-136

21. Кохановська О. Цивільно-правові аспекти реалізації індивідуальних прав і реалізації індивідуальних обов'язків / О. Кохановська // Право України. – 2005. – № 4. – С. 88-91

22. Кравчук В. Створення юридичних осіб Ч.1 / В. Кравчук // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2007. – № 1. – С.74-83.

23. Кравчук В. Створення юридичних осіб. Частина II. / В. Кравчук // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2007. – № 2. – С.61-72.

24. Кравчук В. Розмір статутного капіталу юридичної особи / В. Кравчук // ПУ. – 2007. – № 2. – С.70-72.

25. Кравчук В. М. Сутнісні ознаки юридичної особи / В. М. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. – 1999. – № 7. – С.31 – 32.

26. Крат В. Особливості правового регулювання філій та представництв / В. Крат // Нотаріат для вас. – 2010. – № 4. – С. 31-37.

27. Крат В. Правове регулювання окремих аспектів ліквідації юридичної особи / В. Крат // Нотаріат для вас. – 2010. – № 9. – С.52-57.

28. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права / І. М. Кучеренко. – К. : Аста, 2004.

29. Кучеренко І. М. Правове регулювання реорганізації підприємницьких юридичних осіб (сучасність і проблеми кодифікації) / І. М. Кучеренко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. Зб.наук.пр.. – К. : Ін-т держави і права НАН України,2002. – Вип. 15. – С. 236-240.

30. Майданик Р. Цивільні відносини: поняття та види / Р. Майданик // Право України. – 2009. – № 8. – С. 20-27.

31. Майданик Р. Юридичні особи публічного права в країнах континентального права / Р. Майданик // Юридична Україна. – 2010. – № 2. – С. 56-62

32. Міненкова Н. О. Визначення місця проживання дитини, батьки якої проживають окремо / Н.О.Міненкова // Актуальні питання цивільного та господарського права. – 2007. – № 2-3 (3-4). – С. 40-47.
33. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова КМУ від 24.09.2008 р. // ОВУ. – 2008. – № 76. – Ст. 2561
34. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. // ОВУ. – 2008. – № 81. – Ст. 2727.
35. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. // ОВУ. – 2001. – № 1-2. – Ст. 1.
36. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. // ОВУ. – 2003. – № 25. – Ст. 1172.
37. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. - № 45. - Ст.400.
38. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 р. (зі змінами та доповненнями) // ВВРУ. – 1992. – № 20. – Ст. 272.
39. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. // ОВУ. – 2003. – №33. – Ст. 1774.
40. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 14. – 23 січня.
41. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 р. // ОВУ. – 2000. – № 27. – Ст. 1109.
42. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. // ВВР. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
43. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. // ОВУ. – 1999. – № 18. – Ст. 774.
44. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 р. // ОВУ. – 1998. – № 51. – Ст. 1870.
45. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. // ВВР. – 2001. – № 23. – Ст. 118.
46. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти: Закон України від 12 липня 2018 року № 2505-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 38. - Ст.280.
47. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. // ОВУ. – 1999. – № 38. – Ст. 1889.
48. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 р. // ВВР. – 1997. – № 39. – Ст. 261.
49. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992 р. (зі змінами та доповненнями) // ВВР. – 1992. – № 30. – Ст. 414.
50. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2275-19>.
51. Про товарну біржу: Закон України від 10.12.1991 р. // ВВР. – 1992. – № 10. – Ст. 139.
52. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 р. // ВВР. – 1998. – № 13. – Ст. 52.
53. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. // ОВУ. – 2003. – № 29. – Ст. 1438.
54. Ромовська З. Цивільна дієздатність громадянина (фізичної особи) (до розробки нового Цивільного кодексу) / З. Ромовська // Право України. – 1995. – № 2. – С. 24-27
55. Спасибо-Фатєєва І. Деякі розсуди про юридичні особи та їх організаційно-правові форми / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. – 2007. – № 2. – С. 118-122.
56. Спасибо-Фатєєва І. Проблеми відповідальності в акціонерних товариствах / І. Спасибо-Фатєєва, Д. Луспеник // Юридичний радник. – 2006. – № 3. – С. 29-34.
57. Стефанчук М. О. Адикція як підстава обмеження цивільної дієздатності фізичної

особи / М. О. Стефанчук // Університетські наукові записки. – 2006. – № 3-4 (19-20). – С. 173-176.

58. Тархов В. А. Гражданско-правовое отношение / В. А. Тархов. – Уфа, 1993. – 156 с.

59. Трофімов С. Встановлення нотаріусом опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою / С. Трофімов // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2007. – № 2. – С. 39-40.

60. Чорна Ж. Л. Окремі питання встановлення опіки над фізичними особами / Ж. Л. Чорна // Університетські наукові записки. – 2011. – № 2. – С. 120-125.

61. Чорна Ж. Л. Окремі питання правового регулювання визнання фізичної особи-підприємця банкрутом в Україні / Ж. Л. Чорна // Університетські наукові записки. – 2012. – № 3. – С. 72-76.

62. Чорна Ж. Л. Трудовий договір як підстава надання повної цивільної дієздатності / Ж. Л. Чорна // Університетські наукові записки. – 2014. – № 2. – С. 145-149.

Тема 9-10.

Об'єкти цивільних правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин

1. Анікіна Г. В. Смерть фізичної особи як юридичний факт / Г. В. Анікіна // Університетські наукові записки. – 2008. – № 4. – С. 166 –171.

2. Анікіна Г. В. Юридичні наслідки смерті як юридичного факту в цивільному праві / Г. В. Анікіна // Університетські наукові записки. – 2012. – № 3. – С. 104-111.

3. Барбара В. Особливості визначення векселя як об'єкта цивільних правовідносин / В. Барбара // Право України. – 2008. – № 11. – С. 34-36

4. Блажівська Н.Є. Електронний правочин у цивільному праві України: монографія ; за наук. ред. д.ю.н., проф., чл.-кор. НАПрН Р. О. Стефанчука / Н. Є. Блажівська. – К. : Алерта, 2014. – 240 с.

5. Бобко Т. Письмова форма правочинів: проблеми законодавчого регулювання / Т. Бобко // Право України. – 2007. – № 11. – С. 110-114.

6. Виговський О. Бездокументарні цінні папери в системі об'єктів цивільних прав / О. Виговський // Право України. – 2010. – № 12. – С. 95-97

7. Грущінська Н.І. Підприємство як єдиний майновий комплекс / Н. І. Грущінська // Університетські наукові записки. – 2005. – № 4. – С. 129-131.

8. Данішевська В. Нікчемні та оспорювані правочини / В. Данішевська, Ю. Попов // Підприємництво, господарство і права. – 2006. – № 3. – С. 80-84.

9. Дзера О. Загальні положення про правочини в новому Цивільному кодексі України / О. Дзера // Юридична Україна. – 2003. – № 7. – С. 24-31.

10. Дзера О. Недійсність правочину (угоди) за новим ЦКУ / О. Дзера, О. Отраднава // Юридична Україна. – 2003. – № 10. – С. 5-18.

11. Дзера О. В. Інститут правочину за новим Цивільним кодексом України / О. В. Дзера // Антологія української юридичної думки. – К: Юр.книга, 2005. – Т. 10. – С. 515-527.

12. Дуденко Т. Об'єкти цивільних прав, які вилучені з цивільного обороту / Т. Дуденко // Юридична Україна. – 2008. – № 8. – С. 29-35

13. Егоров Ю. П. Сделки в механизме гражданско-правового регулирования / Ю.П.Егоров // Цивилистические записки: Межвузовский сборник научных трудов. – М. : Статут, 2005. – Вып. 4. – С. 246-266.

14. Жеков В. І. Порушення моральних засад суспільства як підстава визнання правочину недійсним / В. І. Жеков // Суспільство. Держава. Право. – 2005. – Вип. 5: Цивільне право. – С. 26-30.

15. Жеков В. І. Проблеми класифікації недійсних правочинів / В. І. Жеков // Часопис цивілістики. – 2007. – № 3. – С. 99-101.

16. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного

виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів. Затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 р. // ОВУ. – 1998. – № 42. – Ст. 1574.

17. Калаур І. Окремі аспекти застосування правових наслідків нікчемних правочинів / І. Калаур // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 48-51.

18. Кара В. Односторонні правочини у нотаріальній практиці / В. Кара // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 3. – С. 68-81

19. Карпенко О. І. Інтернет-послуга як об'єкт цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2015. – 18 с.

20. Крат В. Нетипові об'єкти цивільних прав / В. Крат // Право України. – 2010. – № 12. – С. 62-67.

21. Менська О. А. Культурна спадщина як об'єкт цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2015. – 24 с.

22. Мічурін Є. Обмеження щодо укладення правочинів з житлом за участі осіб, що не досягли повноліття: аспекти нотаріальної процедури / Є. Мічурін // Нотаріат для вас. – 2007. – № 7-8. – С. 9-14.

23. Осика Л. Правочини щодо відчуження нерухомого майна, належного дітям / Л. Осика // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2007. – № 2. – С. 158-163.

24. Пелех О. Особливості посвідчення правочинів, предметом яких є об'єкт культурної спадщини / О. Пелех // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2006. – № 6. – С. 122-123.

25. Первомайський О. Особливості нотаріального посвідчення правочинів стосовно нерухомого майна, право на користування яким мають діти / О. Первомайський // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2006. – № 2. – С. 9-10.

26. Петах Н. Нотаріальне посвідчення правочинів щодо майна, право власності або право користування яким мають діти / Н. Петах // Нотаріат для вас. – 2006. – № 7-8. – С. 51-53.

27. Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та подразної дії, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 р. № 706 // ЗПУ. – 1994. – № 1. – Ст. 17.

28. Посполітак В. Правове визначення поняття цінних паперів. Ознаки та класифікація цінних паперів / В. Посполітак // Юридичний журнал. – 2005. – січень. – С. 92-102.

29. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 30. – Ст. 239.

30. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контролю за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 р. // ВВР. – 1998. – № 9. – Ст. 34.

31. Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними: постанова Пленуму ВГСУ України від 29.05.2013 р. № 11 // Податки та бухгалтерський облік. – 2013. – № 72. – С. 16

32. Про деякі питання практики розгляду спорів, пов'язаних з обігом векселів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 08.06.2007 р. № 5 // Вісник Верховного Суду України. – 2007. – № 8.

33. Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 р. // ОВУ. – 2015. – № 73. – Ст. 2407.

34. Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами Житлового кодексу України: постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1985 р. № 2 (зі змінами і доповненнями) // БЗЮПУ. – 1995. – № 1. – С. 340.

35. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і

прекурсорів: Постанова КМУ від 06.05.2000 р. // ОВУ. – 2000. - № 19. – Ст. 789.

36. Про затвердження Порядку реєстрації випуску акцій при зміні розміру статутного капіталу акціонерного товариства та Змін до Порядку скасування реєстрації випусків акцій та анулювання свідоцтв, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 31.07.2012 р. // ОВУ. – 2012 р. – № 70. – Ст. 2848.

37. Про заходи щодо введення у готівковий обіг іменних приватизаційних майнових сертифікатів: Указ Президента України від 27.12.1994 р. // УК. – 1995. – 5 січня – № 2–3.

38. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // ВВР. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

39. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. // ВВР. – 1996. – № 22. – Ст. 86.

40. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України в ред. в редакції від 22.12.2006 р. // ОВУ. – 2007. – № 2. – Ст. 65.

41. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. // ОВУ. – 2001. – № 17. – Ст. 731.

42. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 року N 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

43. Про спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Розпорядження Президента України від 19.02.1993 р. // УК. – 1993. – 25 лютого. – № 29–30.

44. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. // ОВУ. – 2006. – № 13. – Ст. 857.

45. Ровный В.В. Объект гражданского правоотношения: уровень разработки проблемы и вариант ее решения / В.В. Ровный. – Цивилистические исследования. – М. : Статут, 2006. – С. 398-427.

46. Савченко Т. Бездокументарні акції як предмет конфіскації / Т. Савченко // Юридичний радник. – 2005. – № 2. – С. 57-60.

47. Саліахметова І. А. Правове забезпечення цивільно-правового захисту права на підприємство як єдиного майнового комплексу / І. А. Саліахметова // Вісник господарського судочинства. – 2004. – № 4. – С. 165-169

48. Самойлова Ю. Регулювання прав власників привілейованих акцій: реалії та перспективи / Ю. Самойлова // Юридичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 59-62.

49. Сірякова О. Вексель (2 частина) / О. Сірякова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 5. – С. 73-76.

50. Сірякова О. Вексель / О. Сірякова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 4. – С. 64-66.

51. Спасибо-Фатєєва І. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав та її значення для вчинення правочинів / І. Спасибо-Фатєєва // Нотаріат для вас. – 2010. – № 9. – С. 16-22.

52. Спасибо-Фатєєва І. Поняття майна, майнових та корпоративних прав як об'єктів права власності / І. Спасибо-Фатєєва // Українське комерційне право. – 2004. – № 5. – С. 9-18.

53. Спасибо-Фатєєва І. Поняття нерухомого майна та права на нього / І. Спасибо-Фатєєва // Українське комерційне право. – 2009. – № 9. – С. 10-19

54. Спасибо-Фатєєва І. Правова природа майнових і корпоративних прав, їх оборотоzdатність та деякі аспекти застави / І. Спасибо-Фатєєва, Т. Дуденко // Юридичний радник. – 2005. – № 2. – С. 26-30.

55. Спасибо-Фатєєва І. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. – 2005. – № 6. – С. 34-37.

56. Шимон С. І. Майнові права як об'єкти цивільних правовідносин (теоретичні та практичні аспекти): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2014. – 40 с.

Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів. Цивільно-правова відповідальність.

Строки та терміни у цивільному праві

1. Азімов Ч. Здійснення самозахисту в цивільному праві / Ч. Азімов // Вісник Академії правових наук України. – 2001. – № 2 (25). – С. 135-141
2. Антонюк О. Заходи самозахисту цивільних прав та інтересів / О. Антонюк // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 6. – С. 23-27.
3. Белікова С. О. Прокурор як учасник виконавчого провадження у справах щодо захисту прав та інтересів дітей: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2015. – 20 с.
4. Білоусов Ю. В. Судовий захист цивільних прав: окремі питання процесуальної юрисдикції / Ю. В. Білоусов // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 3 (11). – С. 45-50.
5. Горбась Д. Сутність здійснення суб'єктивного цивільного права / Д. Горбась // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 2. – С. 27-29
6. Горбась Д. В. Визначення меж здійснення суб'єктивного цивільного права / Д. В. Горбась // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. – № 2. – С. 111-117.
7. Гринько Руслан Віталійович. Заходи оперативного впливу у зобов'язальних правовідносинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2015. – 20 с.
8. Гринько Р. В. Відмова від договору як захід оперативного впливу у зобов'язальних правовідносинах / Р. В. Гринько // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2014. – Вип. 28. Т. 1. – С. 111–114.
9. Гринько Р. В. Заходи оперативного впливу та динаміка зобов'язального правовідношення / Р. В. Гринько // Університетські наукові записки. – 2014. – № 2 (50). – С. 168–176.
10. Гринько Р. В. Заходи оперативного впливу та способи самозахисту: порівняльно-правовий аналіз / Р. В. Гринько // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». – 2014. – Вип. 9–2. Т. 1. – С. 159–162.
11. Гринько Р. В. Меры оперативного воздействия отказного характера в обязательственных правоотношениях / Р. В. Гринько // Закон и жизнь (LEGEA SI VIATA). – 2014. – № 9/2 (273). – С. 33–36.
12. Гринько Р. В. Поняття та ознаки заходів оперативного впливу у зобов'язальних правовідносинах / Р. В. Гринько // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – 2014. – Вип. 3. Т. 1. – С. 136–140.
13. Ємельянчик С. Чи можна видавати дублікат довіреності повіреній особі / С. Ємельянчик // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2006. – № 3. – С. 70-71.
14. Єрух А. Окремі питання посвідчення довіреностей / А.Єрух, Ю. Козьяков // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2006. – № 3. – С.60-66.
15. Жилінкова І. В. Науково-правовий висновок щодо окремих питань представництва за Цивільним кодексом України / І. В. Жилінкова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2007. – № 5. – С. 45-47.
16. Журавльов Д. Довіреність юридичної особи та її форма при нотаріальному посвідченні правочину / Д. Журавльов // Нотаріат для вас. – 2006. – № 12. – С. 78-79.
17. Заверуха С. В. Відшкодування збитків як міра цивільно-правової відповідальності / С. В. Заверуха // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 11. – С. 17–20.
18. Заверуха С. В. Значення штрафної та залікової неустойки у цивільному праві / С. В. Заверуха // Університетські наукові записки : часопис ХУУП. – 2013. – № 4. – С. 180–185.
19. Карнаух Т. Право притримання та самозахист: відмінні та спільні риси / Т. Карнаух // Юридична Україна. – 2006. – № 10. – С. 45-49.
20. Крат В. Переважні права: теоретичний та практичний аспект / В. Крат //

Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 9. – С. 72-74.

21. Крат В. І. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені нотаріально посвідченою довіреністю / В. І. Крат // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2010. – № 5 (53). – С. 65-69.

22. Кривобок С. Частина підприємства як об'єкт цивільно-правових правочинів / С. Кривобок // Право України. – 2005. – № 8. – С. 36-39.

23. Крукова Н. Окремі питання нотаріального посвідчення довіреностей / Н. Крукова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 2. – С. 47-50.

24. Кулініч О. О. Інформація як об'єкт цивільних прав / О. О. Кулініч // Університетські наукові записки. – 2005. – № 3. – С. 126-128.

25. Луспеник Д. Реалізація права на самозахист цивільних прав – новела нового ЦК України: поняття і межі здійснення / Д. Луспеник // Адвокат. – 2004. – № 11. – С. 3-8.

26. Луспеник Д. Як самозахистити свої права (Обговорюємо ЦК) / Д. Луспеник // Закон і бізнес. – 2004. – № 7. – С. 4-7.

27. Майстер І. П. Компенсація моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2015. – 20 с.

28. Майстер І. П. Значение требований справедливости, добросовестности и разумности для определения размера компенсации морального вреда / И. П. Майстер // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2014. – № 4. – С. 118–121.

29. Майстер І. П. Вина як умова компенсації моральної шкоди, завданої особистим немайновим права фізичної особи / І. П. Майстер // Вісник Національної Академії прокуратури України. – 2014. – № 4(37). – С. 120–127.

30. Майстер І. П. Критерії визначення розміру компенсації моральної шкоди / І. П. Майстер // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 4. – С. 49–54.

31. Майстер І. П. Методи визначення розміру компенсації моральної шкоди / І. П. Майстер // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 11. – С. 76–82.

32. Майстер І. П. Підстави звільнення від обов'язку компенсації моральної шкоди / І. П. Майстер // Університетські наукові записки : Часопис ХУУП. – 2014. – № 2. – С. 177–183.

33. Микласевич О. Категорія «зловживання правом»: поняття та форми / О. Микласевич // Юридичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 30-34.

34. Митровка В. Поняття та підстави представництва за ЦК / В. Митровка // Нотаріат для вас. – 2006. – № 11. – С. 50-58.

35. Онищенко Г. Проблема встановлення межі здійснення суб'єктивного цивільного права / Г. Онищенко // Юридичний журнал. – 2006. – №5. – С. 24-25.

36. Панченко С. С. Правова природа строку у цивільному праві / С. С. Панченко // Університетські наукові записки : Часопис ХУУП. – 2015. – № 3. – С. 87-97.

37. Панченко С. С. Срок действия договора в классификации гражданско-правовых сроков по их назначению / С. С. Панченко // *Legea si Viata*. – 2016. – № 3. – С. 42-45.

38. Панченко С. С. Строк дії договору та строк виконання договірною зобов'язання у цивільному праві: питання взаємозв'язку та розмежування / С. С. Панченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Вип. 6. Т. 1. – С. 111-114.

39. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. // ВВР. – 2013. – № 27. – Ст. 282.

40. Про виконавче провадження: Закон України в редакції від 04.11.2010 р. // ОВУ. – 2010. – № 95. – Ст. 3373.

41. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. // ВВР. – 1997. – № 5. – Ст. 28.

42. Про деякі питання застосування позовної давності при вирішенні господарських

спорів: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 16.04.1993 р. № 01-6/438 // БЗЮПУ. – 1998. – № 3.

43. Про деякі питання практики застосування майнової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань: роз'яснення Президії ВАСУ від 29.04.1994 р. № 02-5/233 // ЗРАП ВАСУ. – 1994. – № 1. – С. 162 – 170.

44. Розізана Інна Вікторівна. Відшкодування упущеної вигоди за порушення договірних зобов'язань в цивільному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2014. – 20 с.

45. Чорна Ж. Л. Цивільно-правовий захист майнових прав та інтересів малолітніх та неповнолітніх осіб: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес, сімейне право; міжнародне приватне право» / Ж.Л. Чорна. – Львів, 2005. – 19 с.

Тема 15.

Поняття, види та захист особистих немайнових прав фізичних осіб

1. Аникина Г. В. К вопросу о правовом регулировании постмортальной репродукции / Г. В. Аникина // Электронный научный журнал «Наука. Общество. Государство». – 2013. – № 2(2) / http://esj.pnzgu.ru/files/esj.pnzgu.ru/soder%27anie_2013_%282%29.pdf

2. Анікіна Г. В. Особливості правового регулювання трансплантації органів від померлого донора / Г. В. Анікіна // Юридична Україна. - 2010. - № 10. - С. 68-75.

3. Анікіна Г. В. Перспективи легалізації евтаназії в Україні / Г. В. Анікіна // Форум права. – 2009. – № 3. – С. 25–34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09agvevu.pdf>.

4. Макухіна М. В. Політико-правові аспекти захисту життя людини на сучасному етапі розвитку суспільства / М. В. Макухіна // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Вип. 9. Політичні науки. – Миколаїв: Видавництво МДГУ, 2002. – С. 89-91.

5. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. // ВВР. – 1995. – № 23. – Ст. 183.

6. Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок: Закон України від 08.09.2005 р. // ВВР. – 2005. – № 52. – Ст. 561.

7. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. // ВВР. – 1994. – № 27. – Ст. 218.

8. Про заборону репродуктивного клонування людини: Закон України від 14.12.2004 р. // ВВР. – 2005. – № 5. – Ст. 111.

9. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення: Закон України від 12.12.1991 р. // ВВР. – 1992. – № 11. – Ст. 152.

10. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 р. // ОВУ. – 2013. – № 82. – Ст. 3064.

11. Про затвердження Порядку розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 року № 915 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> – Документ 915-2007-п.

12. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.1998 р. // ВВР. – 1998. – № 22. – Ст. 115.

13. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України в ред. від 23.12.1997 р. // ВВР. – 1998. – № 19. – Ст. 98.

14. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. // ВВР. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

15. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. // ВВР. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

16. Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина: постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 7 // ВВСУ. – 1997. – № 2.
17. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 04.02.1994 р. (зі змінами та доповненнями) // ВВР. – 1994. – № 23. – Ст. 161.
18. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. // ОВУ. – 2000. – № 12. – Ст. 444.
19. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 року // ВВРУ. – 2004. – № 15. – Ст. 232.
20. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. // ВВР. – 1991. – № 25. – Ст. 283.
21. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4 // БЗЮПУ. – 1998. – № 8. – С. 7.
22. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1 // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 3.
23. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Закон України від 16 липня 1999 року // ВВР. – 1999. – № 41. – Ст. 337.

Тема 16-20.

Загальні положення про право власності та інші речові права. Право спільної власності. Особливості права власності на окремі види майна. Речові права на чуже майно. Захист права власності та інших речових прав

1. Бічук Л. Захист права власності неповнолітнього на нерухоме майно / Л. Бічук // Право України. – 1999. – № 6. – С. 85-89.
2. Бічук Л. Управління майном неповнолітнього: деякі пропозиції / Л. Бічук // Право України. – 2000. – № 9. – С. 101-105.
3. Єщенко. А. Щодо реєстрації правочину та виникнення права власності / А. Єщенко // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 2. – С. 44-47.
4. Музика Л.А. Територіальна громада як суб'єкт права комунальної власності / Л. А. Музика // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 2. – С.100-102.
5. Про випуск в обіг приватизаційних житлових чеків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.1993 р. № 305 // УК. – 1993. – 13 травня. – № 68-69.
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. // ОВУ. – 2004. – № 30. – Ст. 1993.
7. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. // ОВУ. – 2001. – № 51. – Ст. 2265.
8. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. // ОВУ. – 2003. – № 23. – Ст. 1014.
9. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. // ВВР. – 1992. – № 35. – Ст. 517.
10. Про практику застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності громадян на жилий будинок: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.10.1991 р. № 7 // БЗЮПУ. – 1995. – № 1. – С. 284.
11. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 6.
12. Про приватизаційні папери: Закон України від 06.03.1992 р. // ВВР. – 1992. – № 24. – Ст. 352.
13. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України від 19.06.1992 р. //

ВВР. – 1992. – № 36. – Ст. 524.

14. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18 січня 2018 року № 2269-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 12. - Ст.68.

15. Про Фонд державного майна України: Закон України від 09.12.2011 № 4107-VI // ВВРУ. – 2012. - № 28. – Ст. 311.

16. Щербатюк Олександр Євгенович. Цивільно-правовий режим безхазяйної речі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2014. – 19 с.

Тема 21-24.

Загальні положення про право інтелектуальної власності. Авторське право і суміжні права. Право промислової власності. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, робіт та послуг

1. Волощенко Ольга Михайлівна. Реалізація прав на засоби індивідуалізації товарів та послуг у цивільному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. акад. прокур. України. – К., 2014. – 19 с.

2. Олійник О. Захист інформації в умовах інформаційного суспільства / О. Олійник // Право України. – 2005. – № 10. – С.100-103.

3. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: Лист Вищого господарського суду України від 28.03.2007 р. // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 3.

4. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // ВВР. – 1993. – № 1. – Ст. 1.

5. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15 травня 2018 року № 2415-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 32. - Ст.242.

6. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. // ВВР. – 1993. – № 33. – Ст. 345.

7. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23 березня 2000 року N 1587-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>.

8. Про театри і театральну справу: Закон України від 31 травня 2005 року № 2605-IV // Відомості Верховної Ради. – 2005. - № 26. - Ст.350.

9. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 року, в редакції Закону України від 12 січня 2006 року // ВВРУ. – 2006. – № 18. – Ст. 155.

10. Слободян О. М. Сучасний стан та перспективи патентно-правової охорони винаходів в сфері біотехнологій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. М. Слободян. – К., 2014. – 20 с.

Тема 25-27.

Загальні положення про зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язань. Цивільно-правовий договір

1. Бродовських С. О. Спірні питання державної реєстрації договору в цивільному праві України / С. О. Бродовський // Актуальні питання цивільного та господарського права. – 2007. – № 1 (2). – С. 5-8.

2. Жеков В. І. Деякі питання визнання договору недійсним або неукладеним / В. І. Жеков // Університетські наукові записки. – 2005. – № 3. – С. 129-132.

3. Заверуха Т. М. Відплатність як економічна та правова категорія / Т. М. Заверуха // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – 2014. – Вип. 6-2. Т. 2. – С. 7–11.

4. Заверуха Т. М. Презумпція відплатності цивільно-правового договору / Т. М. Заверуха // Університетські наукові записки : Часопис ХУУП. – 2014. – № 4. – С. 96-103.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів: Закон України від 23 березня 2017 року № 1984-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 10. - Ст. 52.

6. Заверуха Т. М. Синтетичний підхід до визначення поняття договору у цивільному праві / Т. М. Заверуха // Університетські наукові записки. – 2010. – № 3. – С. 70-76.

7. Самбір О. Правовая природа прав поручителя, исполнившего обязательство / О. Самбір // *Legea si Viata*. – № 9/2. – С. 156–159.

8. Сібільов М. М. Співвідношення актів цивільного законодавства і договору та базові моделі регулювання договірних відносин за чинним Цивільним кодексом України / М. М. Сібільов // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 4 (12). – С. 15-19

9. Чорна Ж. Л. Щодо питань дійсності, моменту укладення та державної реєстрації іпотеки [Текст] / Ж.Л.Чорна // Університетські наукові записки. – 2013. - № 4. – С. 161-167.

Тема 28-32.

Зобов'язання з договору купівлі-продажу. Зобов'язання з договорів дарування, ренти та довічного утримання (догляду). Зобов'язання з договорів найму (оренди), лізингу і позички. Зобов'язання з договору підряду. Окремі види договору підряду

1. Заверуха С. В. Меры защиты и меры ответственности за нарушение договоров о передаче имущества в собственность: к вопросу соотношения правовых категорий / С. В. Заверуха // Электронный научный журнал «Наука. Общество. Государство». – 2013. – № 2 (6). – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://esj.pnzgu.ru/files/esj.pnzgu.ru/zaveruha_sv_13_2_06.pdf.

2. Заверуха С. В. Неустойка як штраф і компенсація за договорами про передачу майна у власність / С. В. Заверуха // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія: Право. – 2013. – № 22. Ч. II. – Т. 1. – С. 216–220.

3. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10 липня 2018 року № 2496-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 36. - ст. 275.

4. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів: Закон України від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19>.

5. Заверуха Т. М. Особливості натуральної форми виявлення відплатності договору ренти / Т. М. Заверуха // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». – 2014. – Вип. 12. Т. 2. – С. 42–45.

6. Заверуха Т. Н. Формы возмездности договора мены (бартера) / Т. Н. Заверуха // Закон и жизнь (LEGEA SI VIATA). – 2015. – № 3/2 (279). – С. 21–25.

7. Кальниченко А. Деякі питання, що можуть виникати при укладенні договорів купівлі-продажу земельних ділянок / А. Кальниченко // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2006. – № 3. – С. 49-52.

8. Місяць А. П. Відчуження майна особою, якій воно належить на праві власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. П. Місяць. – К., 2014. – 19 с.

9. Олефіренко А. М. Договір купівлі-продажу підприємства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. М. Олефіренко. – К., 2013. – 18 с.

10. Поплавська М. В. Право споживача на інформацію про продукцію за законодавством України та ЄС (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Поплавська М. В. – К., 2015. – 20 с.

Тема 33-44.

Загальна характеристика зобов'язань щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Окремі види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Зобов'язання з договору комерційної концесії.

Загальна характеристика зобов'язань про спільну діяльність. Зобов'язання з договору простого товариства. Зобов'язання з договору про надання послуг.

Транспортні та експедиційні зобов'язання. Зобов'язання з договору зберігання.

Зобов'язання зі страхування. Зобов'язання про надання юридичних послуг.

Зобов'язання з договорів позики, кредиту та факторингу. Зобов'язання з договорів банківського вкладу та банківського рахунку. Розрахункові зобов'язання

1. Лесько Ю. В. Страхування цивільно-правової відповідальності в зобов'язаннях із відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії транспортних засобів / Ю. В. Лесько // Університетські наукові записки : Часопис ХУУП. – 2016. – № 1. – С. 118-129.

2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 9. - Ст.50.

3. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15 травня 2018 року № 2415-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. - № 32. - Ст.242.

4. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 21.01.2004р. // ОВУ. – 2004. - № 13. - Ст. 908.

5. Про затвердження Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 16.08.2006р. // ОВУ. – 2006. - № 36. - Ст. 2507.

6. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова НБУ від 12.11.2003р. // ОВУ. – 2003. - № 51. - Ст. 2707.

7. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - № 1. – Ст. 1.

8. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 27.07.2001 р. // ОВУ. – 2001. – № 34. – Ст. 1577

9. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. // ВВРУ. – 2001. – № 29. – Ст. 137.

10. Самбір О. Є. Договорная суброгация: опыт зарубежных стран и перспективы введения в Украине / О. Є. Самбір // Электронный научный журнал «Наука. Общество. Государство». – 2013. – №2 (2) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: esj.pnzgu.ru

11. Самбір О. Є. Суброгация прав кредитора майновому поручителю / О. Є. Самбір // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 5. – С. 87-94.

12. Самбір О. Є. Суброгация прав кредитора третьей особи [Електронний ресурс] / О. Є. Самбір // Університетські наукові записки. - 2012. - № 3. - С. 117-124.

13. Самбір О. Є. Суброгация та регрес: до питання про співвідношення понять / О. Є. Самбір // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1. – С. 140-147.

14. Самбір О. Є. Суброгация та цесія: до питання про співвідношення понять / О. Є. Самбір // Університетські наукові записки. – 2013. – № 3. – С. 197-203.

15. Самбір О. Є. Суброгация в цивільному праві України / О. Є. Самбір: монограф. / О. Є. Самбір - X. - 2015.

Тема 45-48.

Поняття, види та функції недоговірних зобов'язань. Зобов'язання з односторонніх правочинів та з дій у чужому інтересі. Зобов'язання із відшкодування шкоди.

Зобов'язання із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави

1. Гринько С. Д. Відповідальність держави за шкоду, завдану судовими і правоохоронними органами: порівняльно-правовий аналіз / С. Д. Гринько // Приватне право і підприємництво. – 2013. – Вип. : 12. – С. 181–184.

2. Гринько С. Д. Вітчизняна концепція деліктних зобов'язань / С. Д. Гринько // Університетські наукові записки. – 2012. – № 1. – С. 287-294.

3. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права: поняття, система, рецепція : монографія / С. Д. Гринько; за наук. ред. Є. О. Харитонова. – Хмельницький : ХУУП, 2012. – 724 с.
4. Гринько С. Д. Деліктоздатність неповнолітніх фізичних осіб за цивільним законодавством України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аспект / С. Д. Гринько // Часопис цивілістики: науково-практичний журнал. – 2015. – Вип. 19. – С. 158–165.
5. Гринько С. Д. Зобов'язання, що виникають внаслідок завдання шкоди особі / С. Д. Гринько // Часопис цивілістики. – 2014. – Вип. 17. – С. 148–153.
6. Гринько С. Д. Причинно-наслідковий зв'язок як об'єктивна умова виникнення деліктних зобов'язань в Україні / С. Д. Гринько // Університетські наукові записки. – 2010. – № 2. – С. 66-79. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011 р. // ОВУ. – 2011. – № 45. – Ст. 1823.
7. Гринько С. Д. Простий випадок (casus) як підстава звільнення від деліктної відповідальності за римським правом і законодавством України та європейських країн / С. Д. Гринько // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 12. – К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, 2012. – С. 175-178.
8. Гринько С. Д. Шкода і збитки як умови цивільно-правової відповідальності: порівняльно-правовий аналіз / С. Д. Гринько, С. В. Заверуха // Університетські наукові записки. – 2012. – № 4. – С. 101–110.
9. Гринько С. Д. Юридичні особи як суб'єкти деліктних зобов'язань за цивільним законодавством України та європейських країн: порівняльно-правовий аспект / С. Д. Гринько // Університетські наукові записки. – 2013. – № 3. – С. 101–108.
10. Гринько С. Д. Значення вини в деліктних зобов'язаннях / С. Д. Гринько // Університетські наукові записки. – 2009. – № 2. – С. 51-57.
11. Гринько С. Д. Значення вини потерпілого в деліктних зобов'язаннях / С. Д. Гринько // Університетські наукові записки. – 2009. – № 3. – С. 55-60.
12. Гринько С. Д. Протиправність як обов'язкова ознака завдання шкоди для виникнення деліктних зобов'язань: історико-правовий аспект / С. Д. Гринько // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 9. – К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, 2010. – С. 84-88.
13. Лесько Ю. В. Володілець транспортного засобу як суб'єкт цивільно-правової відповідальності / Ю. В. Лесько // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». - 2015. – Вип. 6. Т. 1. – С. 97-101.
14. Лесько Ю. В. Особенности обязательств, возникающих вследствие причинения вреда взаимодействием нескольких транспортных средства / Ю. В. Лесько // *Leges et Vita*. – 2016. – № 4. – С. 39-42.
15. Лесько Ю. В. Поняття та ознаки джерела підвищеної небезпеки / Ю. В. Лесько // Університетські наукові записки : Часопис ХУУП. – 2015. – № 3. – С. 74-86.
16. Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 01.03.2013 // [Електронний ресурс]. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-13>
17. Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.03.2008 р. № 2 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 4.
18. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. № 6 // БЗЮПУ. – 1999. – № 5. – С. 122.

19. Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13.12.2001 р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 9. – 16 січня.
20. Чорна Ж. Л. Відповідальність за шкоду, завдану неповнолітніми у цивільному праві України [Текст] / Ж.Л. Чорна // Університетські наукові записки. -2015. – № 3. – С. 51-59.

Тема 49-51.

Цивільно-правове регулювання спадкових відносин. Види спадкування.

Здійснення права на спадкування

1. Актуальні проблеми спадкового права : навч. посіб. / За ред. Ю. О. Заїки, О. О. Лов'яка. – К. : КНТ, ЦУЛ, 2014. – 336 с.
2. Буркацький Л. К. Спадкове право України: теорія, коментарі, практика, зразки заяв: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. К. Буркацький. – К. : Ін Юре, 2008. – 384 с.
3. Васильченко В. В. Римське спадкове право на тлі права сучасного. Монографія / В. В. Васильченко. - Запоріжжя: Верже, 1999. – 130 с.
4. Все о наследовании: (Коммент. действующего в Украине законодательства о наследовании имущества по закону и по завещанию) / Сост. и автор коммент. Ч. Н. Азимов и др. – Харьков: РИП «Оригинал», 1993. – 64 с.
5. Заїка Ю. О. Становлення і розвиток спадкового права в Україні: Монографія / Ю. О. Заїка. – К.: НАВСУ, 2004. – 288 с.
6. Коротюк О. В. Заповіти: роз'яснення, зразки нотаріальних документів, судова практика: навчально-практичний посібник / О. В. Коротюк. - К.: Юрінком Інтер, 2012. – 184 с.
7. Мазуренко С. В. Спадковий договір у цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Мазуренко С. В. - Одеса, 2004. – 194 с.
8. Немков А. М. Очерки истории наследственного права / А. М. Немков. - Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1979. - 95 с.
9. Про порядок вчинення нотаріальних дій, не передбачених законодавством України: Лист Міністерства юстиції України від 28.02.1994 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0004323-94>
10. Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм законодавства про власність та спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1387/0/4-12. // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1387740-12>
11. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13>
12. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7 // Вісник Верховного суду України. – 2008. - № 6. - Ст. 17.
13. Спадкове право. Практика застосування нотаріусами України / В. М. Марченко, Т. А. Борисова, О. Л. Величко. – Х.: Страйд, 2012. – 736 с.
14. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика / Рябоконт Є. О., Фурса С. Я., Заїка Ю. О. та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 336 с.
15. Спадщина. Законодавство, міжнародні конвенції, судова практика, методичні рекомендації, роз'яснення. Практичний посібник. – К.: «Центр учбової лтератури», 2014. – 280 с.
16. Фурса С. Я. Спадкове право. Теорія та практика. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2002. – 496 с.
17. Шахрайчук І. А. Спадкове право України (ретроспективний аналіз). Навч. Посібник / І. А. Шахрайчук. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2000 – 222 с.

4. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://sc.gov.ua>/Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ.
3. <http://vgsu.arbitr.gov.ua/> — Вищий господарський суд України.
4. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
5. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
6. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
7. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
8. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
9. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
10. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
11. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
12. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України

Розробник навчально-методичних матеріалів – викладач кафедри:

Викладач дисципліни - доцент кафедри цивільного права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

_____ М. В. Бориславська

Схвалено кафедрою цивільного права та процесу
2019 року, протокол № _____.

Завідувач кафедри _____ С.Д.Гринько
2019 року

Декан юридичного факультету
_____ С. А. Крушинський
_____ 2019 року

Погоджено методичною радою університету _____ 2019 року, протокол № _____.

Голова методичної ради _____ І.Б.Ковтун
_____ 2019 року